

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos suomen kielen laitos
Tekijä Anneli Salonen	
Työn nimi Koskenpään paikannimistä Maankohoumat ja -laskeumat liitynnäisineen ja siirrynnäisineen	
Oppiaine suomen kieli	Työn laji pro gradu -tutkielma
Aika kevätlukukausi 1997	Sivumäärä 89 + 5 liitettä
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p><i>Työssä tutkitaan Koskenpään maankohoumien ja -laskeumien sekä niihin liitynnäisinä ja siirrynnäisinä kuuluvien nimien rakennetta, nimeämisperusteita ja etymologiaa. Yksiosaisia paikannimiä tarkastellaan lisäksi erikseen vertailemalla niiden rakennetta Eero Kiviniemen esitykseen yksiosaisen paikannimien rakenteesta. Lopuksi etsitään eri kulttuurikerrostumien, erä- eli pyyntikauden, kaskeamisen ja peltoviljelyn, jättämiä jälkiä Koskenpään paikannimistöön.</i></p> <p><i>Tutkimusaineistossa on yhteensä 577 paikannimeä, joista kohoumia on 309, kohoumien liitynnäisiä 183, laskeumia 72 ja laskeumien liitynnäisiä 13. Nimimateriaali on koottu pääasiassa nimiarkiston pitäjänkokoelman Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitoksessa säilytteillä olevasta kopio-kokoelmasta. Pienen määrän nimiä tutkimuksen tekijä on kerännyt itse.</i></p> <p><i>Paikannimiä on tutkittu Eero Kiviniemen ja Kurt Zilliacuksen kehittämän syntaktissemanttisen ja sanasemanttisen luokittelumallin mukaan. Eri kulttuurikerrostumiin nimet on jaettu sen perusteella, mitä itse nimi tai nimilipun tiedot paikasta kertovat.</i></p> <p><i>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että niin Koskenpäällä nimettyjen paikkojen lajit kuin paikannimien rakennekin ovat hyvin yhdenmukaisia koko Suomen nimistön kanssa. Viitteitä kolmeen kulttuurikerrostumaan löytyi 289 nimestä. Kahteen vanhimpaan kerrostumaan kuului yhteensä vähän yli puolet nimestä; tarkempi tutkimus saattaisi lisätä niiden määrää nuorimman kerrostuman kustannuksella.</i></p>	
Asiasanat nimistö	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO.....	1
1.1.	Tutkimusalue	1
1.2.	Tutkimusalueeseen asutushistoria	1
1.2.1.	Asutuksen alku Suur-Jämsän alueella .	1
1.2.2.	Asutuksen alku Koskenpäällä	2
1.3.	Tutkimusalueen murre	3
1.4.	Tutkimuksen lähtökohdat	4
1.4.1.	Tavoitteet ja aineisto	4
1.4.2.	Luokittelumenetelmät	5
2.	NIMIAINEISTOSTA	8
3.	PAIKANNIMIEN PERUSOSAT	9
3.1.	Perusosien yleisyysjärjestys	13
4.	PAIKANNIMIEN RAKENTEEN JA SISÄLLÖN ANALYYSI	17
4.1.	Nimien rakenne	17
4.1.1.	Rakennetyypit	17
4.1.2.	Rakennetyyppien suhde paikan lajiin .	19
4.2.	Nimeämisperusteet	24
4.2.1.	Lausesemanttiset nimeämisperusteet ..	24
4.2.2.	Sanasemanttiset nimeämisperusteet ...	30
4.2.2.1.	Proprit	31
4.2.2.2.	Appellatiivit	32
4.2.2.3.	Adjektiivit, adverbit ja verbit	34
4.2.2.4.	Monitulkintaiset määräiteosat ..	35
4.2.2.5.	Luokittelemattomat määräiteosat	35
4.3.	Rakennemuutokset	36
4.3.1.	Ellipsi	36
4.3.2.	Reduktio	36
4.3.3.	Epeksegeesi	37
5.	YKSIOSAISET PAIKANNIMET	37
5.1.	Nimi sisältää vain appellatiivin	40
5.1.1.	Suora nimeäminen	40

5.1.2. Epäsuora nimeäminen	42
5.1.2.1. Vertailunimet	42
5.1.2.2. Metonyymiset nimet	43
5.2. Appellatiivi + suffiksi	46
5.3. Toisen paikan nimi tai muu nimi	49
5.3.1. Metonyymiset ja vertailevat siir- rynnäiset	50
5.3.2. Harkinnaiset	51
5.4. -la, -lä -suffiksilliset nimet	54
5.4.1. Henkilön nimi + -la, -lä -johdin	55
5.4.2. Paikannimi + -la, -lä -johdin ...	55
 6. KULTTUURIKERROSTUMIA KOSKENPÄÄN PAIKANNIMISSÄ	57
6.1. Kulttuurikerrostumat	57
6.2. Kulttuurikerrostumien tutkimuksen tavoitteet	58
6.3. Pyyntikulttuurista kertovat nimet	59
6.3.1. Riistanpyynti	60
6.3.2. Kalastus	64
6.3.3. Pyyntikulttuurin aikaiset tapah- tumat ja asiat	65
6.4. Kaskikulttuurin aikaiset nimet	68
6.4.1. Aho	69
6.4.2. Niitty	70
6.4.3. Huhta, pykälikkö ja rasi	71
6.4.4. Muut kaskikulttuurinimet	72
6.5. Peltoviljelyn aikaiset nimet	74
6.5.1. Pelto	75
6.5.2. Vainio	77
6.5.3. Viljelyssuo	78
6.5.4. Kotieläimet	80
6.5.5. Haka	81
6.5.6. Artefaktit	82
6.5.7. Tuotteiden valmistukseen liitty- vät nimet	83
 7. PÄÄTÄNTÖ	85
 LÄHTEET	87
 LIITTEET	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimusalue

Koskenpää sijaitsee Keski-Suomen läänin eteläosassa, Päijänteeseen laskevan Petäjäveden vesistöreitillä varrella. Sen aluetta rajaavat lännessä Mänttä, kaakossa Keuruu, pohjoisessa Petäjävesi, idässä Korpilahti ja etelässä Jämsä ja Jämsänkoski, johon Koskenpää nykyisin kuuluu.

Maastoltaan seutu on vaihtelevaa, mäkiä ja notkoja riittää, ja soita on runsaasti. Maaperä on enimmäkseen paljon suuria kiviä sisältävää moreenia, mikä on laajoille kuusivaltaisille metsille otollinen kasvualusta. Kolmen suurehkon järven, Pettämän, Kalmaveden ja Rautaveden lisäksi alueella on monia pienempiä järviä sekä lukuisia lampia.

Koskenpää on kuulunut historialliseen Hämeeseen, Suur-Jämsän pitäjään, josta se vuonna 1925 irtautui. Tämän jälkeen se oli nelisenkymmentä vuotta itsenäisenä kuntana, kunnes 1.1. 1969 liitettiin Jämsänkoskeen. Koskenpään alueen pinta-ala on 353,5 km². Seutu on harvaan asuttua; 1950-luvun puolivälissä, jolloin väestömäärä oli suurimmillaan, asukkaita oli lähes 3000. Tällä hetkellä koskenpääläisiä on alle tuhat.

Pääelinkeinona Koskenpäällä on ollut maanviljelys. Pienimuotoista teollisuuttakin on harjoitettu: Koskenpään Tervatehdas eli vuosisadan alusta 1950-luvulle, ja 1921 perustettiin Koskenpään Huopatehdas, joka on edelleen toiminnassa. Joitakin pieniä sahoja ja myllyjä on seudulla myös ollut. (Räsänen 1986: 171 -174.)

1.2. Tutkimusalueen asutushistoria

1.2.1. Asutuksen alku Suur-Jämsän alueella

Suur-Jämsän itäiselle alueelle, muinaisen Päijänteen rantamille on tehty jo varhain pyyntiretkiä maamme silloiselta etelä-

rannikolta. Tästä ovat todisteena muutamat esinelöydöt, jotka edestavat Suomensjärven kulttuuria. (Keskitalo 1989: 45). Suomensjärven kulttuuri, mesoliittinen kivikauden kulttuuriryhmä ajoitetaan vuosiin 6500 - 4200 eKr. (NT). Pienemmiltä läntisiltä vesireiteiltä, joiden varsilla Koskenpää sijaitsee, ei näin varhaisia löytöjä ole tehty. Pysyvästä asutuksesta Jämsän alueella ei Suomensjärven kulttuurin ajoilta ole olemassa merkkejä, sen sijaan kampakeraamisen ajan (4200 - 2000 eKr.) esineitä on jo Koskenpäältäkin löydetty muutamia. (Keskitalo 1989: 45 - 48, 143.)

Hautalöytöjen perusteella on arveltu, että Jämsän alueen pysyvä asutus on saanut alkunsa Jämsänjoen varrella viimeistään 900-luvulla. Vanhimpien asukkaiden oletetaan melko varmasti tulleen sydän-Hämeestä, lähinnä Vanajaveden itäpuolisista pitäjistä, joiden entisiä erämaita Jämsän seudut ovat olleet. Jämsänjoen varteen rakennetut yksinäistalot olivat alkuna asutukselle, joka vähitellen lisääntyi niin, että muodostui kyliä. (Keskitalo 1989: 82 - 83.) Käsitystä asukkaiden alkuperästä vahvistaa myös se, että kylien nimillä on vastineita eteläisemmässä Hämeessä. (Suvanto 1989: 109 - 116). Ilkka Savijärvi (1994: 13) viittaa Janne Vilkunan siitepölymittausten tutkimuksen avulla saamaan tulokseen, että Jämsän seudulla olisi viljelty maata jo 200-luvulla. Myöhemmän tiedon mukaan (HS 10.3.1997) Vilkuna toteaa, että paikoin Keski-Suomessa on ryhdytty viljanviljelyyn jo kivi- ja pronssikauden vaihteessa, noin 1500 eKr.

1.2.2. Asutuksen alku Koskenpäällä

Koskenpää on ollut jämsäläisten takamaata, jossa kylillä ja taloilla oli kalavesiä ja riistametsiä. Takamaiden omistajien hämäläisalkuperää todistaa mm. se seikka, että alueella on ollut useita paikkoja, joiden nimen perusosana on appelliatiivi *maa*, esim. *Viluksenmaa*, *Kalmalahdenmaa*. Väinö Voionmaa (1947: 79) määrittelee *maa*-sanana merkityksen tällaisessa yhteydessä seuraavasti: "- - Hämeessä vanhoina aikoina varsin yleisesti käytetty omistusnimenä ilmaisemaan yksityisten henkilöiden tai

yhteisöjen omistamia, enemmän tai vähemmän tarkoin määrättyjä ja rajoin ympäröityjä, tavallisimmin takamailla sijaitsevia metsäkappaleita."

Ajan mittaan kaskimaita jouduttiin polttamaan yhä kauempana taloista, ja Koskenpääkin sai vähitellen pysyvän asutuksensa, kun kylät ja talot lähettivät miehiä kaskeamaan metsiä. Ensin asuttiin tilapäisesti eli sen ajan, minkä kaskimaan teko ja sitten sadonkorjuu vaativat. Myöhemmin jäätiin viljelemään kaskia ja raivattuja peltoja pysyvästi. Suvannon (1989: 121) mukaan Koskenpää on saanut ensimmäiset vakinaiset asukkaansa viimeistään ennen vuotta 1464.

Kaskeaminen vaati aina uusia alueita, ja jo asutuilla tienoil- la tähän tarkoitukseen sopivat metsät alkoivat vähitellen loppua. 1500-luvun puolivälissä Kustaa Vaasa antoi käskyn, että savolaisten tulisi rintamaiden liikakansoituksen vuoksi siirtyä asuttamaan erämaita (Renvall 1949: 27 - 29). Savolaiset noudattivat kuninkaan käskyä, ja heitä siirtyi vähitellen myös Jämsän takamaille, Koskenpäällekin. Yhtenä osoituksena 1500-luvun savolaisasutuksesta alueella on *Siniänvirran* yksinäis- talo, joka perustettiin vuonna 1572. Sen ensimmäinen isäntä oli Markku Ollinpoika, jonka savolaisen sukunimen *Honkanen* mukaan talo luultavasti sai nimensä. (Oja 1989: 177, 187.)

1.3. Tutkimusalueen murre

Koskenpäällä kuten muuallakin Jämsän seudulla puhutaan itä- murteisiin kuuluvaa Päijät-Hämeen murretta, jossa on hyvin vahvoja savolaisia piirteitä; Antero Varelius luokitteli Jäm- sän seudun puhekielem itämurteisiin kuuluvaksi jo vuonna 1847. Murteen itäisyys on herättänyt kummastusta, koska Jämsän alku- peräisen väestön oletetaan olleen hämäläisiä. Kuten edellä on kerrottu, 1500-luvulla alkoi savolaisia uudisasukkaita siirtyä Jämsänkin seudulle, mutta miten tämä vähitellen seudulle tul- lut pienempi väestömäärä on voinut vaikuttaa niin suuresti alueen puhekielen muuttumiseen? Yksi selitys on, että

itäisellä murteella saattaakin olla jo huomattavasti vanhempaa pohjaa Jämsän seudulla: lähes tuhat vuotta sitten oletetaan karjalaisten ulottaneen eräretkiään aina Jämsänjoelle saakka. Lisävahvistusta savolaismurre todennäköisesti sai, kun nuijasodan takia 1500-luvun loppupuolella monet talot jäivät isännättömiksi. Sodassa menehtyneiden tilalle tuli varmasti paljon savolaisperäisiä väestöä. (Savijärvi 1994: 14, 16 - 20.)

Koskenpään puhekielessä itämurteiset äännepiirteet tulevat esille mm. *t:n* astevaihtelussa. Heikon asteen tilalla on joko *Ø*, *j* tai *v*, esimerkiksi *pata : pan*, *koti : koj**in*, *luta : luvan*. Myös ensimmäisen tavun pitkän *a:n* ja *ä:n* edustus on itämurteiden mukainen: *hapa -> hoapa*, *mära -> meära*. *Ts*-yhtymän tilalla käytetään *ht:tä*: *mehtä : mehtän*. *Korkea*, *kapea* on täällä seudulla *korki*, *kapi* ja *tule*, *mene* korvautuvat muodoilla *tuli*, *mäni*. (Mielikäinen 1987). Svaavokaali on Jämsän murteen alueen pohjoisosassa useimmiten hyvin selvästi lähes toisen tavun lyhyen vokaalin veroinen: *kylymä*, *näläkä* (Yli-Luukko 1980). Loppu-*i:n* kato on myös luonteenomainen Koskenpäällä puhutulle murteelle.

Vanha hämäläinen murrepohja on kuitenkin säilynyt vielä monissa sanoissa, esim. *hihteä* 'hiihtää', *huhto* 'huhu' ja *pyhkii* 'pyyhkii'. Hämäläismurteiden mukaisesti käytetään myös sanoja *liina*, *takki*, *vihta* (itämurteissa *huivi*, *nuttu*, *vasta*).

1.4. Tutkimuksen lähtökohdat

1.4.1. Tavoitteet ja aineisto

Tarkoitukseni on selvittää, millaisia maankohoumien ja -laskeumien nimiä sekä niihin kuuluvia liittynnäisiä ja siirrynnäisiä Koskenpäällä on. Tutkin nimien rakennetta, rakennemuutoksia ja nimeämisperusteita. Myös nimien etymologiaa pyrin mahdollisuuksien mukaan selvittämään. Saamani tulokset vertailen Eero Kiviniemen laatimiin tilastoihin koko maan paikannimistöä mm. nimien yleisyyden kannalta. Tarkastelen myös lähemmin Koskenpään yksiosaisia paikannimiä ja katson, sopivatko ne Kiviniemen

esitykseen yksiossaisten nimien rakennetyyppeistä. Tarkastelen lisäksi, miten eri kulttuurikerrostumat - pyynti, kaskeaminen sekä peltoviljely ja karjanhoito - näkyvät Koskenpään paikannimissä.

Tutkimuksessani on mukana 577 paikannimeä, jotka koostuvat maankohoumien ja -laskeumien sekä niiden liitynnäisten ja siirrynnäisten nimistä. Kohoumiin lasken kuuluvaksi 309 nimeä, kohoumien liitynnäisiin 183, laskeumiin 72 ja niiden liitynnäisiin 13 paikannimeä. Kohouma tai laskeuma ei aina välttämättä ole nimirypään kantanimenä, vaikka selvyuden vuoksi puhunkin vain niiden liitynnäisistä.

Aineistoni olen koonnut nimiarkiston pitäjänkokoelman kopio-kokoelmasta, joka on säilytetyillä Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitoksessa. Tutkimuksessa mukana olevien nimilippujen tiedot on koottu noin 40 vuoden aikana. Tutkimusalueella on liikkunut viisi nimestäjää: 1940-luvun lopulla Jussi Rainio apunaan Anneli Honkanen, 1950 - 53 Terho Itkonen ja 1967 Antero Vanhanen. Itse keräsin cum laude -harjoitustyötä varten pienehköm määrän paikannimiä Koskenpään kaakkoiskulmassa syksyllä 1989. Valtaosa aineistoni nimistä on Itkosen kokoamia, muiden kerääjien osuus on häviävän pieni.

1.4.2. Luokittelumenetelmät

Nimiaineistoni luokittelun aloitin jakamalla sen maankohoumiin ja -laskeumiin sekä näiden liitynnäisiin. Luokittelun tein nimen tai nimilipun antaman informaation mukaan: kaksi- ja kolmiosaisissa nimissä useimmiten nimen perusosa ilmaisi paikan entiteettin, esim. *Aidas/mäki*, muutamissa se kävi ilmi määräiteosasta, esim. *Kallio/lahti*, *Mäenalus/pelto*. Yksiossaisten paikannimien olemus selvisi useimmissa tapauksissa nimilipun tiedoista, esimerkkinä *Karhunrekkaama*; 'kallio metsässä'.

Liitynnäisinä otin mukaan kohoumien ja laskeumien kanssa samaan nimirypäeseen kuuluvat paikannimet, esim. *Aittokallio*, *Aittokangas*, *Aittosuo*, *Aittotalli*.

Odotuksenmukaisesti maankohoumia on Koskenpäälläkin nimetty runsaasti enemmän kuin laskeumia. Jotta paikka nimetään, sen täytyy olla jollakin tavalla merkittävä nimen antajalle. Isot ja näkyvät paikat, kuten suuret vedenkoumat ja korkeat mäet ja vuoret ovat ensimmäisten joukossa saaneet nimensä. Paikkojen käyttö vaikkapa kulkureittinä tai maamerkkinä on antanut usein syyä nimeämiseen. Nimien antamiseen mäkien välissä sijaitseville alaville maille on ollut vähemmän tarvetta.

Mäet ovat saaneet liittynnäisiäkkin notkopaikkoja enemmän: maankohoumien nimiin liittyviä paikannimiä on suhteessa kolme kertaa enemmän kuin laskeumiin liittyviä.

LUOKITTELMALLI 1.

Substantiivit, adjektiivit ja adverbit, joiden perusteella paikat on luokiteltu maankohoumiin ja -laskeumiin.

<u>Maankohoumat</u>	<u>Maanlaskeumat</u>
Harju	Ala-
Kallio	Ala(i)nen
Kivi	Alaja
Kolu	Noro
Kumpu	Notko
Kuppura	Rotko
Kynnäs	Rotti
Könnäs	Ryömi
Mäki	Ryöni
Rinne	Vieru
Sahi	
Tönnäs	
Töyry	
Vuori	
Ylä-	

Useat edellä olevista lekseemeistä esiintyvät paikannimissä niin määrite- kuin perusosinakin, esim. *Kallio/pelto*, *Huhan/kallio*, *Rotin/pelto*, *Läänin/rotti*.

Paikannimien rakennetyypit ryhmittelin yksi- tai useampiosaisiin nimenosien lukumäärän mukaan. Nimenosa on sellainen ilmaus, jolla on nimenmuodostuksen kannalta paikkaa luonnehtiva tai yksilöivä tehtävä (Kiviniemi 1990: 92). Yksiosaisia nimiä ovat

mm. *Heittiö*; 'mäki vastapäätä Huokolan taloa' ja *Hanhijärvi*; 'lohkotila'. *Hanhijärvi* luokitellaan taloa tarkoittavana yksiosaiseksi, koska sen katsotaan olevan siirrynnäinen samannimisestä järvestä. Järven nimenä *Hanhijärvi* on siis kaksiosainen, samoin esim. *Iso Hallinlammi*. Jälkimmäisen nimen perusosana on *Hallinlammi*. Nimi tarkoittaa sitä *HALLINLAMMEA*, joka on *ISOMPI* erotuksena *Pienestä Hallinlammesta*. Kolmiosaisia paikannimiä aineistossani on vain pari, useampiosaisia ei yhtään. *Alaja Suurpelto* -nimi lasketaan kolmiosaiseksi, koska siinä on kolme paikkaa luonnehtivaa ilmausta.

Luokittelin nimiaineistoni myös syntaktissemanttisesti eli lausesemanttisesti ja leksikaalisesti eli sanasemanttisesti. Syntaktissemanttisesti määrittelin nimiin sisältyvät ilmaukset **A)** paikan lajin ilmaisevaksi, **B)** nimittävaksi tai **C)** erityispiirteen ilmaisevaksi. Nimeämisperusteita tutkin luokittelemalla erityispiirrettä ilmaisevat nimenosat ja yhdistämättömät nimet lausesemanttisesti. Samat ilmaukset luokittelin myös leksikaalisesti sen merkityksen mukaan, mikä ilmauksella on nimeä annettaessa ollut.

LUOKITTELEMALLI 2.

Syntaktissemanttinen luokittelumalli.

- A 10** Lajia ilmaiseva
- B 20** Nimittävä
- C 30** Paikan suhde toiseen paikkaan
 - 32** tarkka sijainti
 - 33** suhteellinen sijainti
- 40** Paikan ominaisuus
 - 41** koko
 - 42** muoto
 - 44** väri
 - 45** muu ominaisuus
 - 46** materiaali, maaperän laatu
- 50** Paikan suhde muuhun
 - 52** omistus/nautinta
 - 53** esiintyminen
 - 54** käyttö
 - 55** tapahtuma
- 00** Luokittelematon

Kiviniemen lausesemanttisen luokittelun mallista poistin tarpeettomana luokat 31 vertailu/variointi, 34 suunta, 43 ikä, 47 toiminta, 51 alkuperä ja 60 ekspressiivinen.

LUOKITTELMALLI 3.

Sanasemanttinen luokittelumalli.

- a Propri**
 - aa Paikannimi**
 - aaa** koko nimi
 - aab** määriteosa
 - aac** perusosa
 - ab Henkilönnimi**
 - aba** etunimi
 - abb** sukunimi
 - abc** lisänimi
 - ac** Muu nimi, ammattinimitys
- b Appellatiivi**
 - ba** Henkilöryhmä
 - bb Kulttuuriappellatiivi**
 - bba** kultt. appellat., artefakti
 - bbb** kulttuurikasvi
 - bbc** kotieläin
 - bbd** esine, väline, tarvike
 - bbe** inhimillinen elämä
 - bc Luontoappellatiivi**
 - bca** luonnonpaikka
 - bcb** luonnonkasvi
 - bcc** luonnoneläin
 - bd** Muu appellatiivi
- c Adjektiivi**
- d Adverbi**
- e Verbi**

2. NIMIAINEISTO

Nimiaineistoni (liitteet 3 ja 4) esittelen aakkostettuna ja eri tavoin luokiteltuna, kohoumat ja laskeumat eri luetteloissa. Useimpien nimien yhteydessä on myös nimilipusta peräisin oleva luonnehdinta ja/tai muunlainen tieto paikasta, esim. paikkaan liittyvä tarina. Kustakin nimestä käy ilmi seuraavat asiat:

- yleiskielinen nimiasu suuraakkosin
- sijaintitiedot; kylä tai muu sijainti ja karttasignum
- luokittelu: rakennetyyppi, lausesemanttinen luokka ja sanasemanttinen luokka
- nimen mahdollinen murreasu kursiivilla ja karkealla transkriptiolla kirjoitettuna

- nimilipun luonnehdinta paikasta
- mahdollinen tieto rinnakkaisnimestä
- harvinaisen appellatiivin määritelmä

Jos sama tarkoite on yksilöity eri nimillä, olen käsitellyt jokaisen omassa nimiartikkelissaan. Silloin kun rinnakkaisnimet eivät poikkea luokituksestaan toisistaan, olen merkinnyt kartta-paikannuksen, rakennekoodit ja muut tiedot vain ensimmäiseksi mainitun nimen yhteyteen.

Liitynnäiset ja siirrynnäiset luettelen kantanimen jälkeen sisennettyinä ja edellä kerrotuin tiedoin varustettuina. Primaarina olen luettelossa pitänyt aina maankohouman tai -laskeuman nimeä, vaikka se itse asiassa on liitynnäinen tai siirrynnäinen. Nimirypään todellinen (olettamani) nimeämisjärjestys käy ilmi luokittelukoodeista. Samanasuiset nimet olen merkinnyt ylätunnisteella, esim. *Mäkipelto*¹, *Mäkipelto*² jne.

3. PAIKANNIMIEN PERUSOSAT

Esitän seuraavassa luettelonomaisesti aineistooni sisältyvien paikannimien appellatiivisina perusosina esiintyvät lekseemit. Ne ilmaisevat ne paikkojen luokat, joihin nimien tarkoitteiden katsotaan entiteettinsä perusteella kuuluvan.

Ensimmäisenä on sanan yleiskielinen asu, sen jälkeen mahdollinen koskenpääläinen murremuoto. Ilmaisujen merkitystä selventävät Nykysuomen tietosanakirjan (NT), Suomen kielen etymologisen sanakirjan (SKES), Suomen kielen perussanakirjan (SKP), Suomen sanojen alkuperä -teoksen (SSA), murrearkiston (MA) ja/tai nimilippujen (NL) määritelmät sanoista. Muutama olen määritellyt oman murrekokemukseni pohjalta. Viimeisenä on esimerkkejä aineistoni nimistä.

aho aho : -lla 'viljelyn jäljeltä nurmettunut kaskimaa t. pelto' (SKP); 'puutteellisesti metsittynyt kaskialue, yleisesti ruohokasvillisuuden vallitsema metsämaa' (NTS). *Korkea-aho*, *Suorinneaho*.

haka haka : haassa 'aidattu, us. lehtipuita kasvava laidunmaa' (SKP). *Hietahaka*.

harju harju : -lla '1. maanpinnan pitkänomainen sora- t. hiekkaselänne; harjanne. 2. kapeahko kohoama, harjanne, harja' (SKP); 'selänteeseen muotoinen jäätikön sulamisvesivirtojen kasaama muodostuma' (NT). *Korvaharju, Syrjäharju*.

hiekk hiekk : -ssa ~ -lla 'hiekkamaa, hietikko; hiekkaranta' (SKP). *Papinhiekk*.

järvi järvi : -ssä ~ -llä 'lampea suurempi veden täyttämä (luonnon)allas' (SKP); 'merestä erillään oleva veden täyttämä suurehko luonnonallas tai altaan osa, jossa ei tapahdu jatkuvaa määräsuentaista virtailua' (NT). *Hanhijärvi, Koirajärvi*.

kallio kallio : -lla 'paljas (ympäristöstään kohoava) kallio- perän kohta; kalliooperä' (SKP). *Huhankallio, Jälkikallio*.

kangas kangas : -lla 'metsämaa, jonka kivennäisaine on kangashumuksen peittämä; kuiva mäntymetsä' (SKP); 'metsää kasvava maa, jossa mineraalimaata peittää kangashumus' (NT). *Hopeakangas, Rasikangas*.

kases kases : kasesessa "Niitäähä ol semmosia kaseksia (= entisten kaskien paikalle kasvaneita metsiä), ne kasvo joutusaan" (MA Koskenpää). *Pirulankases*.

kivi kivi : kivessä ~ -llä 'kova aines, josta maapallon kal- liokuori on muodostunut; kappale tällaista ainetta; vastaavan- lainen keinotekoinen kova aine t. kappale; kappaleesta: kiven- lohkar, -murikka, -siru tms.' (SKP); 'kaikkien maankuoren kiin- teiden osien yleisnimitys; kivilajin palanen' (NT). *Konttikivi, Satulakivi*.

kolu kolu : -ssa 'kivikko' (NL) *Kivikolu*.

korpi korpi : korvessa '1. synkkä (kuusi)metsä, sydän-, erämaa. 2. kuusta t. koivua kasvava suo' (SKP). *Karhukorpi, Kaukalokorpi*.

kumpu kumpu : -lla '1. pieni pyöreälakinen mäki, töyry, kunnas. 2. yl. pyöreälakinen multa-, kivi- tms. kasa(uma)' (SKP). *Härkäkumpu*.

kylä kylä : -ssä ~ -llä '1. alueellisen kokonaisuuden muodos- tava taloryhmä maaseudulla. 2. muista asutusryhmistä ja yhdys- kunnista' (SKP); 'tav. alkutuotantoa, kuten maanviljelyä, kar- janhoitoa tai kalastusta, harjoittavien talouksien muodostama pieni yhteisö' (NT). Koskenpäällä kylä tunnetaan myös yleisesti merkityksessä 'talo, asumus': "Ol semmosiakin kyliä (taloja), ettei ollu ollenkaan kahvivehkeitä" (MA Koskenpää). *Porkkakylät*.

kynnäs kynnäs : kynnäessä ~ -llä 'töyry, kunnas'. "Tuoss on semmonen pikkunen kynnäs tuossa suon keskellä" (MA Koskenpää). *Harjunkynnäs*.

kytö kytö : kyvössä ~ -llä 'kydöttämällä (suolle) tehty vilje- lysmaa' (SKP). *Alakytö, Yläkytö*.

kytömaa kytömoa : -moassa ~ -lla ks. **kytö**. Norokytömaa.

könnäs könnäs : könnäällä 'pieni mäenkönnäs' (MA esim. Asikkala). Iso Viitakönnäs, Pieni Viitakönnäs.

lahti laht : lahessa ~ -lla 'merestä, järvestä tms. ranta-alueen sisään pistävä uloke' (SKP). Hietalahti, Karhukorvenlahti.

lampi lamp : lammissa ~ -lla 'järveä pienempi (luonnon)vesiallas (SKP); järveä pienempi veden täyttämä luonnon allas, jonka pinta-ala on alle 1 ha' (NT). Haukilampi, Keltalampi.

letto letto : letossa 'puuton, märkä, hyllyvä suo (SKP); 'runsasravinteinen, yl. kalkkipitoisella alueella sijaitseva avosuo' (NT); 'suo, upottava kohta suossa; helluva sammalkerros, mm. Häme (SSA). Vilusletto.

luoto luoto : luovolla 'pieni puuton saari' (SKP). Kukkasluoto.

lähde lähe : lähteessä ~ -llä 'paikka, missä pohjavettä pulpuuttaa maan pinnalle; siinä oleva vesi' (SKP). Hopeakankaanlähde.

moisio moisijo : moisijolla 'aidattu viljelysalue (metsän keskellä), uudispelto, raivio' (SKP); 'pieni aidattu viljelysmaa; takamaille, metsään raivattu pelto, metsäniitty' (SKES Häme). Alamoisio, Ylämoisio.

mutka mutka : -ssa 'mutka' paikannimessä tarkoittaa Koskenpäällä mm. puhujasta suhteellisesti kaukana sijaitsevaa kohdetta, paikkaa, jota ei haluta tai osata täsmällisesti paikantaa: "Siellä se oj jossain Niimmäin mutkilla". Puuranmutka.

mäki mäk : mäissä ~ -llä 'ympäristöstään koholla oleva maaston kohta' (SKP). Keminmäki, Tallimäki.

niemi niem : niemessä 'rannan huomattava ulkonema' (SKP). Kallioniemi.

niitty niitty : niityllä 'puuton, ruohoa ja heinää kasvava maa-alue' (SKP); 'etupäässä monivuotisten ruoho- ja heinäkasvien muodostama kasviyhdykskunta' (NT). Alajaniitty, Alaportinniityt.

noro noro : -ssa 1. 'pieni nestepuro, puronen'. 2. 'kosteaa (puro)notkelma' (SKP); 'märkä notkopaikka' (MA Jämsä). Koiranoro, Pistoolinnoro.

notko notko : -ssa 'ympäristöään alempana oleva maaston kohta, notkelma, noro, alanne, painanne' (SKP). Kivisillannotko, Kukonnotko.

oja oja : -ssa ~ -lla 'veden t. yl. liian kosteuden poistamiseksi maahan kaivettu uoma' (SKP). Kalmaoja, Kilpaoja.

pelto pelto : pellossa ~ -lla 'hyötykasvien viljelyä varten muokattu laajahko maa-alue (SKP); uusiutuvan lannoituksen ja muokkauksen kohteena oleva kasvualusta' (NT). *Mäkipelto, Tapaninpelto.*

perä perä : -llä 'etäinen, syrjäinen seutu, kulma, perukka; vars. jälkiosana pienten syrjäkylien nimissä' (SKP). *Tipakanperä.*

polku polku : polulla 'ihmisten t. eläinten polkema kapea kulku-ura' (SKP). *Lääninpolku, Pykälistönpolku.*

portti portti : portilla 'tav. suljettava kulkuaukko aidassa, muurissa tms; sen sulkeva ovirakenne' (SKP). *Huokosenmäenportti.*

puro puro : -ssa ~-lla 'kapeassa luonnonuomassa tav. nopeasti liikkuva vähäinen vesivirta; vrt. joki, oja' (SKP). *Lintupuro.*

ranta ranta : rannassa ~ -lla 'maan ja veden raja ja sen molemmiin puolin oleva maa- ja vesikaista t. jompikumpi niistä' (SKP). *Pajaranta, Ruukinranta.*

rinne rinne : rinteessä 'mäen tms. viettävä osa' (SKP). *Jussinrinne, Myllyrinne.*

rotti rotti : rotissa Koskenpään puhekielessä: 'alava paikka, rotko, syväne'. *Lääninrotti.*

ryömi ryömi : -ssä ryömä 'uoma, joki' (SKES Jämsä). *Pirunryömi.*

ryöni ryöni : -ssä 'rotikko, ryöni, notko, noro'; noilla sanoilla ymmärretään melkein samaa (MA Jämsä). *Pirunryöni.*

saari soar : soaressa 'joka puolelta veden ympäröimä (mannerta pienempi) maa-alue' (SKP). *Keltasaari, Korkeasaari.*

sahi sahi : -ssa 'pieni koski, kivikkoinen putous joessa t. purossa'; 'kivikkoinen t. hietikkoinen paikka purossa' (Pohjois-Häme). *Kortesahi.*

salmi salami : salamessa 'kapeahko vesiyhteys kahden samalla tasolla olevan laajemman vesialueen välillä' (SKP). *Koirasalmi, Kukkassalmi.*

silta silta : sillalla 'rakennelma joka johtaa liikenneväylän jnk esteen (vesistön, notkon t. toisen tien) yli' (SKP). *Kivisilta, Sahinsilta.*

suo suo : -lla 'kosteikkoalue jossa kasvinjätteistä syntyy turvetta; vrt. aapa, letto, neva, korpi, jänkä, räme, rimpi' (SKP); 'soistumisen seurauksena syntynyt kasviyhdyksunta, jossa ainakin osan vuotta kostealla alustalla muodostuu turvetta' (NT). *Hernesuo, Jänissuo.*

talli talli : -ssa ~ -lla 'rakennus t. sen osa, jossa pidetään hevosia' (SKP). Koskenpäällä myös (heinä)ladosta käytetään nimitystä talli. Aittotalli.

talo talo : -ssa ~ -lla 'asuinrakennuksen ja sen läheisten talous- ym. rakennusten muodostamasta ryhmästä' (SKP). Alatalo, Ylätalo.

tarha tarha : -ssa 'aidattu alue, etenkin karja-aitaus, pieni pelto t. kasvimaa' (yl. SKES). Santerintarha.

tönnäs tönnäs : tönnäällä ks. töyry. Metsisikatönnäs, Tervatönnäs.

töyry töyry : -llä 1.'kumpu, kumpare'. 2.'pieni törmä' (SKP). Tervatönnäs.

vainio vainijo : -lla 'isohko peltoalue' (SKP). Alajainvainio, Järkäleenvainio.

vesi ves : veessä ~ -llä 'merestä, järvestä, joesta tms.' (SKP). Kalmavesi.

vieru vieru : -ssa (us. länsi- ja itämurt.) '(ranta)jyrkänne, viettävä maakohta; kalteva, viettävä (maasta)' (SKES). Leppävieru.

viita viita : viijassa 'tiheä nuori lehtipuumetsikkö, tiheikkö, vesakko' (SKP); 'alavalla maalla kasvava tiheä nuori lehti- tai sekametsä, (leppä- t. paju)vesaikko, lehto, koivikko' (mm. Häme, paikoin Savo SKES). Vilusviita.

virta virta : -ssa ~ -lla 'leveä joki; yl. virtaavista vesistä: joki, puro t. vesistöreitien virtaava osa' (SKP); 'maantieteessä kapea luonnonväylän osa, esim. joessa tai reitin kapeikossa, missä veden virtaus on selvästi havaittavissa mutta ei kohiseva; myös suuri joki eli kymi' (NT). Runo(n)virta, Siniänvirta.

vuori vuori : vuorella 'korkea kallioperän kohouma' (SKP); 'ympäristöään korkeampi ja siitä selvin rintein erottuva, yl. kalliota oleva maaston kohouma' (NT). Joonaanvuori, Kaipolanvuori.

3.1. Perusosien yleisyysjärjestys

Seuraavasta luettelosta ilmenee edellisessä luvussa mainittujen paikan lajia ilmaisevien appellatiivien yleisyysjärjestys aineistossani. Useimmin esiintyvien perusosien määrää olen

tarkastellut suhteessa Eero Kiviniemen (1990) esittämiin yleisimpiin appellatiivisiin perusosiin. Tarkoitukseni on selvittää, ovatko Koskenpään paikannimien perusosien esiintymistiedet samansuuntaisia muun Suomen paikannimistön kanssa.

LUETTELO 1.

Paikan lajia ilmaisevien perusosien yleisyysjärjestys.

Paikan laji	f	Paikan laji	f
mäki	115	mutka	2
vuori	59	polku	2
pelto	52	portti	2
suo	46	ranta	2
kallio	31	talli	2
lampi	16	talo	2
oja	15	virta	2
vainio	14	hiekkä	1
kivi	13	kases	1
niitty	13	kumpu	1
lahti	11	kuppura	1
aho	10	kynnäs	1
noro	10	kytömaa	1
järvi	9	letto	1
kangas	7	luoto	1
korpi	6	lähde	1
notko	6	niemi	1
saari	6	perä	1
rinne	4	puro	1
könnäs	3	rotti	1
silta	3	ryömi	1
salmi	3	ryöni	1
tönnäs	3	sahi	1
haka	2	tarha	1
harju	2	töyry	1
kolu	2	vesi	1
kylä	2	viita	1
kytö	2	vieru	1
moisio	2		

Appellatiivisia perusosia nimiaineistooni sisältyy 57 erilaista ja niiden avulla muodostettuja paikannimiä kaikkiaan 503 kappaletta. Maankohoumiksi laskettavia, näiden perusosien avulla muodostettuja nimiä on 237, laskeumia 20 ja liittynnäisiä 246 kappaletta.

Appellatiivisista perusosista *mäki* on ylivoimaisesti suosituin, 22,9 % koko määrästä. Kiviniemen (1990: 108) esittämässä Atk-seminaarin nimiaineistossa *mäki*-perusosa oli *-la*, *-lä* suffiksin kanssa toiseksi yleisin. *Vuori* on oman aineistoni kakkosena; sen esiintymisprosentti on 11,7 eli noin puolet *mäki*-nimistä. Kiviniemen aineistossa ero on suurempi: *mäkiä* on viisinkertainen määrä *vuoriin* verrattuna.

Kolmanneksi yleisin paikannimen perusosa aineistossani on *pelto*. *Peltoja* on vain muutaman tarkoitteen verran vähemmän kuin *vuoria*, 10,3 % kaikista perusosista. *Pelto*-appellatiivi on Kiviniemen tilaston mukaan yleisin Suomen paikannimien perusosana. Oma aineistoni tosin on vertailukelpoinen Kiviniemen tilastoihin vain maankohoumien ja *-laskeumien* osalta, muut Koskenpään paikannimethän ovat mukana vain, jos ne ovat liittynnäis- tai siirtynnäissuhteessa kohoumiin tai laskeumiin.

Pellolle lähes synonyymi on appellatiivi *vainio*, jota aineistossani on kuitenkin vain vajaa kolmannes *pelto*-perusosien määrästä eli 2,8 %. *Niitty* on nykyisin käyttötarkoitukseltaan suunnilleen samanlainen kuin *pelto* ja *vainio*, vaikka niiden alkuperäiset tarkoitteet ovatkin olleet erilaisia. *Niittyjä* aineistossani on suunnilleen saman verran kuin *vainioita*, 2,6 % kaikista nimien perusosista. Kiviniemellä *niitty*-perusosia on lähes kaksi kertaa enemmän kuin *vainioita*.

Suo on neljänneksi yleisin perusosa nimistössäni, se esiintyy 9,1 prosentissa kaikista kaksiosaisista nimistä. *Suo*-perusosaisien nimien yleisyydelle tutkimieni nimien joukossa on eri syitä. Yksi on Koskenpään alueen soiden runsaus, toinen nimiaineistoni laatu - alavat paikat ovat usein soisia. Myös topografiset seikat vaikuttavat asiaan: maankohoumien vierellä on tietysti maanlaskeuma, ja se on usein kosteaa maata, suota. Vaikka en ole pitänyt *suo*-perusosaa varsinaisesti maanlaskeuman kriteerinä, kohoumanimien liittynnäisinä tai nimilipun antamien tietojen takia soita on aineistossani runsaasti mukana.

6,2 prosentissa tutkimistani paikannimistä on perusosana *kallio*. *Kallio*-nimien tarkoitteista useimmat lienevät melko vaatimat-

tomia kivisiä kohoumia; nimilippujen tiedoissa ei muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta juuri ole selviä tietoja kallioiden laajuudesta ja korkeudesta.

Kivi on perusosana 2,6 prosentilla nimistäni. *Kivi*-nimien tarkoitteiden on täytynyt poiketa kooltaan huomattavasti muista kivistä, koska ne on yksilöity nimin. Tutkimissani nimissä sekä *kallio*- että *kivi*-perusosa oli noin kolme kertaa yleisempi kuin Kiviniemen aineistossa.

Lampi-nimiä on 3,2 % kaikista nimistäni, *järvi*-perusosia vain 1,8 %. Koskenpään maaston suoperäisyys selittää tietysti myös lampien suhteellisen runsauden. *Ojia* on lampien kanssa lähes yhtä paljon, 3,0 prosenttia, mikä on odotuksenmukaista: vedenkokoumaan liittyy lähes aina laskuoja. Läheisesti yhteen kuuluvat paikat ovat myös nimiltään usein liittynnäisiä. Veteen rajautuvia paikannimen perusosia ovat aineistossani mm. *lahti* ja *saari*. *Lahtia* on 2,2 % ja *saaria* 1,2 %.

Kolme erilaista maisemallista mielikuvaa syntyy nimistä *aho*, *kangas* ja *korpi*. Näistä *ahoja* on liittynnäisinä aineistöni kertynyt eniten, 2 % kaikista kaksiosaisista nimistä, *kankäita* on 1,4 % ja *korpia* lähes saman verran, 1,2 %.

Ensimmäinen maanlaskeumaa tarkoittava paikannimen perusosa *noro* on yleisyyssluettelossani vasta sijalla 13. *Noroja* on 10 kappaletta eli 2 % kaikista perusosista. Toisena on *notko* sijalla 17 ja sen prosenttiosuus on vain 1,2. Kiviniemen Atk-seminaarin aineistossa maanlaskeumia ei ollut kuin yksi: *notko*. Koskenpäällä *notkoja* on suhteellisesti laskettuna lähes kaksi kertaa enemmän kuin Kiviniemen yleisimpien nimien luettelossa.

Koskenpään paikannimistö näyttää yleisesti perusosien mukaan verrattuna hyvin sopivan koko Suomen nimistöön: maankohoumia on nimetty runsain määrin enemmän kuin laskeumia. *Mäki*-perusosa on aineistöni ylivoimainen voittaja esiintymistiheydessä; Kiviniemen tilastossa se on *pellon* jälkeen yleisin perusosa-appellatiivi. Laskeumia ei koko maata käsittävään perusosaluetteloon mahtunut kuin yksi; tässäkin Koskenpään paikannimistö mukailee

tarkasti yleistä käytäntöä, koska siellä maankohoumia on nimetty yli nelinkertaisesti laskeumiin verrattuna.

Vaikka liittynäisinä mukaan ottamieni nimien määrät eivät ole täysin vertailukelpoisia Kiviniemen esittämän yleisimpien perusosien luettelon lukujen kanssa, ihmeteltävän samansuuntaisen kuvan niistä kuitenkin saa. Oman aineistoni kärkipäässä esiintymistiheydessä olevat *pelto*, *suo* ja *vainio* ovat suunnilleen samoilla sijoilla koko maan nimistössä.

4. PAIKANNIMIEN RAKENTEEN JA SISÄLLÖN ANALYYSI

4.1. Nimien rakenne

4.1.1. Rakennetyypit

Koskenpään paikannimien rakenteen selvittelyn aloitin tutkimalla, minkälaisia rakennetyyppejä aineistoon sisältyy. Suomen paikannimien perustyyppissä on kaksi nimenosaa: tarkoitteen lajin ilmaiseva perusosa ja sen merkitystä rajaava määriteosa (*Hanhi/järvi*). Nimenosa on sellainen "nimen osa", jolla on nimenmuodostuksen kannalta paikkaa luonnehtiva tai yksilöivä tehtävä. Se voi olla johtamaton sana, johdos, yhdyssana tai sanaliitto. Nimenosalla voi olla kolme syntaktissemanttista tehtävää: 1) ilmaista paikan lajin, 2) ilmaista paikkaa tarkemmin yksilöivän erityispiirteen tai 3) ilmaista proprisena myös sen nimen. Nimistöä luotaessa on lähes kaikkia rakennemahdollisuuksia käytetty hyväksi, mutta kielen taloudellisuusperiaate on tässäkin asiassa ensi sijalla. Paikannimet pyrkivät muodostumaan niin lyhyiksi kuin niiden yksilöivän tehtävän kannalta on mahdollista. Harvoin tapaa nimiä, joiden osien määrä on suurempi kuin neljä. (Kiviniemi 1990: 90 - 91.)

Seuraavassa luettelossa esitän Koskenpään paikannimien rakennetyypit. Numero ilmaisee nimenosien luvun ja sen jäljessä olevat kirjaimet nimenosien syntaktissemanttisen funktion. A = lajia ilmaiseva, B = nimittävä ja C = erityispiirrettä ilmaiseva nimenosa.

- 1 C *Heittiö, Raitämäki*: nimi on yksiosainen, perusosa ilmaisee erityispiirrettä.
- 2 CA *Liuhakivi*: nimi on kaksiosainen, perusosa ilmaisee paikan lajia, määriteosa ilmaisee paikan erityispiirrettä.
- 2 CB *Iso Viitakönnäs*: nimi on kaksiosainen, perusosa on nimittävä, määriteosa ilmaisee erityispiirrettä.
- 2 BA *Tohmonsuo*: nimi on kaksiosainen, epeksegeettinen; perusosa ilmaisee paikan lajia, määriteosa on nimittävä.
- 3 CCA *Alaja Pienpelto*: nimi on kolmiosainen, perusosa ilmaisee paikan lajia, määriteosat ilmaisevat erityispiirrettä.

Yksiosaisia paikannimiä tutkimuksessani on 71 (12,3 %), käsitte-
len niitä tarkemmin jäljempänä omassa luvussaan (ks. sivu 37).

Enemmistönä aineistossani ovat yhdysnimet, joita on 506 kappaletta (87,7 %). Näistä 476 (94,1 %) on kaksiosaisia nimiä, joiden perusosa ilmaisee paikan lajia ja määriteosa erityispiirrettä (2 CA). Tämä nimityyppi vastaa yleisintä suomen kielen yhdyssanatyyppejä, ja se on myös useimmin käytetty paikannimien rakennetyyppi (Kiviniemi 1990: 90). Koskenpään nimistöstä esimerkkeinä ovat *Lehmikallio*, *Hopeakankaanlähde* ja *Karhunoro*. Huomattavasti vähemmän edustettuna on toinen kaksiosainen nimityyppi, joka on perusosaltaan nimittävä ja määriteosaltaan paikan erityispiirrettä ilmaiseva (2 CB), esim. *Iso Viitakönnäs*. Tätä tyyppiä on aineistossani vain 20 kappaletta (3,9 %) kaikista kaksiosaisista nimistä. Perusosana olevan nimen sisällöllä ei ole lainkaan merkitystä nimenmuodostuksen kannalta, nimenantaja on halunnut kertoa vain, että kyseessä on se *Viitakönnäs*, joka on isompi (Kiviniemi 1990: 93.)

Kolmas kaksiosainen nimityyppi on epeksegeettinen; sen perusosa ilmaisee paikan lajia ja määriteosa on nimittävä (2 BA). Tällaisia paikannimiä löysin vain kahdeksan (1,6 %), esimerkkeinä *Lannonsuo* ja *Siniäisenjärvi*.

Kolmiosaisia nimiä aineistossani on vain kaksi (0,4 %), *Alaja Pienpelto* ja *Alaja Suurpelto*. Näiden rakennetyyppi on 3 CCA, jossa perusosa on paikan lajia ilmaiseva ja määriteosat ilmaisevat erityispiirrettä.

Alla oleva luettelo esittää yhteenvedon yhdys- ja sanaliitonimien määristä.

Rakennetyyppi	f	%
Kaksiosaiset, perusosa ilmaisee paikan lajia	476	94,1
Kaksiosaiset, perusosa on nimitetty	20	3,9
Kaksiosaiset, epeksegeettiset	8	1,6
Kolmiosaiset, perusosa ilmaisee paikan lajia	2	0,4
Yhteensä	506	100,0

4.1.2. Rakennetyyppien suhde paikan lajiin

Seuraavaan luettelon olen laatinut Koskenpään paikannimien rakennetyyppien suhteesta paikan lajiin. Nimien perusosat tai niihin verrattavat tai yksiosaiset nimet sellaisenaan ovat joko **A)** paikan lajin ilmaisevia, **B)** nimittäviä tai **C)** erityispiirretä ilmaisevia.

Mäki 120 nimeä

A -mäki 114 -könnäs 1	B Pieni Lintumäki 1 Iso Viitakönnäs 1 Pieni Viitakönnäs 1	C Heittiö 1 Virsuvarvi 1
---------------------------------	--	------------------------------------

Vuori 59 nimeä

A -vuori 58	B Pieni Viherysvuori 1
--------------------	-------------------------------

Kallio 32 nimeä

A -kallio 28 -kalliot 2	B Pienet Kivikalliot 1	C Karhunrekkaamal
-----------------------------------	-------------------------------	--------------------------

Kivi 13 nimeä

A -kivi 13

Kivikko, karikko 3 nimeä

A -kolu 2 -sahi 1

Harju 4 nimeä

A -harju 2
-kynnäs 1

C Kopisevanpökköl

Tönnäs 3 nimeä

A -tönnäs 3

Töyry 2 nimeä

A -töyry 1 **B** Pikku Kuppura 1

Kumpu 1 nimi

A -kumpu 1

Silta 3 nimeä

A -silta 3

Noro 2 nimeä

A -noro 1

C Hoilo 1

Notko 17 nimeä

A -notko 6
-noro 6
-rotti 1

C Hukkakarhu 1
Rotti 1
Suttensinaattil
Tipakka 1

Rotko 3 nimeä

A -ryömi 1
-ryöni 1

C Helvetti 1

Rinne 6 nimeä

A -rinne 4
-mutka 1
-vieru 1

Kangas 9 nimeä

A -kangas 7

C Haanjalka 1
Vihatti 1

Suo 28 nimeä

A -suo 21
-suot 1
-letto 1

B Alainen Rapuusuo 1
Iso Kalmasuo 1
Pieni Kalmasuo 1
Yläinen Rapuusuo 1

C Tohmo 1

Lampi 17 nimeä

A -lampi 11
-lammet 3

B Iso Hallinlammi 1
Vähä Hallinlammi 1

C Siniäinen 1

Järvi 11 nimeä

A -järvi 5
-järvet 1
-vesi 1

B Iso Koirajärvi 1
Iso Syrjäjärvi 1
Pieni Syrjäjärvi 1

C Vilus 1

Salmi 4 nimeä

A -salmi 3

C Runo 1

Virta 2 nimeä

A -virta 2

Apaja 2 nimeä

C Kallioniemi 1
Koirakallio 1

Oja 15 nimeä

A -oja 15

Puro 1 nimi

A -puro 1

Lahti 11 nimeä

A -lahti 11

Niemi 1 nimi

A -niemi 1

Saari 6 nimeä

A -saari 3
-saaret 1

B Iso Kotisaari 1
Pieni Kotisaari

Luoto 1 nimi

A -luoto 1

Ranta 3 nimeä

A -ranta 2
-hiekkä 1

Lähde 1 nimi

A -lähde 1

Pelto 68 nimeä

A -pelto 44	C Kissämäki 1
-pellot 5	Konttikorpi 1
-kytömaa 1	Korkeatalli 1
-moisio 2	Kuppura 1
-mutka 1	Rantalanalaja 1
-noro 3	Varismäki 1
-suo 2	Yläsenmäki 1
-tarha 1	
	CC Alaja Pienpelto 1
	Alaja Suurpelto 1

Vainio 15 nimeä

A -vainio 14	C Lautasilta 1
---------------------	-----------------------

Niitty 13 nimeä

A -niitty 12
-niityt 1

Viljelyssuo 26 nimeä

A -suo 18	C Kalliolahti 1
-kytö 2	Koivusuo 1
-pelto 1	Lanto 1
	Lintusuo 1
	Soidinsuo 1

Aho 12 nimeä

A -aho 10	C Herneaita 1
-kases 1	

Haka 2 nimeä

A -haka 2

Talli 2 nimeä

A -talli 2

Portti 2 nimeä

A -portti 2

Korpi 7 nimeä

A -korpi 6
-viita 1

Polku 2 nimeä

A -polku 2

Tila, talo, asumus 42 nimeä

A -talo 2	B Ala-Porkkala 1	C Hallinmäki 1
-torppa 1	Ylä-Porkkala 1	Hanhijärvi 1
	Ylä-Niinimäki 1	Heimala 1
		Heinäaho 1
		Hietahaka 1
		Jussila 1
		Jäykkälä 1
		Kalmalahti 1
		Koiralahti 1
		Koiramäki 1
		Koivukumpu 1
		Koivula 1
		Kotiaho 1
		Kukkaslahti 1
		Kukkasniemi 1
		Kuusela 1
		Lääni 1
		Munkkila 1
		Mäkelä 1
		Ohra-aho 1
		Paalumäki 1
		Peltoniemi 1
		Raitämäki 1
		Rasimäki 1
		Risula 1
		Risumäki 1
		Runovuori 1
		Räyhälä 1
		Soppinen 1
		Soppisenmäki 1
		Soppismäki 1
		Sorala 1
		Talasniemi 1
		Viherysmäki 1
		Vuori 1
		Ylänen 1

Kylä 5 nimeä

A -kylät 2	C Alamaa 1
	Kalmavirta 1
	Siniävirta 1

Perä 1 nimi

A -perä 1

Koskenpään paikannimet ovat pääosin tyyppiä **A**, ja paikan laji käy selvästi ilmi useimpien nimien perusosasta. Harvinaisempia paikan lajia ilmaisevia perusosia esiintyy eniten peltojen nimissä, maanlaskeumaa tarkoittavina tällaisia on myös

muutama. Mukana on vain yksi laji paikkoja, *apaja*, johon kuuluvissa nimissä ei ole paikan lajia ilmaisevaa rakennetyyppeä **A**.

Rakennetyyppi **B** on edustettuna maankohoumien, soiden ja vesien nimissä, mikä on odotuksenmukaista; kaikki kolme ovat runsaasti esiintyviä paikan lajeja aineistossani. Ne ovat paikkoja, jotka on ollut tärkeä nimetä tarkasti ja ne ovat myös yleensä saaneet nimensä seudulla ensimmäisinä.

Nimissä, jotka ovat rakennetyyppeä **C**, ovat talon, tilan tai muun asumuksen nimet produktiivisimpia; näitä on noin puolet tästä tyypistä. Seuraavaksi eniten erityispiirrettä ilmaisevia nimiä on annettu pelloille ja viljelyssoille. Tulos on odotuksenmukainen: asumukset ja viljelmät ovat "keinotekoisia", ja ne on usein nimetty jonkin lähetyvillä olevan luonnonpaikan mukaan siirrynnäisinä.

4.2. Nimeämisperusteet

4.2.1. Lausesemanttiset nimeämisperusteet

Seuraavasta taulukosta käyvät ilmi aineistoni paikannimien syntaktissemanttiset nimeämisperusteet lukuina. Ylinnä olevassa sarakerivissä (1) ovat lausesemanttiset luokituskoodit ja appellatiiviluettelosta (2) selviää nimien tarkoite. Numerosarakkeissa näkyy kunkin nimen ja luokan frekvenssi. Luokan valinnan perusteena olen käyttänyt ensisijaisesti nimilipun tietoja, muutaman nimeämisperusteen tiedän itse ja joissakin tapauksissa olen yrittänyt tulkita nimeä mahdollisuuksieni mukaan. Joidenkin nimien osalta luokan valinta on ollut hankalaa, tulkinnanvaraisia mahdollisuuksia on joskus useitakin, ja tällöin nimi on joutunut luokittelemattomien kategoriaan, johon on jäänyt seitsemisenkymmentä paikannimeä.

Taulukon tulosten mukaan tarkastelen, mitä paikkojen nimiin sisältyvät ilmaukset kertovat nimenantajan näkökulmasta tarkasteltuna.

mutka	1									1			2
tarha								1					1
letto	1												1
viita	1												1
kytö		2											2
moisio		2											2
talo	20	6		1	1	2	6				5		41
torppa											1		1
kytömaa	1												1
perä	1												1
	246	30	22	25	4	22	25	24	73	20	18	68	577

Sijainti on ollut ylivoimaisesti suosituin peruste Koskenpään paikoille nimiä annettaessa. 246 paikkaa (42,6 %) 577:stä on saanut nimensä tarkan sijaintinsa mukaan. Tämän kategorian yleisyys on ymmärrettävää: jo olemassa olevien nimien mukaan on ollut käytännöllistä yksilöidä lähettyvillä sijaitsevia paikkoja joko liittynnäisten tai siirrynnäisten avulla. Suhteellinen sijainti on nimeämisperusteena 30 paikalla (5,2 %). Yhteensä sijainnin mukaan nimettyjä paikkoja on 276 eli 47,8 % koko aineistostani.

Tarkan tai suhteellisen sijainnin mukaan on runsaimmin nimetty maankohoumia, soita, peltoja ja asumuksia. Korkeat paikat ovat olleet kaikkialla ensimmäiseksi nimettyjen joukossa; omassa aineistossani maankohoumat, jotka ovat saaneet nimensä toisen paikan mukaan, ovat yleensä vähäisiä kohoumia. Ne, esimerkiksi maantiemäet, on kuitenkin ollut tärkeä nimetä käytön kannalta. Soiden määrää tässä luokassa lisää mm. se, että samanasuisella nimellä on kaksi tarkoitetta: viljelyssuo ja varsinainen suo, jonka osasta viljelmälle on raivattu alaa. Useimpien peltojen nimeämisessä on ollut perusteena sijainti jonkin maankohouman tai -laskeuman tuntumassa. Mm. *Mäkipelto*, *-pellot* -nimi esiintyy aineistossani 14 kertaa. Asumukset ovat usein saaneet liittynnäis- tai siirrynnäisnimensä läheisen luonnonpaikan mukaan.

Ominaisuuden mukaan on nimetty 98 paikkaa (17 %). Koon perusteella on annettu nimi 22 paikalle (3,8 %); maankohoumat ovat tässäkin luokassa parhaiten edustettuna. Useimmin on käytetty adjektiiviparia *iso - pieni*, esim. *Iso Viitakönnäs* -

Pieni Viitakönnäs. Myös joitakin vedenkokoumia on nimetty tällä metodilla, mm. *Iso Syrjäjärvi - Pieni Syrjäjärvi*. Tämä lie-
nee suosittu nimeämistapa koko maassa.

Paikan muoto on ollut nimeämisperusteena 25 tapauksessa (4,3 %). Tarkoitteet ovat paljolti saman lajisia kuin edellisessä ryhmässä. Nimenantaja on useimmin halunnut ilmentää paikan kohoamista jollakin tavoin ympäristöstään, esim. *Korkea-aho, Kuppuransuo, Mykypelto*. Muunlaista muotoa edustavat mm. *Satulakivi* ja *Kukonpersiinmäki*.

Väriin mukaan on nimetty vain neljä paikkaa (0,7 %): *Harmaamäki, Hopeakangas, Keltasuo* ja *Viherysmäki*. Muu ominaisuus-luokan 22 nimen (3,8 %) nimeämisperusteet ovat hyvin kirjavia. Nimenantajan näkökulmasta paikka on voinut olla esimerkiksi alava tai jyrkkä, se on ollut viljelysmaana kelvoton tai sen tienoilla on kasvanut erityisen tiheää metsää. Materiaali tai maaperän laatu on vaikuttanut 25 nimeen (4,3 %). Paikat on nimetty vaikkapa erityisen kivikkoisuuden tai multapitoisuuden mukaan, ja esimerkiksi *Katinkultakivi* on saanut nimen pintansa silmiinpistävän runsaan katinkultakerroksen takia.

Luokkaan paikan suhde muuhun kuuluu 135 paikannimeä (23,4 %). Omistuksesta tai nautinnasta puhutaan 24 nimessä (4,2 %). Nimeämisperusteena on useimmiten ollut joko paikalla asuminen tai paikan muunlainen omistukseen tai nautintaan liittyvä seikka, esim. *Blomminmäellä* on asunut puuseppä Blom ja *Sepän-suon* on raivannut Lehto-Sepäksi kutsuttu mies. Kiviniemi (1990: 143) mainitsee, että paikan omistus tai nautinta ovat olleet tärkeimpiä nimeämisperusteita sijainnin ohella. Minun aineistossani tämä ryhmä ei kuitenkaan ole kovin keskeinen; asiaan saattaa vaikuttaa tosin nimistöni keskittyminen tietyn lajisiin paikkoihin ja näiden liittynäisiin.

Esiintyminen on nimeämisperusteena suurehkolle määrälle paikkoja; näitä on 73 kappaletta eli 12,7 % kaikista aineistoni nimistä. Fauna ja floora on nimenantajan näkökulmasta ollut tärkeä peruste nimeämiselle, esim. *Hanhijärvi, Haukilampi, Mustikkamäki, Kortesahti*. Artefaktien esiintyminen paikalla on

perusteena mm. nimissä *Hakaporttimäki* ja *Lautasillanvainio*. 20 paikkaa (3,5 %) on lausesemanttisesti tulkittavissa nimityksi käytön mukaan. Tämä on aineistoni syntaktissemanttisen luokittelun sekalaisimpia ryhmiä, paikkoja on nimetty monenlaisen käytön mukaan. Maanviljely ja karjanhoito, virkistäytyminen ja lepo, jopa lainvastaisetkin teot ovat olleet nimeämisperusteina. Esimerkiksi *Konttikiveä* on käytetty lepäämispäikkänä niin, että nuotta- ja kalamiehet nojasivat siihen ja selässä oleva konttikin sai tukea kivistä. *Potkaisukalliolla* pontikankeittäjät 'potkaisivat' eli lisäsivät keitostaan: rankkiin lisättiin vettä ja hiivaa.

Tapahtumaa on käytetty nimeämisperusteena 18 nimessä (3,1 %). Myös tämä ryhmä on edellisen tavoin luonnollisesti hyvin hajainen. *Hyrränmäellä* on kuulunut hyrrälinnun eli kehrääjän laulua, *Mustalaisvuori* on kallio, jonka tienoilla mustalaisilla on ollut telttansa ja *Papinvuorella* on isonvihan aikana tapettu pappi.

Luokittelematta jäi peräti 68 eli 11,8 % 577:stä nimestä; luettelen seuraavassa nimet aakkosjärjestyksessä ja esitän mahdollisen nimeämisperusteen.

Anninvuori 'omistus / nautinta'?
Hallinmäki 'esiintyminen'?
Heimala 'omistus / nautinta'?
Heittiö 'muu ominaisuus'; 'materiaali, maaperän laatu'?
Hoilo 'materiaali, maaperän laatu'?
Huokosenmäki 'muoto'; 'muu ominaisuus'?
Härkäkumpu 'tapahtuma'?
Isonahonmäki 'sijainti'; 'omistus/nautinta'?
Joonaanvuori 'omistus/nautinta'?
Jänismäki 'esiintyminen'?
Järkäleenvainio 'esiintyminen'?
Jäykkävuori 'materiaali, maaperän laatu'?
Kaakkovuori 'suunta'?
Kaakkuvuori 'esiintyminen'?
Karhukorpi 'esiintyminen'?
Karhunoro 'esiintyminen'?

Karhunrekkaama 'esiintyminen'; 'tapahtuma'?
 Kaukalokorpi 'muoto'; 'tapahtuma'?
 Keskismäki 'suhteellinen sijainti'; 'omistus/nautinta'?
 Kettukallio 'esiintyminen'?
 Kilkinmäki ?
 Kilpavuori 'tapahtuma'?
 Kinnasmäki 'tapahtuma'?
 Kirvesmäki 'tapahtuma'?
 Kirvessuo 'tapahtuma'?
 Kissakallio 'esiintyminen'; 'tapahtuma'?
 Kissämäki 'esiintyminen'; 'tapahtuma'?
 Koirakallio 'tapahtuma'?
 Koiralahti 'tapahtuma'?
 Koiranoro 'tapahtuma'?
 Konttikorpi 'tapahtuma'?
 Kukkula-aho 'sijainti,; 'muoto'?
 Kullinkallio 'muoto'; 'tapahtuma'?
 Kurikkavuori 'tapahtuma'?
 Lammunvuori ?
 Lääni ~ Läänintorppa 'koko'?
 Mäkelä 'sijainti'; 'omistus/nautinta'?
 Möntölänmäki 'omistus/nautinta'?
 Nivumäki ?
 Nousiaismäki 'omistus/nautinta'?
 Otsavuori 'muoto'?
 Pirulanvuori 'materiaali, maaperän laatu'; 'tapahtuma'?
 Pujokallio ~ Pujomäki 'muoto'; 'esiintyminen'?
 Pukkivuori 'tapahtuma'?
 Runo 'muu ominaisuus'; 'tapahtuma'?
 Sadanmarkankallio 'tapahtuma'?
 Sorronmäki 'muu ominaisuus'; 'tapahtuma'?
 Suutarinkivi 'tapahtuma'?
 Särkänmäki 'materiaali, maaperän laatu'?
 Tervämäki ~ Tervavuori 'sijainti'; 'käyttö'?
 Tervannoro 'sijainti'; 'käyttö'?
 Tervanoro 'sijainti'; 'käyttö'?
 Tervämäki 'sijainti'; 'käyttö'?
 Tervatöyry 'sijainti'; 'käyttö'?
 Tipakka 'muoto'?

Touvinmäki 'käyttö'; 'tapahtuma'?
 Vaarinmäki 'omistus/nautinta'; 'tapahtuma'?
 Vaivuori ~ Vaihvuori ?
 Valavuori 'tapahtuma'?
 Vihatti 'tapahtuma'?
 Vilhelminmäki 'omistus/nautinta'; 'tapahtuma'?
 Vilus ~ Vilusjärvi 'sijainti'; 'muu ominaisuus'; 'omistus/nautinta'?
 Virsuvarvi 'tapahtuma'?
 Ökönkivi 'tapahtuma'?

4.2.2. Sanasemanttiset nimeämisperusteet

Olen luokitellut aineistoni myös sanasemanttisesti eli leksikaalisesti sen leksikkoon kuuluvan merkityksen perusteella, mikä ilmauksella nimeä muodostettaessa on ollut. Tarkoituksenani on selvittää, millaisia erityispiirrettä ilmaisevia nimenosia ja yhdistämättömiä nimiä Koskenpään paikannimistössä on sanasemanttisesti tarkasteltuna.

Nimeämisperusteena olevien sanasemanttisten luokkien yleisyysjärjestys:

Propri	f	%
Paikannimi		
Koko nimi	52	9,0
Määriteosa	139	24,1
Perusosa	4	0,7
Henkilönnimi		
Etunimi	12	2,1
Sukunimi	5	0,9
Lisänimi	2	0,3
Muu nimi, ammattinimi	5	0,9
Yhteensä	219	38,0
Appellatiivi	f	%
Henkilö(ryhmä)	6	1,0
Kulttuuriappellatiivi		
Kultt.app., artefakti	36	6,2
Kulttuurikasvi	3	0,5
Kotieläin	12	2,1
Esine, väline, tarvike	27	4,7
Inhimillinen elämä	3	0,5
Luontoappellatiivi		
Luonnonpaikka, -aines	92	15,9
Luonnonkasvi	19	3,3
Luonnoneläin	19	3,3

Muu appellatiivi	31	5,4
Yhteensä	248	42,9
Adjektiivi	f	%
Yhteensä	45	7,8
Adverbi	f	%
Yhteensä	35	6,1
Verbi	f	%
Yhteensä	8	1,4
Monitulkintainen	f	%
Yhteensä	5	0,9
Luokittelematon	f	%
Yhteensä	17	2,9

Sanasemanttinen luokittelu näyttää, että aineistoni erityispiirrettä osoittavissa nimenosissa ovat enemmistönä appellatiivit. Niitä on lähes puolet, 248 kappaletta (42,9 %) kaikista nimistä. Hiukan vähemmän, 219 (38,0 %) on nimiä, joiden määriteosa tai vastaava ilmaus on propri. 87 kappaletta (15,1 %) kaikista nimistä kuuluu ryhmiin, joissa erityispiirrettä ilmaisevat adjektiivi, adverbi tai verbi. Nimiä, joiden tulkinnasta en ollut varma, on viisi (0,9%), ja luokittelemattomiksi jäi 18 (3,1 %) paikannimeä.

4.2.2.1. Proprit

Aineistoni nimistä 52 kappaletta (9,0 %) sisältää määriteosanaan toisen paikannimen kokonaan. Enemmistönä kokoliitynnäisissä ovat mäkien nimitykset, joita on 13; esim. *Heimalan/mäki*, *Karhukorven/mäki*. Kiviniemen (1990: 125) mukaan kokoliitynnäiset ovat monin verroin yleisempiä kuin määritelitynnäiset, mutta hän huomauttaa, että joillakin alueilla ero saattaa olla suhteellisen pienikin. Omassa aineistossani se on huomattavan suuri, mutta siten, että määritelitynnäisiä on lähes kolminkertaisesti kokoliitynnäisiin verrattuna, 139 kappaletta (24,1 %).

Määriteliitynnäiset on muodostettu kantanimen määriteosasta ja liitynnäisen lajin ilmaisevasta perusosasta. Suurin ryhmä määriteliitynnäisiä, 18 kappaletta, on soiden nimissä; perusosaltaan vuoria on määriteliitynnäisten avulla nimetty 15, ja taloja 13. Esimerkkeinä edellä mainituista ryhmistä *Salmi/suo*, *Terva/suo*; *Koti-/vuori*, *Ohra/vuori*; *Kukkas/niemi*, *Munkki/la*.

Perusosaliitynnäisissä on yhtenä nimielementtinä kantanimen perusosa. Näitä nimiä aineistossani on vain neljä: *Salmen/mäki* (<- *Kukkas/salmi*), *Sinaatin/kallio* (<- *Sutten/sinaatti*), *Vuori/pelto* (<- *Viherys/vuori*) ja *Vuori* (<- *Rauta/vuori*).

Ihmiseen viittaavat sanat ovat aina olleet yleisiä paikannimistössä, ja omistus ja nautinta on keskeisimpiä paikkojen nimeämisperusteita sijainnin ohella (Kiviniemi 1990: 143). Omassa aineistossani mukana olevissa Koskenpään paikannimissä eivät henkilönnimet ole kovin yleisiä, vain 24 paikkaa (4,2 %) on yksilöity ihmiseen viittaavalla nimellä. Etunimi on määriteosana 12 nimessä, esim. *Annin/vuori*, *Santerin/tarha*. Sukunimen mukaan on nimetty mm. *Blommin/mäki* ja *Sutkan/vuori*; lisänimi on kahdessa paikannimessä: *Ryntty-Eevan pelto* ja *Ökön/kivi* (ökötin, 'tyhmä nahjus', Korpilahti MA). *Sepän/mäki* ja *Suutarin/kivi* ovat esimerkkeinä ammattinimimääriteosaisista paikannimistä.

4.2.2.2. Appellatiivit

Paikannimiä, joissa määriteosana on appellatiivi, on jonkin verran enemmän kuin proprialkuisia nimiä eli 248 kappaletta (42,9 %) koko aineistosta. Henkilöstä tai henkilöryhmästä on puhe kuudessa nimessä (1,0 %), esim. *Mummun/kallio*, *Vaarin/mäki*, *Mustalais/vuori*.

Kulttuuriappellatiivia ilmaisee 81 nimen määriteosa eli 14,0 % kaikista nimistä. Artefakti on määriteosana 36 kertaa; pääasiassa teennökset ovat erilaisia talousrakennuksia, mutta myös

mm. portteja ja siltoja on nimetty: *Liiteri/mäki*, *Punaisenportin/mäki*, *Pitkäsillan/mäki*.

Kulttuurikasvi on lainannut nimensä kolmelle paikalle: *Herne/-aita*, *Herne/suo* ja *Ohra/-aho*. Kotieläin mainitaan 12 nimessä. Eläimet ovat samoja, jotka Kiviniemi (1990: 142) on listannut yleisimpien kotieläintä merkitsevien määriteosien luetteloonsa. Minun aineistossani on koira mainittu useimmin, esim. *Koira/järvi*, *Koira/kallio*, *Koira/noro*. Muita nimiä ovat mm. *Härkä/kumpu* ja *Pukki/kallio*.

Ryhmässä esine, väline, tarvike on 27 nimeä (4,7 %). Konkreettiset kulttuurituotteiden nimitykset heijastavat vanhaa kansankulttuuria, mutta pääasiassa nimet kertovat siitä, millaiset työt ja toimet näkyvät yleisimmin paikannimistössä (Kiviniemi 1990: 147). Samat asiat ovat esillä myös Koskenpään nimissä: metsästys, kalastus, tarvikkeiden valmistus, jopa erimielisyydet ovat jättäneet jälkensä paikkoihin. Esimerkkeinä mm. *Räiskyn/mäki*, *Kontti/kivi*, *Aidas/mäki*, *Pärehöylän/mäki*, *Patikka/mäki* (nimilipun ketoman mukaan isännät tappelivat patikoilla eli patukoilla kaskistaan). Kolme määriteosaa kuuluu ryhmään inhimillinen elämä: *Jälki/kallio*, *Kalma/vesi* ja *Mämmi/kallio*.

Luontoappellatiiveja on määriteosina 130 (22,5 %). Näistä luonnonpaikkaa tai -ainesta määriteosallaan ilmentää suurin osa, 92 kappaletta. *Mäki-* on näistä yleisin ja määrittämässä nimenomaan peltoa; *Mäki/pelto* tai *-pellot* -nimi esiintyy peräti 14 kertaa. Luonnonainesta mainitaan mm. nimissä *Multa/notko*, *Rauta/vuori*, *Katinkulta/kivi*.

Kiviniemen (1990: 131) mukaan paikannimistössä luonnonfloodan ja kulttuurikasvien suhde on luonnonkasvien hyväksi 10 : 1. Tämä pätee myös Koskenpään nimistöön: määriteosissa mainitaan luonnonkasvi 19 kertaa, kun sen sijaan kulttuurikasvi vain kolmasti. Mikään kasvi ei ole ollut määritteissä erityisesti suosiossa, mutta eri puulajit ovat hyvin edustettuina, esim. *Koivu/mäki*, *Leppä/vieru*, *Mänty/mäki*, *Pajikko/niitty*,

Raita/rinne ja *Tuomi/noro*. Marjoihin viitataan nimissä *Marjo/vuori* ja *Mustikka/mäki*.

Luonnonfaunaan kuuluvia määriteosia on aineistossani 19 nimessä (3,3 %). Kiviniemen (1990: 136 - 137) yleisimpien luonnoneläin-määriteosien listassa kolmella ensimmäisellä sijalla ovat *Kettu- + Repo-*, *Karhu- + Kontio-* ja *Mäyrä- + Sika-*. Kaikki nämä eläimet esiintyvät myös minun nimistössäni, mutta vain karhu on siinä alkupäässä eli toisena kuten Kiviniemelläkin. Suosituimpia luonnonfaunaan kuuluvia määriteosia Koskenpäällä ovat lintujen nimitykset; syytä en kuitenkaan ryhdy arvailemaan, sillä on muistettava, että minun aineistoni ei kata alueen koko nimistöä. Tulos saattaa olla aivan toinen, kun tarkastellaan kaikkia Koskenpään paikannimiä yhdessä. Linnun nimi tai -nimitys on määriteosana mm. nimissä *Metso/mäki*, *Hyrrän/mäki* (hyrrälintu eli kehrääjä), *Tiirin/lampi*, *Varpus/vuori*. Karhu ja mäyrä eli metsäsika on mainittu kolmessa nimessä kumpikin, esim. *Karhu/noro*, *Metsisika/tönnäs*.

Ryhmään muu appellatiivi jouduin sijoittamaan 31 nimeä, koska niiden määriteosa ei mielestäni sopinut muihin luokkiin. Osa nimistä voitaisiin varmaan tulkita toisinkin, mutta päädyin tähän ratkaisuun, koska nimet eivät mielestäni ole yksiselitteisiä. Ryhmään jäi mm. suraavanlaisia nimiä: *Järkäleen/vainio*, *Kilpa/vuori*, *Nokan/mäki*, *Paska/-aho*, *Rappu/kallio*.

4.2.2.3. Adjektiivit, adverbit ja verbit

Adjektiivi on määriteosana 45 nimessä (7,8 %). *Iso-*, *Pieni-*, *Pienet-*, *Pikku-* tai *Vähä-* adjektiivi on määritteenä yhteensä 16 paikannimellä, esim. *Iso Kalmasuo - Pieni Kalmasuo*, *Iso Kotisaari - Pieni Kotisaari*. Kiviniemen (1990: 150 - 151) mukaan 'pieni' - 'suuri' kattavat lähes puolet niistä nimistä, joissa on jokin yleisimpiin määriteosiin kuuluva adjektiivi. Koskenpään nimistö on siis tältä osin yhdenmukainen koko maan nimistön kanssa. Muut adjektiivit kuvaavat muunlaisia paikkojen ominaisuuksia, esim. *Jyrkät/kalliot*, *Kiero/mäki*, *Pitkä/noro*.

35 nimessä (6,1 %) on määriteosana adverbi. Tämän ryhmän kokoa kasvattavat adjektiivien kustannuksella *Ala-* ja *Ylä-* määriteiset nimet. Olen menetellyt kuten Kiviniemi (1990: 156), ja sijoittanut kaikki tämän tyyppin nimet adverbien ryhmään, vaikka mm. *Alainen-*, *Alaja-*, *Yläinen-* ovatkin muodollisesti adjektiivieja. Lähes koko ryhmä muodostuu edellä mainitun tyyppisistä nimistä, vain viiden määritteenä on muu adverbi: *Keskis/mäki*, *Puolivälin/mäki*, *Syrjä/järvet*, *Syrjä/lammet* ja *Tienylä/pelto*.

Verbit voivat esiintyä paikannimistössä vain nominaalimuotoina: infinitiiveinä, partisiippeinä tai syvärakenteeseen kuuluvien verbien yhdyssanamuotoina. On nimiä, joista ei voi sanoa, onko ne muodostettu verbin vai vastaavan nominin pohjalta, sillä verbin yhdyssanamuodolla on useimmiten myös appellatiivinen homonyymi. (Kiviniemi 1990: 157.) Omasta aineistostani tulkitsin kahdeksan (1,4 %) nimen sijoittuvan tähän luokkaan; kaikki sisältyvät tyyppiin 'syvärakenteeseen kuuluva verbin yhdyssanamuoto'. Esimerkkeinä ovat *Hukka/karhu*, *Kesuus/kallio* ja *Potkaisu/kallio*.

4.2.2.4. Monitulkintaiset määriteosat

Määriteosia, jotka mielestäni voidaan tulkita ainakin kahdella tavalla, on aineistossani viisi (0,9 %). *Kissa/kallio* ja *Kissa/mäki* voivat kuulua joko luokkaan 'kotieläin' tai luokkaan 'luonnonfauna'. *Kurikka/vuoren* määriteosa saattaa tarkoittaa joko 'karakkaa', 'keppiä' tai kuritonta ihmistä 'pojankurikkaa'. *Pujo/kallio* ja *Pujo/mäki* voivat olla muodoltaan 'pujoja' tai sitten niiden tienoilla esiintyy kasvi nimeltä *pujo*.

4.2.2.5. Luokittelemattomat määriteosat

Luokittelemattomaksi jäi 17 määriteosaa (2,9 %) kaikkiaan 577 paikannimestä. Useimpien määriteosien merkitystä voisi kyllä arvailla, mutta selitykset ovat kuitenkin niin epämääräisiä, että katsoin parhaimmaksi jättää ne tekemättä. Esimerkkeinä

tulkitseematta jääneistä nimistä ovat *Kilkin/mäki*, *Läänin/torppa*, *Vai/vuori* ~ *Vaih/vuori* ja *Vihatti*.

4.3. Rakennemuutokset

4.3.1. Ellipsi

Elliptisellä nimellä on mahdollisuus syntyä, jos yhdysnimen määräiteosa yksinään voidaan tiettyjen tuntomerkkien avulla tulkita propriiksi (Kiviniemi 1975: 24).

Ellipsejä pystyn aineistostani osoittamaan vain yhden: *Vilusjärvi* -> *Vilus*. *Herneaita* ja *Karhunrekkaama* ('rekata' "Mitäs sinä siinä rekkoalet' = viivyttelut; MA Koskenpää; 'räkätä = rekata' oikaista esim. kiskoja, seinähirsiä; SKES) ovat nimiä, joissa on saattanut tapahtua ellipsi; mitään todisteita tästä ei kuitenkaan tiedossani ole. Ensin mainittu on nimilipun mukaan aho, jossa on viljelty hernettä; mahdollista on, että paikkaa on ensin kutsuttu nimellä **Herneaita-aho*. *Karhunrekkaama* on kallio metsässä, joten paikan primaari nimi olisi voinut olla **Karhunrekkaamakallio*.

4.3.2. Reduktio

Nimen keskellä olevan elementin ellipsiä kutsutaan reduktioksi. Myös määriteliitynnäiset voidaan katsoa kokoliitynnäisistä syntyneiksi siten, että ne ovat lyhentyneet reduktoitumalla, esim. *Jänissuo* < - **Jänismäensuo* <- *Jänismäki*. (Kiviniemi 1975: 65.) Määriteliitynnäisiä en kuitenkaan tässä ota lukuun, vaan esittelen aineistooni sisältyvät nimet, joista on käytössä sekä pitempi että reduktoitunut muoto.

Paikat, joiden nimissä reduktio on tapahtunut, ovat yhtä laskeumaa lukuun ottamatta maankohoumia: *Kukonpersiinjänmäki* -> *Kukonmäki*, *Multavierunmäki* -> *Multamäki*, *Piikapetäjänmäki* -> *Piikamäki*, *Pirunpesävuori* -> *Pirunvuori*, *Multasillannotko* -> *Multanotko*.

4.3.3. Epeksegeesi

Ellipsi ja reduktio osittavat, että nimenkäyttäjät pyrkivät yleensä mahdollisimman lyhyeen muotoon paikkoja yksilöidessä; silti myös päinvastaista rakennemuutosta suositaan. Epeksegeesi on muutos, jossa yksiosaiseen ja usein juuri yksiosaiseksi lyhentyneeseen nimeen lisätään paikan lajia ilmaiseva appellatiivi. Yksiosainen nimi on ainakin muodollisesti perusosan genetiivimääritteenä. (Kiviniemi 1975: 62.) Omasa aineistossani epeksegeesin avulla syntyneitä paikannimiä esiintyy enemmän kuin elliptisiä ja reduktoituneita yhteensä.

Koskenpään paikannimistöön kuuluvat ainakin seuraavat epeksegeettiset nimet: *Kuppuranpelto* ~ *Kuppuransuo* <- *Kuppura*, *Lannonsuo* <- *Lanto*, *Lautasillanvainio* <- *Lautasilta*, *Runo(n)virta* <- *Runo*, *Siniäisenjärvi* <- *Siniäinen*, *Tohmonsuo* <- *Tohmo*, *Vihatinkangas* <- *Vihatti*.

Rakennemuutokseen kuuluu myös suffiksaatio; käsittelen sitä luvussa Yksiosaiset paikannimet.

5. YKSIOSAISET PAIKANNIMET

Olen tarkastellut nimiaineistoni yksiosaisia paikannimiä ja niiden rakennetta Eero Kiviniemen Paikannimien rakennetyypeistä -teoksen (1975) mukaisesti. Kyseinen teos pohjautuu Kurt Zilliacuksen kehittämään paikannimien luokitukseen. Luokitusmetodia Zilliacus on selvittänyt artikkelissaan Nimistötieteellisten synteisien aikaa (1972) ja yhdessä Eero Kiviniemen ja Ritva Liisa Pitkäsen kanssa julkaisussa Nimistöntutkimuksen terminologia - Terminologin inom namnforskningen (1974).

Tarkoitukseni on selvittää, miten Koskenpään maankohoumien ja -laskeumien nimet ja niihin siirrynnäisinä tai liitynnäisinä kuuluvat nimet sopivat Kiviniemen esitykseen paikannimien rakennetyypeistä.

Zilliacuksen ja Kiviniemen luokitus poikkeaa aiemmin käytettyä mm. määritellesään yksiosaisen paikannimen. Kiviniemen (1975: 21) mukaan aikaisemmassa nimistönluokitusmetodissa yksiosaiset nimet eivät olleet sen ongelmallisempia kuin muukaan, koska aineiston sanasemanttinen luokitus ei perustu nimien rakenteeseen. Kun paikannimet jäsennellään syntaktisesti eli lausesemanttisesti, yksiosaisia nimiä saadaan huomattavasti enemmän, pääasiallisesti siksi, että myös valmiin paikannimen sisältävät nimet voidaan tulkita yksiosaisiksi. Näin käy silloin, kun alkuaan kaksiosainen nimi, esim. *Hanhi/järvi* siirtyy talon tai viljelyksen nimeksi *Hanhijärvi*. (Kiviniemi 1975: 21.)

Kiviniemi (1975: 18) havainnollistaa nimien syntaktista jäsentelyä seuraavanlaisella kaaviolla:

kaksiosaiset		yksiosaiset
	Pihlaja	saari
		Pihlajasaari (talo)
		Pihlajainen (saari)
		Ykspihlaja (saari)
	Pihlajasaaren	lampi
	Iso	Pihlajasaari
	Iso	-Pihlaja
	Ison Pihlajasaaren	lampi
		Rönskeri (= Rönnskär)
määriteosa		perusosa

Nimielementillä ja syntaktisella nimenosalla on selvä ero: esim. *Pihlajasaari* voidaan jäsentää eri tavoin saarta ja taloa tarkoittavana, ja esim. *Pihlajasaaren/lampi*, *Ison Pihlajasaaren/lampi* ovat syntaktiselta rakenteeltaan samanlaisia, vaikka niillä on eri määrä nimielementtejä (Kiviniemi 1975: 18).

Aineistossani on yksiosaisia nimiä 71 kappaletta, 12,3 % 577:stä, ja ne kuuluvat kaikki rakennetyyppiin 1 C. Sanasemanttisesti luokiteltuina yksiosaisia nimiä olisi ollut vain 12 kappaletta. Syntaktisesti jäsennellyn aineiston yksiosaisien nimien lukumäärää lisää se, että valmiin paikannimen sisältävät nimet voidaan tulkita yksiosaisiksi.

Yksiosaiset paikannimet olen ryhmitellyt Kiviniemen (1975: 22) laatiman mallin mukaisesti. Neljännen ryhmän otsikko poikkeaa muodollisesti Kiviniemen mallista, mutta sisällöllisesti käsittelemänsä kuitenkin samanlaisia asioita:

1. appellatiivi (kantasana, johdos, yhdyssana, sanaliitto)
2. appellatiivi + suffiksi (tai suffiksien kanssa samasuinen pääteaines)
3. toinen nimi (henkilönimi, toisen paikan nimi tai muu nimi)
4. -la, -lä -suffiksilliset nimet

Paikkojen luonnehdinnat ovat peräisin nimilippujen esittämistä tiedoista, vaikka en sitä aina mainitsekaan.

Kielen ainesten mukaan ryhmiteltyjen syntaktisesti yksiosaisien paikannimien yleisyysjärjestys selviää seuraavasta:

	f	%
Nimi sisältää vain appellatiivin		
Suoraan nimetyt	7	9,9
Epäsuorasti nimetyt		
Vertailunimet	4	5,6
Metonyymiset nimet	10	14,1
Nimi muodostettu appellat. + suffiksista tai toisesta nimestä + suffiksista	5	7,0
Nimi muodostettu toisesta nimestä		
Metonyymiset siirrynnäiset	17	23,9
Vertailevat siirrynnäiset	1	1,4
Harkinnaiset	17	23,9
-la, -lä -suffiksi		
Henkilönnimikantaiset	3	4,3
Paikannimikantaiset	7	9,9
Yhteensä	71	100,0

5.1. Nimi sisältää vain appellatiivin

Yksiosaisina niminä tavattavat appellatiivit esiintyvät myös yhdysnimien määriteosina ja/tai perusosina. Yhdysnimissä voi tapahtua ellipsi, jolloin jompikumpi nimenosa katoaa. Määriteosan ellipsi on harvinaisempi, koska tuloksena on useimmiten tavallinen maastoappellatiivi, joka täyttää nimen yksilöivän tehtävän vain tietyin edellytyksin. Tämän nimityypin ellipsitulkinta on suhteellisen helppoa. Jos yksiosaisen nimen rinnalla esiintyy kaksiosainen, sitä voidaan pitää primaarina. (Kiviniemi 1975: 23.)

Yksi proprin appellatiivista erottava piirre on sanan merkityksen hämärtyminen. Tällaisessa tapauksessa eivät appellatiivisen ilmauksen sisältävät määriteosat voi yksiosaisiksi nimiksi irronneina sekaantua appellatiiveihin (esim. *Lanto/Lannonsuo*. (Kiviniemi 1975: 24.)

Yksiosaisiksi Kiviniemi (1975: 27) katsoo myös sellaiset paikan sijainnin ilmaisevat sanaliiton sisältävät nimet kuin esim. *Kankaanalus(ta)* ja *Suonvieri*. Tulkinta perustuu siihen, että nimet ilmaisevat vain yhden paikalle ominaisen piirteen eli sijainnin.

5.1.1. Suora nimeäminen

Yksiosaiset vain appellatiivin sisältävät paikannimet voidaan jakaa suoraan ja epäsuorasti nimettyihin. Suora nimeäminen on nimenantamista paikkaa suoraan luonnehtivan appellatiivisen ilmauksen pohjalta, esim. *Rotti*. (Kiviniemi - Pitkänen - Zilliacus 1974: 13).

Suoraan nimetyiksi laskettavia ainoastaan appellatiivin sisältäviä nimiä aineistossani on vain seitsemän kappaletta (9,9 %). Merkitykseltään hämärtyneiksi muuttuneita, alkujaan appellatiivisen ilmauksen sisältäviä nimiä ovat *Hoilo*, *Lanto*, *Rotti*, *Tohmo*. Kahdella on rinnakkaismuotoinen nimi: *Lanto* ~ *Lannonsuo*, *Tohmo* ~ *Tohmonsuo*. Molemmat ovat epeksegeettisiä

nimiä. Vaikka *hoilo*, *tohmo*, *lanto* ja *rotti* ovat appellatiivisia ilmauksia, niiden alkuperäinen merkitys on hämärtynyt, ja ne yksilöivät edustamansa paikat kelvollisesti nykyisille nimenkäyttäjille.

Hoilo on nimensä mukainen. Nimilippu tietää, että se on "Alakydöltä *Koppelonsilmään* laskeva luonnonoja ja sitä ympäröivä heinäkasvuinen suonoro, huoko". *Hoilo* appellatiivina merkitsee samaa kuin mm. 'alanne', 'notko'; 'hetteikkö', 'rimpi', 'suonsilmäke', 'pieni suo', 'suonotkelma' (Kiviniemi 1990: 70, 73). *Lanto* appellatiivina on 'alanko', 'veteläperäinen', 'alava' (SKES). *Lanto*-sanana käyttö appellatiivisena ei ole kovin yleistä, joten alavalla maalla oleva viljelysalue on saanut nimekseen propristuneen ilmauksen. Epeksegeettinen nimi *Lannonsuo* on syntynyt seuraavasti: **Lantosuo* -> elliptinen muoto *Lanto* -> epeksegeettinen asu *Lannonsuo*.

Rotti on ympäristöään alempana oleva paikka, notkelma, rotko. Nimi tajutaan Koskenpään puhekielessä yhä myös appellatiivisena (vrt. *Lääninrotti*), mutta nimi yksilöi käyttäjilleen juuri tämän paikan tietyksi *Rotiksi*.

Tohmo-nimelle en löytänyt aivan vastaavaa appellatiivista, mutta SKES tuntee sanan 'tohma', jonka merkitys on 'kura', 'muta', 'vetelä', 'epätasainen' 'liejuinen'. *Tohmo* tarkoittanee samaa. Epeksegeettinen *Tohmonsuo*-muoto lienee syntynyt samoin kuin *Lanto* ~ *Lannonsuo*.

Suoran nimeämisen piirin kuuluvat aineistostani myös paikannimet *Alamaa*, *Haanjalka* ja *Rantalanalaja*. Yksiosaisiksi ne voidaan Kiviniemen (1975: 27) mukaan tulkita, koska ne sisältävät vain yhden paikalle ominaisen piirteen eli sijainnin. Tätä yksiosaista paikannimityyppiä ei voitane pitää elliptisenä. Minkälaisia paikkoja edellä mainitut nimet sitten yksilöivät? *Alamaa* on ollut korkealla mäellä asuvien Porkkakyläisten antama nimitys naapureiden alavammalle kotipaikalle; *Haanjalka*, joka on kangasmaata ja kivikkokönnäitä, sijaitsee nimensä mukaisesti haan alapuolella, ja *Rantalanalaja* on rantaan viettävä pelto paikalla ennen olleen *Rantala*-nimisen talon kohdalla.

5.1.2. Epäsuora nimeäminen

Epäsuora nimeäminen on nimenantamista epäsuorasti, erilaisten paikan herättämien assosiaatioiden pohjalta (Kiviniemi - Pitkänen - Zilliacus 1974: 51). Yksiosaiset appellatiivisen ilmauksen sisältävät nimet, jotka kuuluvat epäsuoran nimeämisen piiriin, perustuvat tavallisesti joko metaforaan tai metonymiaan (Kiviniemi 1975: 28).

Nimistöntutkimuksessa metaforasta käytetään nimitystä vertailunimi tai yhtäläisyysnimi. Vertailunimi voi olla joko yksiosainen tai yhdysnimi, esim. *Heittiö*, *Satula/kivi*. Yksiosaisien vertailunimien rinnalla tai niiden asemasta voidaan käyttää epeksegeettisiä asuja, joiden tuntomerkinä on erityispiirrettä ilmaisevan nimenosan genetiivimuotoisuus: *Kuppura* ~ *Kuppuranpelto*. Metonyymiset nimet ovat aina primaaristi yksiosaisia, vaikka ne vieläkin tarpeettoman usein tulkitaan elliptiseksi. Metonymialla tarkoitetaan nimistössä sellaista kosketusassosiaatioon perustuvaa ilmausta, joka viittaa suoraan johonkin paikan erityispiirteeseen. Ilmausta käytetään paikan lajia ja erityispiirrettä ilmaisevan kompositumin asemasta, esimerkiksi *Kopisevanpökkö*, *Karhunrekkaama*. (Kiviniemi 1975: 28 - 29.)

5.1.2.1. Vertailunimet

Koskenpään nimistössä appellatiivisiin ilmauksiin perustuvia vertailunimiä on neljä kappaletta: *Heittiö*, *Kuppura*, *Lääni* ja *Tipakka*.

Heittiö-nimen alkuperäistä merkitystä ja edes sen tarkkaa kohdetta ei varmasti tiedetä. Nimilipun tietojen mukaan kyseessä on "mäki vastapäätä Huokolan taloa", mutta paikan nykyiset asukkaat eivät ole koskaan kuulleet tällaista nimeä, vaikka ovat asuneet seudulla koko ikänsä, useita kymmeniä vuosia. Suomen kielen perussanakirjan mukaan *heittiö* on 'lurjus', 'kelmi', 'hunsvotti'; Kiviniemi (1990: 66) mainitsee paikkoja luokittelevista sanoista kirjoittaessaan, että *heittiö* =

heittopelto ja kuuluu luokkaan '*pelto, peltoalue, pellonosa, uudispelto, raivio*'. Tiedossa ei ole, onko Koskenpään *Heittiön* paikalla joskus ollut pelto tai raivio, mutta jos olisi, voisi molemmat *Heittiö*-nimen selitykset kenties yhdistää ja saada tulokseksi *lurjusmaisena huonon alueen*, joka on pitänyt peltona heittää pois käytöstä.

Metaforaan perustuvissa vertailunimissä yksiosaisen nimen rinnalla on usein epeksegeettinen asu (Kiviniemi 1975: 29). Epeksegeesi esiintyy myös koskenpääläisissä vertailunimissä. Niitä ovat *Kuppura ~ Kuppuranpelto* ja *Lääni ~ Läänintorppa*. *Kuppura* on saanut nimensä varmasti kuperan muotonsa mukaan. *Lääni* on entinen asumus, nyt jo hävinnyt. Jämsän murteessa 'lääni' tarkoittaa isoa, avaraa, joko sisä- tai ulkotilaa; "Kyllä niillä on siellä leäniä", selvittää nimilippu *läänin* merkitystä. Kyseisen läänin koosta ei ole kuitenkaan tietoa.

Tipakka on noin kilometrin mittainen notko, joka kulkee ensin metsässä, sitten *Hietakylän* vainioiden poikki *Lahnajärveen*. Nimen merkitystä en tiedä. Murreakiston kokoelmassa *tipakka*-sanaa luonnehditaan seuraavasti: 'ankara, kipakka' (Kaa^{vi}); 'kiivas, tiukka' (Kuopio); 'lapsenkenkä' (Heinola); 'lyhytkasvuinen vilja tai heinä' (Kangasniemi). Oma kielitajuni ja koskenpääläinen murretaustani sanoo *tipakan* tarkoittavan kipakkaa, tiukkaa. Jos tämä on ollut myös nimenantajan tulkinta, *Tipakan* voi sijoittaa vertailunimien ryhmään. Notkon voi kuvitella olevan *tipakka, kipakka* - mikä voisi tässä tapauksessa merkitä vaikkapa jyrkkärinteistä. Jos taas nimi on annettu ajatellen muita sanan merkityksiä, vaikkapa lyhytkasvuista heinää, *Tipakka* olisi sijoitettava metonyymisten nimien joukkoon.

5.1.2.2. Metonyymiset nimet

Metonyymiset, kosketusassosiaatioon perustuvat ja paikan erityispiirteeseen viittaavat nimet olen jakanut kahteen ryhmään. Ensiksi käsittelen nimet, jotka ilmaisevat jotakin paikalla olleesta tai olevasta. Näitä esiintyy aineistossani neljä

kappaletta, ja kuusi on sellaisia metonyymisiä nimiä, jotka ilmaisevat jotakin paikalla tapahtunutta.

Herneaita on metsittynyt aho, jossa ennen on viljelty hernetä. Alue on varmaankin ollut aidattu, joten nimi on ehkä saatu siitä. Metsäisellä harjulla olleesta puupötkkelöstä on saanut nimensä *Kopisevanpötkkö*. *Kopisevanpötkkö* oli nimilipun mukaan hongan kanto, joka kopisi, kun siihen heitettiin kiviä.

Korkeatalli-nimitys on syntynyt heinämaille, jotka sijaitsevat joskus paikalla olleen hyvin korkean ladon ympärillä. Nimilipun mukaan "oltiin Korkeatallilla heinässä." *Lautasilta* on saanut nimensä alavassa maastossa sijainneelle vainiolle laudoista tehdyn sillan mukaan. Vesi oli tulva-aikoina niin korkealla, ettei pellolle päässyt kuin siltaa pitkin. Nimestä on käytössä myös epeksegeettinen versio *Lautasillanvainio*.

Hukkakarhu on ensimmäisenä metonyymisistä paikannimistä, jotka viittaavat tapahtumaan. Paikka on metsässä oleva notko, johon nimilipun mukaan karhu on kadonnut metsästäjiltään: "Se ol ennen vanhaa hukkunu niiltä karhu kun ne sitä kyöräsvätten."

Karhuista on puhe myös *Karhunrekkaama*-nimessä. Paikasta ei ole muuta tietoa kuin nimilipun maininta "kallio metsässä". Murrearkiston mukaan *rekata*-verbi tarkoittaa viivyttelystä: "Mitäs sinä siinä rekkoalet?" Olisiko kallio ollut karhujen oleskelupaikka?

Runo on salmi Uuhiveden ja Kavioselän välissä. Nimen alkuperä herättää uteliaisuutta: onko sillä tekemistä runonlaulajan tai pötypuheiden puhujan kanssa vai voisivatko sen jäljet johtaa lappalaisasutukseen? Suomen kielen etymologisen sanakirjan mukaan *runo* on 'laulaja', 'laulun esittäjä', 'runoilija'; 'lörpötys', 'lorupuhe', 'valhe', "satu". SKES esittää myös sanan *pruno*, joka merkitsee 'maho tai vain joskus varsova porovaadin t. (harv.) lehmä'. Sama merkitys esitetään myös *runo*-muotoiselle lekseemille murrearkiston kokoelmissa. Koskenpään *Runo* on osa pitkää vesireittiä, jota on varmasti käytetty kuluväylänä niin kauan kuin ihmisiä on näillä seuduilla

liikkunut, jo lappalaisten aikoina. Nimen olisi kyllä yhtä hyvin voinut sijoittaa myös metonyymisten vertailunimien ryhmään, koska nimen alkuperä ei ole tiedossa. Vertailunimen vaatimukset täyttäisivät vaikkapa sellaiset mahdollisuudet, että nimenantaja on aikoinaan ihastunut paikan kauneuteen ja verrannut sitä runoon, tai joku tyhjän puhuja on käyttänyt virtaa kalastuspaikkanaan. *Runolla* on myös epeksegeettinen nimi *Runo(n)virta*.

Tapautumaan viittaa korpinotkon nimi *Suttensinaatti*. Sointuvan nimen arvellaan johtuvan siitä, että sudet ovat pitäneet paikalla kokouksiaan, joita on verrattu Venäjän vallan aikaisen senaatin istuntoihin.

Varmaa tietoa ei ole myöskään *Vihatti* ~ *Vihatinkangas*-nimen alkuperästä. *Vihatti* on kangas Koskenpään ja Jämsänkosken entisellä rajalla. Toisinaan *Vihatti* tarkoittaa erikoisesti alueella olevan Jämsästä Petäjävedelle menevän tien ja Valkealuomen tien risteystä. Nimilipun mukaan *Vihattia* muistellaan ennen pelättynä paikkana; siihen liittyvistä kauhutarinoista näyttää nykyisin olevan jäljellä vain epämääräisiä muistoja. Olisiko nimi tullut noista menneistä, ehkä vihanpidon seurauksista peräisin olevista tarinoista? Murrearkistosta löytyy Pielavedeltä muistiin merkitty *vihatti*-sana, joka tarkoittaa 'vihattava', 'vihanalainen'.

Hankala selvitettävä on viimeinenkin nimi tässä ryhmässä. *Virsuvarvi* on nimilipun mukaan "mäki metsässä", muuta tietoa siitä ei ole. Suomen kielen perussanakirjan mukaan varvi on 'kerros', 'kierros'; 'kerta', mutta Kiviniemi (1990: 67) tietää sen tarkoittavan myös 'peltoa', 'peltoaluetta', 'pellonosaa', 'uudispeltoa', 'raiviota'. Viimeksi mainitut merkitykset houkuttelevat kuvittelemaan *Virsuvarvin* nimenneen esimerkiksi raiviota, jonka tekemisessä raivaajalta kuluivat virsut rikki.

Useimmat metonyymisistä nimistäni näyttävät primaaristi yksiosaisilta, kuten Kiviniemikin (1975: 29) huomauttaa asian yleensä olevan.

5.2. Appellatiivi + suffiksi

Kiviniemi (1975: 30) sanoo, että suffiksi on usein voinut liittyä nimeen tiettyjen rakennemuutosten yhteydessä. Hän tarkastelee lähemmin yhtä, *-(i)nen*-suffiksia. Ongelman Kiviniemi asettaa seuraavasti: mikä on *Haukinen*-tyypin suhde yhdysnimityyppeihin *Haukijärvi* ja *Haukinenjärvi*?

Aikaisemman tutkimuksen (esim. Nissilä 1962: 68 - 69) mukaan *-nen*-loppuisten appelaatiivikantaisten luontonomien on useimmiten arveltu olleen alkuaan yhdysnimien samanasuisia adjektiivimääritteitä. Kyse olisi siis vain ellipsisistä: *Haapanen* < **Haapainen/lampi*. Kiviniemi ei kiellä, etteikö edellisen kaltaisia yhdysnimiä olisi olemassa, mutta hän toteaa, ettei ellipsiselitys yksiosaisen tyyppin osalta pidä läheskään aina paikkaansa. Monet tämäntyyppiset nimet ovat yhdysnimen adjektiivimääritteinä hyvin outoja tai jopa mahdottomia. (Kiviniemi 1975: 31.)

Kiviniemi toteaa, että nimiä annetaan yleensä nimenantajan tunteman systeemimallin mukaan. Suffiksaatiossa on varmasti kyse myös siitä, että pyritään lyhyempiin, ikään kuin tuttavallisempiin nimiin myös paikoista puhuttaessa, niin kuin henkilönimistäkin tehdään usein ns. lempinimiä. Paikannimien tuttavallistamisessa perusosaa korvaava suffiksi on oiva apu. Niinpä *-(i)nen*-nimetkin ovat kerran tunnetuksi tultuaan olleet varsin suosittuja, koska monien yhdysnimien appellatiivinen perusosa on vaihdettu *-(i)nen*-suffiksiin. Usein on kyse jonkin läheisen nimen analogiasta. Esityksensä perusteella Kiviniemi siis toteaa, että *-nen* on sellaiseksi nimenmuodostuselementiksi kehittynyt suffiksi, jolla voidaan korvata yhdysnimen perusosa. Rakennemuutoksesta hän käyttää nimeä suffiksaatio. (Kiviniemi 1975: 36 - 37.)

Nimiä, jotka on muodostettu appellatiivista ja suffiksista on aineistossani vain viisi: kolme *-(i)nen*-loppuista ja kaksi *-s*-päätteellä varustettu. *-la*, *-lä* -johtimiset nimet käsittelen kohdassa 5.4.

Siniäinen on suvantomainen lampi *Siniänvirrassa* *Survosenvirran* yläpuolella; nimellä on myös epeksegeettinen asu *Siniäisenjärvi*. *Siniäinen* on yksi kahdeksan nimen rypäästä, jonka kantanimi on todennäköisesti *Siniänvirta*. Virta on osa pitkää vesireittiä, jota jo varhain on käytetty kulkemiseen ja josta myös ympäristön asutus on saanut nimensä *Siniävirta*. Suomen asutuksen yleisluetteloon kuuluvassa maakirjassa vuosilta 1539 - 1559 kylän nimi on muodossa *Siniänvirta*.

Siniäinen ~ *Siniäisenjärvi* on siis mitä todennäköisimmin saanut nimensä ensin nimetystä *Siniänvirrasta*; paikkojahan on nimetty niiden merkittävyyden - esim. hyödyn tai haitan - mukaan, ja kulkureittinä virtapaikat ovat ongelmallisempia kuin pienet rauhalliset vedet, joten ne ovat saaneet usein nimensäkin ensin. Tämä virta näyttää nimetyn kalaisuutensa ansiosta: monilla paikkakunnilla - lähinnä Hämeessä - murteenkerääjät ovat merkinneet *siniäisen* tarkoittavan kalaa, useimmiten pientä *kuoretta* (MA). Kuoreet ovat lohensukuisia kaloja, jotka nousevat virtapaikkaan kutemaan. Myös koskenpääläinen murreopas on maininnut *siniäisen* olevan 'kuoreenpoikanen', ja Koskenpään nykyisetkin kalastuksen harrastajat tietävät *Siniänvirran* kuoreen kutupaikaksi. Virran nimen primaariasua voidaan vain arvella; se on voinut olla esimerkiksi **Siniäisenvirta* tai **Siniäinenvirta* ja sitten lyhentyä helppokäyttöisemmäksi *Siniänvirraksi*.

Nissilän teorian mukaan *Siniäinen* on elliptinen; jos taas asiaa tarkastellaan Kiviniemen tavoin, nimi on saattanut syntyä analogisesti. *Siniäisen* lähettyvillä on muutamia järviä ja lampia, joilla on myös -nen-suffiksillinen nimi, mm. *Alanen*, *Ylänen*, *Koveroinen*, *Kotanen*, *Saarinen*. Kiviniemi (1975: 36 - 37) huomauttaa myös siitä, että -(i)nen-tyyppiset nimet ovat jakautuneet niin, että Hämeessä ne näyttäisivät liittyvän lähinnä viljelyksiin ja savolaisasutuksen alueella vesistöihin. Niin kuin tunnetaan, Koskenpää on saanut asuttajiansa sekä etelästä että idästä. Voisiko näinkin monen -(i)nen-johdellisen vedenkokouman nimen kerääntyminen samoille tienoille olla yhtenä osoituksena siitä, että ainakin nämä Koskenpään alueet on aikanaan asutettu savolaisvoimin?

Siniäisen rinnakkaisnimi *Siniäisenjärvi* on mahdollisesti epeksegeesin avulla syntynyt nimi: **Siniäisenvirranjärvi* ~ **Siniäinenvirranjärvi* ~ **Siniäinenjärvi* -> *Siniäinen* -> *Siniäisenjärvi*. Vakiintunut käyttäjäpiiri tuntee paikan ja sen luonteen yksiosaisenkin nimen perusteella, vaikkei se ilmaise paikan lajia. Epeksegeettiset asut ovat tarpeen silloin, kun paikka on nimen kuulijalle outo tai puhuja haluaa vartavasten korostaa tietynlajista paikkaa. (Kiviniemi 1975: 62.) Jos nimen muuttuminen on mennyt edellä esitetyn tapaisesti, ellipsiteoria *Siniäinen*-nimen syntymisestä pitää paikkansa.

Soppinen-nimi sisältyy *Siniäisen* tavoin rypääseen, johon sen lisäksi kuuluu seitsemän muuta nimeä. *Soppinen* on lohkotila, joka sijaitsee *Soppisvuoren* etelärinteessä. Nimellä on myös kaksi rinnakkaismuotoa: tilan virallinen nimi *Soppisenmäki* ja puhekielinen *Soppismäki*. Nimirypään kantanimi on oletettavasti *Soppislampi*; nimioppaalta nimilippuun muistiin merkityn tiedon mukaan "sel lammin nimi voi ollaj johtunns siitä kun se on semmonen kolmisoppinen, niim minä uskon että se on siitä johdunnu." *Soppislampi*-nimi tuskin on primaari, alkuperäisiä nimiä voisivat olla esim. **Kolmisoppilampi*, **Soppilampi* tai **Kolmisoppinen*. Kiviniemen (1975: 38 - 39) mukaan *Soppislampi*-tyyppiset nimet on muodostettu vastaavien yhdysappellatiivien tavoin, ja ne voivat syntyä myös yksiosaisten *-nen*-päätteisten asujen pohjalta. Rakennemuutos voi tapahtua yksiosaisesta kaksiosaiseen ja päinvastoin: **Soppilampi* -> **Soppinen* < - > *Soppislampi*.

Ylänen on *Ylä-Niinimäen* tilan puhekielinen nimitys. Nimessä on tapahtunut suffiksaatio, jossa perusosa on korvattu *-nen*-päätteellä. Näin on saatu lyhyempi ja tuttavallisempi nimi kylän keskinäiseen jokapäiväiseen käyttöön.

-s-suffiksi esiintyy aineistoni yksiosaisiksi laskettavissa nimissä vain kahdessa. Kuten edellä *Soppinen*-nimeä käsitellessäni ilmeni, *Soppismäki* on *Soppisenmäen* toinen epävirallinen nimitys. Se edustaa puhekielessä tavallista suku- tai paikan nimen *-nen*-päätteen muuttumista *-s*-suffiksiksi.

Vilus ~ *Vilusjärvi* sijaitsee *Viluksenmaa*-nimisellä alueella, joka on ollut *Kaipolan* takamaita eräkaudella, ja yksi seudun erämiehistä oli nimeltään *Vilus* tai *Vilunen* (Suvanto 1989: 109). Jos nimensä järvelle antanut henkilö on ollut *Vilunen*, voidaan järven nimi katsoa syntyneeksi *s*-suffiksilla avulla. Nimi on myöhemmin ellipsin tapahtuttua lyhentynyt yksiosaiseksi; molemmat nimet ovat kuitenkin yhä käytössä.

Toinenkin mahdollisuus järven nimeämiseksi on olemassa. Suomen kielen perussanakirja mainitsee *vilukko*-nimisen 'suo- ja rantaniittyjen valkokukkaisen ruohokasvin'. Jos erämaajärvi onkin saanut nimensä tämän kasvin mukaan, nimessä on saattanut *Vilus/järvi* -> *Vilus* -ellipsin lisäksi tapahtua aikojen kuluessa monenlaisia muutoksia, mahdollisesti ellipsi, epeksegeesi ja äänteenmuutoksia.

5.3. Toisen paikan nimi tai muu nimi

Yksiosainen paikannimi sisältää usein vain toisen paikan nimen tai jonkin muun nimen, myös henkilönnimen (Kiviniemi 1975: 43). Käsittelemissäni Koskenpään yksiosaisissa paikannimissä ei ole yhtään vain henkilönnimestä muodostunutta, mutta kahteen muuhun ryhmään kuuluvia kylläkin. Ryhmässä *nimi sisältää vain toisen nimen* on 34 nimeä, enemmän kuin puolet kaikista aineistoni yksiosaisista paikannimistä.

Uutta paikkaa nimettäessä sille annetusta jo olemassa olevasta paikannimestä käytetään ilmausta siirrynnäinen. Vaikka nimi on jo olemassa toisaalla, se uuteen paikkaan liitettynä lasketaan eri nimeksi, koska yhdellä nimellä ei voi olla kuin yksi tarkoite. Tällaisessa tapauksessa paikan entiteetti ilmaistaan valmiin nimen avulla. (Kiviniemi 1975: 48.)

Siirrynnäisnimet voidaan jakaa kahteen ryhmään, metonyymisiin ja vertaileviin siirrynnäisiin. Metonyyminen siirrynnäinen syntyy siten, että läheisen paikan nimeä käytetään kosketusassosiaatioon perustuvana metonyymisenä ilmauksena; esim. *Hanhijärvi* talon nimenä ilmaisee, että puhutaan talosta, joka on

lähellä *Hanhijärvi*-nimistä järveä. Tämä siirrynnäisnimityyppi on yleisin Suomen nimistössä. Koska metonyymiset siirrynnäiset ilmaisevat tarkoitteestaan vain yhden seikan eli sijainnin, ne luokitellaan yksiosaisiksi. (Kiviniemi 1975: 48 - 49.)

Metonyymisten ja vertailevien siirrynnäisten lisäksi on olemassa nimiryhmä, harkinnaiset, joka koostuu asutusnimiksi tekaistusta luontonimistä. Harkinnaisiksi niitä kutsutaan, koska ne ovat harkinnan tuloksia; siirrynnäisiksi niitä ei voi nimittää, sillä mitään "siirtymistä" ei ole tapahtunut. Mitä tahansa nimeä voi oikeastaan pitää harkinnaisena, joten käsite on syytä määritellä selvemmin: harkinnainen on yhtä kuin virallista käyttöä varten muodostettu nimi. Tällaisia nimiä ei juuri voi erottaa metonyymisistä siirrynnäisistä muuten kuin nimeämistilanteensa perusteella. (Kiviniemi 1975: 49 - 50.)

5.3.1. Metonyymiset ja vertailevat siirrynnäiset

Metonyymisiä siirrynnäisiä -luokka on harkinnaisten ohella suurin nimiaineistoni alaryhmistä, niitä on 17 kappaletta. Tässäkin asiassa työssäni mukana oleva Koskenpään nimistö on yhdenmukainen koko maan nimistön kanssa. Eniten siirrynnäisten avulla on nimetty peltoja tai viljelyssoita; niitä aineistosani on kahdeksan. Seuraavaksi suurin ryhmä on talonnimet, joita on kuusi kappaletta, apajia on kaksi, kylännimiä yksi ja samoin yksi järvenlahden nimi.

Pellot ja viljelyssuot ovat saaneet nimensä lähistöllä tai aivan vieressä sijaitsevan paikan mukaan. *Kalliolahti* sijaitsee samannimisen järvenlahden yläpuolella, *Kissämäki* on maantiemäen kohdalla, *Varismäki* maankohouma-*Varismäen* juurella ja *Yläsenmäki* on *Ylä-Niinimäen* talon tuntumassa; mäkeä, jolla talo sijaitsee, kutsutaan *Yläsenmäeksi*. *Konttikorpi* on samannimisen metsäalueen vieressä oleva pelto, *Koivusuo*, *Lintusuo* ja *Soidinsuo* ovat nimiensä mukaisesti soihin liittyviä viljelyssoita.

Myös talojen niminä metonyymiset siirrynnäiset ovat olleet - ja ovat edelleen - suosittuja: johonkin läheiseen paikkaan liittyvä luontonimi tai jokin muu nimi on otettu tilan viralliseksi nimeksi. Talot *Hanhijärvi*, *Hietahaka*, *Koiralahti*, *Koiramäki*, *Paalumäki* ja *Runovuori* sijaitsevat tai ovat sijainneet kaikki samannimisillä paikoilla tai lähellä niitä.

Apajien nimet *Kallioniemi* ja *Koirakallio* ovat siirrynnäisiä paikoista, joiden kohdalla ne sijaitsevat. *Siniävirran* kylä on saanut nimensä sen läpi virtaavasta samannimisestä virrasta.

Vertailevista siirrynnäisistä aineistossani on vain yksi esimerkki: *Helvetti*. Nimilipun mukaan paikka on rotkomainen muodostelma *Porkkamäessä*, joten se on ilmeisesti herättänyt nimenantajassa mielle yhtymiä "alkuperäiseen" samannimiseen paikkaan.

Edellä käsitellystä näkyy, että siirrynnäisiä suositaan eniten talojen ja peltojen nimeämisessä, mikä tietysti onkin ymmärrettävää. Vaikka aineistoni käsittää vain pienen osan Koskenpään alueen paikannimistä, uskon tuloksen antavan tältä osin melko totuudenmukaisen kuvan koko paikkakunnan tilanteesta.

Kalmalahti-nimisen lahden olen aineistoa luokitellessani sijoittanut luonnollisesti kaksiosaisiin nimiin. Voitaisiinko se kuitenkin määritellä yksiosaiseksi? Olemassa on näet myös saman lahden rannalla sijaitseva *Kalmalahti*-niminen talo, jonka oletan saaneen nimensä ennen järven lahtea. Jos järjestys on tämä, edellinen pitäisi kai lukea yksiosaiseksi metonyymiseksi siirrynnäiseksi. Mahdollista on tietysti myös se, että lahtea on ensin kutsuttu nimellä **Kalmalahdenlahti* ja myöhemmin nimessä on tapahtunut reduktio, jolloin lahti on saanut samanasuisen *Kalmalahti*-nimen kuin talo.

5.3.2. Harkinnaiset

Harkinnaisia paikannimiä aineistossani on 17 kappaletta. Varmasti en tietenkään voi sanoa, että kaikki harkinnaisiksi

luokittelemani nimet todella sellaisia ovat, sillä jotkut nimistä ovat niin vanhoja, ettei niiden syntytilanteesta saa tarkkaa tietoa. Yhtä lukuun ottamatta kaikki ovat asutusnimiä. Suuri osa näistä nimistä sisältää jonkin läheisen paikannimen määriteosan, minkä vuoksi ne näyttävät määriteliitynnäisiltä. Paikanniminä kyseiset nimet kuitenkin lasketaan yksiosaisiksi, joten määriteliitynnäisistä ei tässä yhteydessä käsitykseni mukaan voi puhua, niinpä olenkin merkinnyt nämä nimet harkinnaisiksi. Kuten yleensä paikkoja nimettäessä myös harkinnaisia nimiä muodostettaessa ilmeisesti pyritään siihen, että nimi todella kertoo nimeämästään paikasta jotakin. Niinpä läheisen paikan nimen määriteosan käyttäminen nimessä ilmaisee vaikkapa sen, että uudella ja entisellä paikalla on jokin läheinen suhde; esimerkiksi *Kukkasniemi* on lohkottu kantatila *Kukkaslahdesta* talon paikaksi yhdelle tilan pojista.

Kalmalahti, Kalmavirta, Koivukumpu, Kotiaho, Kukkasniemi, Soppisenmäki ~ Soppismäki ja Talasniemi ovat nimiä, jotka on muodostettu niin, että jonkin läheisen paikan nimestä on lainattu niille määriteosa. Se yhdessä appellatiivisen nimielementin kanssa muodostaa yhden syntaktisen nimenosan, kielellisen ilmauksen, joka ilmaisee yhden tarkoitetta luonnehtivan seikan eli yhden paikalle ominaisen piirteen: *talo, jonka nimi on* (esim.) *Kalmalahti* (Kiviniemi 1975: 17).

Kalmalahti ja *Kalmavirta* kuuluvat vanhaan nimirypääseen, jonka kantanimi saattaa olla peräisin pakanuuden ajoilta. Kantanimenä voisi olla suurehkon järven nimi *Kalmavesi*, jonka ympäristöön on ryhmittynyt useita samanalkuisia paikannimiä. *Kalmalahti* on talo *Kalmaveden* rannalla *Kalmalahti* nimisessä lahdesa. Edellä metonyymisten siirrynnäisten yhteydessä pohdin, kumpi on saanut nimensä ensin, talo vai lahti. Oletan kuitenkin, että talo on nimetty aiemmin; jos onkin tapahtunut toisinpäin, talon nimi on tietenkin siirrynnäinen. Nimeämisjärjestyksestä on enää lähes mahdoton selvittää. Kalmaveden tienoon *Kalma*-alkuisiin paikannimiin liitetään tarinoita isonvihan aikuisista tappeluista, vaikkei itse *Kalmavedestä* kai tiedetä mitään erillistä tapahtumaa.

Kalmavirta on kylä *Kalmaveden* tienoilla. Siirrynnäiseksi nimeä ei voi lukea, koska samaa ilmausta ei ole virran nimenä. *Salosvedestä Kalmaveteen* laskeva virta kyllä on olemassa, mutta sitä kutsutaan *Virtalan* virraksi *Virtala*-nimisen talon mukaan.

Lohkotilat saavat usein nimeensä osia kantatalon nimestä. Niinpä *Koivulasta* lohkottu tila on nimetty *Koivukummuksi* ja *Kukkaslahdesta* erotettu *Kukkasniemeksi*. *Kotiaho* ja *Soppisenmäki* ~ *Soppismäki* sijaitsevat *Kotilammen* ja *Soppislammen* rannalla; kumpikin lampi on saanut ympärilleen usean nimen rypään. Kesäasunto *Talasniemi* on rakennettu kivikkorantaiseen *Talaskallio*-nimiseen niemeen.

Useimpien vielä käsittelemättömien harkinnaisten nimeämisperustetta uskallan vain arvailla. Eivät nämäkään paikat tietysti umpimähkään nimettyjä ole, vaan nimenantajat ovat halunneet ilmaista paikan luonnetta nimen avulla. Nimen aiheena on voinut olla jokin paikan erityispiirre: sijainti, maaston ominaisuus, kasvillisuus tai vaikkapa jokin tapahtuma.

Mitään edellä mainituista en voi varmistaa nimeämisperusteeksi *Hallinmäki*-nimiselle tilalle. Mahdollisuuksia on monia; murreakiston tietojen mukaan *halli*-sanalla on useita merkityksiä: 'mustahko härän väri' (mm. Marttila), 'kahden korttelin vetoinen juoksevan aineen tilavuusmitta' (Rovaniemi), 'ukkonen' (Rovaniemi), 'hallava koira'(yl.), 'kunnoton (halliparta) mies' (Parikkala), 'loukku' (Kiihtelysvaara), 'susi' (Koivisto), 'hylje' (Siikajoki). Yleisimmin *halli* todennäköisesti tulkitaan tarkoittavan koiraa, joten ehkä *Hallinmäki*-nimen syntyyn liittyy jokin koiratarina.

Heinäaho on pikkutila, joka on varmaankin perustettu nimensä mukaisen paikan tienoille, samoin on *Ohra-aho*-nimisen lohkotilan laita. *Kukkaslahti* on nimilipun mukaan nimetty seuraavasti: "Kun uuden tilan emäntä ensimmäistä kertaa saapui paikalle, oli talon alapuolella oleva Pettämäjärven lahti täynnä kukkivia lumpeita. Emäntä sanoi, että paikka saa olla

nimeltään Kukkaslahti." On olemassa tosin mahdollisuus, että nimi on paljon vanhempi; *kukkas*-sana saattaa olla lappalaisperäinen (Itkonen 1984: 100). *Peltoniemi* sijaitsee *Pettämäjärven* niemessä, ja *Raitämäki* on talo, joka on rakennettu raitaa kasvavalle mäelle. *Rasi(n)mäen* tienoilla on varmaankin joskus ollut 'polttamaton kaski tai palamaton paikka kaskessa' (SKES). Tila nimeltä *Risumäki* on ilmeisesti perustettu ryteikköiseen mäkeen. *Viherysmäen* nimeämisestä antaa nimilippu selityksen: "Kehuvat että os ollu ihan semmonen koivikkomäk ja se viheriöiht aina niin keväällä." *Vuori* on tila *Rautavuoren* kupeessa. Nimi näyttää elliptiseltä, mutta mielestäni sitä ei tässä tapauksessa voi kuitenkaan ellipsiksi luokitella.

5.4. -la, -lä -suffiksilliset nimet

-la, -lä -johtimiset paikannimet ovat useimmiten asutusnimiä. Johtimen malleja ovat olleet *appela*, *setälä*, *miehelä* -tyyppiset appellatiivit. (Itkonen 1973: 386.) Tutkimassani aineistossa kaikki tähän ryhmään kuuluvat nimet ovat asutusnimiä, eikä niissä todennäköisesti ole kysymys suffiksaatiosta.

Koska -la, -lä -johdin on harvinainen appellatiivistossa, se on erittäin sopiva ja luonteva muodostamaan talonnimiksi tunnistettavia ilmauksia omistajan ja sijainnin pohjalta, esim. *Matti-la* pro *Matti*, *Mattinen*, *Matintalo*; *Järve-lä* pro *Järvi*, *Haukijärvi* jne. -la, -lä -johdoksilla on tavallaan jo alun perin ollut sanan perusosaa korvaava funktio. Voidaan puhua jopa paikannimijohtimesta, jonka avulla on muodostettu asutusnimiä todennäköisesti jo kantasuomalaisella ajalla. (Kiviniemi 1975: 55.)

Pääasiallisesti henkilönimikantaisia ja yleisimpiä rintamaa-alueiden kulttuuriniminä näyttävät -la, -lä -johtimiset asutusnimet perinteisesti olleen. (Forsman: 233). Appellatiivikantaisetkin johdot ovat aikojen kuluessa yleistyneet, mutta usein on lähes mahdoton sanoa, onko niissä kantanimenä appellatiivi vai paikannimi. Asutusnimihän on voitu muodostaa -la, -lä -johtimen avulla jostakin luonnonpaikan tai

viljelyksen yhdysnimestä joko pelkkää perus- tai määriteosaa käyttäen. Yhdysnimen sisältäviä *-la*, *-lä* -johdoksia ei juuri esiinny. (Kiviniemi 1975: 55 - 57.) Omassa aineistossani ei näitä myöskään ollut. Kuten Kiviniemen mukaan useimmat *-la*, *-lä* -johtimelliset nimet, myös tutkimani Koskenpään paikannimet ovat kaikki asutusnimiä.

5.4.1. Henkilönnimi + *-la*, *-lä* -johdin

Varmasti henkilönnimikantaisia *-la*, *-lä* -nimiä aineistossani on vain kaksi: *Jussila* ja *Räyhälä*. Viimeksimainittu asumus on nimetty siinä eläneen Räyhä-Ressuksi kutsutun miehen liikanimen mukaan. *Jussilalle* nimensä antaneen miehen suhteesta asumukseen ei ole tietoa. *Heimala* on pikkutila, entinen torppa. Nimeämisperustetta en tiedä; mahdollisesti se on henkilönnimikantainen, ehkä sukunimestä muodostettu.

5.4.2. Paikannimi + *-la*, *-lä* -johdin

Paikannimi- ja appellatiivikantaisista *-la*, *-lä* -johtimella muodostetuista nimistä koostuu muutama pieni ryhmä. Valmiin paikannimen määriteosasta ja siihen liitetystä suffiksista ovat todennäköisesti saaneet nimensä *Jäykkälä*, *Munkkila*, *Risula* ja *Sorala*. Kunkin talon lähetyvillä on määriteosaltaan saman niminen vuori, tai sitten talo sijaitsee tällä vuorella. Varmasti en pysty osoittamaan, että maastonimi on todella syntynyt ensin; mahdollista on tietysti myös se, että vuorta on ruvettu kutsumaan talon nimen mukaan.

Jäykkälän lähellä olevan *Jäykkävuoren* nimilipussa paikkaa luonnehditaan maininnalla "kallioinen mäki", mikä voisi selittää nimen ja kenties osoittaa maastonimen primaariksi. *Munkkila* on saattanut saada nimensä *Munkkivuoresta*. Murrearkisto tuntee sanan *munkkilainen*. Se liittyy vanhoihin tarinoihin, salaperäisiin, ehkä hieman pelättäviinkin olentoihin tai ihmisiin. Jämsästä on merkitty muistiin seuraavia selvityksiä sanasta: 1) "Minä kävin karjassa, nim minä äetvaenoaltan kysy, että mitäs neä ol, kun on koottu kivijä yhteen nin se sitä

sano, että non munkkilaisten muuriija." 2) "Vähän semmosta pakanallista rotuva /munkkilaiset/ mehtiin tekvät niitä asumusijaa. Munkkilaisten muuriija, sanovat, kun näkvät, tekvät niitä muuriloeta mehtii." 3) "Ne munkkilaeset ol senaekasija ihmisijä, ne asu semmosessa kojussa." 4) "Epämääräinen merkitys, mainitaan usein jättiläisten yhteydessä." Olisiko Munkkivuoren tienoilla joskus asustellut "munkkilaisia", ja paikka saanut siitä nimensä?

Risulan virallinen nimi on *Risumäki*. Lähellä on mäki, nimeltään *Risuvuori*, jonka määriteosaa hyväksikäyttäen talo on ehkä nimetty. Jokapäiväiseen käyttöön on vakiintunut lyhyempi, määriteosasta ja *-la*-johtimesta muodostunut ikään kuin tuttavallisempi nimi. Epävirallinen on myös *Soralan*-nimi, virallisesti tila on *Hanhimäki*. Nimilippuun merkityn tiedon mukaan *Soralan*-nimi syntyi seuraavasti: "On toi korkii vuor (*Soravuori*), se on meleki paljasta soroa, nin siitä sai tämä nimen *Soralan*."

Appellatiivinen luontonimi on todennäköisesti ollut perusteena *Koivula* ja *Kuusela* -nimiä muodostettaessa. *Koivula* on tila, ja *Kuusela* on entinen torppa, nykyinen lohkotila. Maastoappellatiivista ja suffiksista on tehty toisen entisen torpan, *Mäkelän* nimi. Torppa on sijainnut *Mäkelänmäeksi* kutsutun mäen rinteessä.

Kiviniemen (1975: 55) mukaan miltei ainoa ryhmä valmiin nimen + suffiksin sisältäviä paikannimiä ovat henkilönnimikantaiset *-la*, *-lä* -johdokset. Minun aineistossani näitä nimiä on kaksi, mahdollisesti kolme yhdestätoista. Valmiin paikannimen tai oikeammin sen osan sisältäväksi voidaan rohkeasti tulkiten laskea neljä nimeä. On todella vaikea sanoa, onko näissä kantanimenä valmis paikannimi vai appellatiivi, kuten jo aikaisemmin mainitsin Kiviniemen huomauttaneen. Selvästi appellatiivikantaisia nimiä tässä ryhmässä on kolme. Aineistoni on niin suppea, ettei mitään varmoja tuloksia Koskenpään *-la*, *-lä* -johtimellisten nimien alkuperästä voi esittää. Tässä joukossa kuitenkin toinen nimi + suffiksi -tyyppiset nimet ovat enemmistönä.

Tarkkoja vertailuja Koskenpään paikannimien ja koko maata käsittävän nimistön välillä en voi tehdä, suurimpana syynä on se, että oma aineistoni sisältää vain tietyn osan Koskenpään nimistä. Jonkinlaista suuntaa tutkimani aineisto kuitenkin antaa. Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että aika hyvin - muutamaa vaikeasti tulkittavaa nimeä lukuun ottamatta - Koskenpään paikannimet sovittautuvat Kiviniemen luonnehdintoihin ja ryhmityksiin.

6. KULTTUURIKERROSTUMIA KOSKENPÄÄN PAIKANNIMISSÄ

6.1. Kulttuurikerrostumat

Maanviljelyn ensimmäiset vaiheet Suomessa ajoittuvat esihistoriallisen ajan lopulle. Sieltä aina 1600-luvun loppuun maatalous perustui erämaiden hyväksikäyttöön - kalastukseen ja metsästykseseen - kaskeamiseen ja viljanviljelyyn pelloilla. Toinen vaihe varhaisessa perinteisessä maanviljelyssä sijoittuu noin vuosiin 1720 - 1870, jolloin pääpaino oli peltö- ja viljanviljelyssä. Pyrittiin siihen, että omavarainen talous elätti kaikki jäsenensä. Kotitaloudessa valmistettiin ja siitä saatiin lähes kaikki, mitä tarvittiin. 1800-luvun loppupuolella alkoi sitten perinteisen maatalouden uudistuminen ja koneistuminen. (Talve 1990: 62.) Talonpoikaisessa elinkeinonharjoittamisessa säilyivät metsässä elämisen ja metsän annin käytön taidot; se on ollut monipuolista sekataloutta (Linkola 1984: 265).

Edellämainitut kulttuurikerrostumat näkyvät maamme paikannimissä: erätalous eli pyynti, kaski- ja peltoviljely ovat kukin jättäneet pysyvät jälkensä nimistöön. Useimpien paikannimien tarkka iänmäärittely on mahdotonta; jotkut nimet tiedetään vain vanhoiksi, koska ne esiintyvät jo ensimmäisissä alueelta laadituissa asiakirjoissa ja kartoissa, toisten syntyajasta ei voida sanoa mitään. Monet, varsinkin luonnonpaikkojen nimet ovat sellaisia, että ne eivät anna lainkaan viitteitä iästään, esim. *Kivijärvi, Haukijärvi, Kalliomäki* jne.

Vanhimmatkin maatamme käsittelevät asiakirjat ovat suhteellisen nuoria, muutamia satoja vuosia sitten laadittuja. Paikannimet saattavat olla kuitenkin peräisin tuhansien vuosien takaa, sillä siitä asti kun ihminen on alueella liikkunut, hän on myös antanut paikoille nimiä. Nimet kertovat aina paikasta jotakin, koska mielivaltaisten ilmausten käyttö paikkoja yksilöittäessä on mahdotonta. (Kiviniemi 1975: 13; 1990: 37.)

Erätalouden rinnalla on jo varhain ollut käytössä muitakin elinkeinoja, mm. kaskenpolttoa ja karjanhoitoa (Voionmaa 1947: 26). Karjanhoitoa on esinelöydöistä päätellen Suomessa harjoitettu jossain muodossa jo kivikaudella; viljakasveista on siitepölytutkimuksissa löydetty merkkejä jopa esihistorialliselta ajalta. Kaski- ja peltoviljely eivät ilmeisesti ole olleet vastakohtia, vaan toisiaan täydentäviä. Asumusten lähellä on todennäköisesti viljelty pysyviä pelloja, mutta varsinainen toimeentulo saatiin kaskista. (Sallinen-Gimpl 1984: 113.) Karjanhoito on ollut tiukasti yhteydessä peltoviljelyyn Lounais-Suomessa, mutta maan itäpuolella, varsinaisella kaskiviljelyalueella, sillä on ollut jonkin verran itsenäisempi asema; kaskaista saatava satohan ei ollut riipuvainen karjannannasta. (Talve 1990: 78, 80.)

Nykyisen tutkimuksen mukaan kaskenpoltto on ollut eduksi metsästykselle. Kaskimaan viljelyn jälkeen paikalle kasvanut lehtipuuvaltainen nuori metsä on ollut useimmille riistalajeille, esimerkiksi hirvälle, jänikselle ja kanalinnuille, tärkeä ruokailuympäristö. (Seiskari 1958: 25.) Voidaankin sanoa, että kaskeaminen ja riistanpyynti ovat tukeneet toisiaan erämaissa kaukana asutuilta seuduilta. Entiset kasket olivat pyyntimatkoilla olevien erämiesten "riistapeltoja" ja ravinnon lähteitä uusia maita kaskettaessa. (Taavitsainen 1994: 199 - 200.)

6.2. Kulttuurikerrostumien tutkimuksen tavoitteet

Tarkoitukseni on selvittää ja esitellä, millaisia jälkiä eri kulttuurikerrostumista on jäänyt Koskenpään paikannimiin. Olen

jakanut nimet kolmeen osaan: erätalouteen eli pyyntiin, kaskeamiseen ja peltoviljelyyn. Jyrkkä jako on tosin keinotekoinen, sillä eri kerrostumat menevät paljolti päällekkäin - kuten edellä on käynyt ilmi - mutta jotakin nimet varmasti kertovat juuri edustamastaan talousmuodosta. Jako esimerkiksi kaski- ja peltoviljelykulttuurinimiin on usein lähes mahdollonta, joten virhearvioilta en varmasti ole onnistunut välttymään. Kuhunkin ryhmään olen kuitenkin pyrkinyt sijoittamaan ne paikat, joiden itse nimessä tai nimilipun selvityksessä on viittaus johonkin tuon ajan piirteeseen. Mukaan olen ottanut myös liittynnäiset tai nimet, joissa on tiettyyn kauden viittaavia elementtejä.

Nimeämisperusteita olen myös pyrkinyt mahdollisuuksien mukaan selvittämään. Monissa nimilipuissa on nimioppaan kertoma, sukupolvelta toiselle siirtynyt tarina paikasta ja sen nimeämisestä. Tarinat olen ottanut useimmiten sellaisenaan mukaan, vaikka niiden ja paikan nimeämisen yhtäpitävyyteen täytyy tietenkin suhtautua kriittisesti. Mielestäni ne kuitenkin ovat arvokkaita säilytettävänä tarinoina ja paikkoihin liittyvänä kansanperinteenä, ja varmasti niissä toisinaan on todellista tietoa tapahtumista, jotka ovat antaneet paikoille nimiä.

6.3. Pyyntikulttuurista kertovat nimet

Koskenpään vanhimmat paikannimet ovat eräkauden aikaisia, joissakin kenties on merkkejä lappalaisista asujista. Koskenpään pohjoisosassa virtaavassa *Suolijoessa* on *Lapinkoski*-niminen paikka, ja Koskenpään ja Petäjaveden välisessä maantiessä on lisäksi *Lapinmäki*-niminen mäki. T.I. Itkosen (1984: 101) mukaan suomen kielen murteissa on joitakin lappalaisperäisiä lainasanoja; mm. Längelmäeltä on tavattu *julku*-sana 'riukua' merkitsevänä. Petäjävedellä on käytössä sukunimi *Ruopas*, joka Itkosen mukaan lappalaisperäisenä tarkoittaa 'rauniota'. Lappalaisvaikutukset ovat siis olleet todennäköisiä myös Koskenpään alueella, vaikka niistä ei kovin monia merkkejä olekaan.

Erämaiden hyväksikäyttö Suomen asutuksen ensimmäisinä aikoina oli suurriistan pyyntiä: metsästettiin hylkeitä, villipeuroja, hirviä, karhuja ja majavia. Useammasta eri syystä, muun muassa ilmaston ja muiden luonnontilojen ja liikapyyntin takia suurpyynti menetti vähitellen merkitystään. Yhä tärkeämmäksi kävi kalastus ja pienempien riistaeläinten metsästys. (Voionmaa 1947: 26.)

Eräkausi synnytti koko maahan - eri aikoina eri puolille maata - suuren määrän paikannimiä. Eläimet ja pyyntiin liittyvät tavat ovat antaneet nimiä eräkauden jälkeenkin, mutta etupäässä tuon ajan nimistö edustaa seutunsa vanhinta ja alkuperäisintä taloudellista käyttöä. (Voionmaa 1947: 431.)

Pyyntikulttuuriin luokittelemanimi nimet (98 kpl) olen jakanut kolmeen ryhmään, riistanpyyntiin (49), kalastukseen (19) ja nimiin, jotka muulla tavoin kertovat pyyntikulttuurin aikaista tapahtumista tai asioista (30).

6.3.1. Riistanpyynti

Metsästykseen liittyvät nimet ovat selvästi enemmistönä; selvittämättä on, johtuuko se siitä, että nimiaineistoni pohjana on metsästystä suosivat paikat, maankohoumat ja -laskeumat, vaiko siitä, että metsästys todella on näillä seuduilla kalastusta enemmän jättänyt jälkiä nimistöön. Nimissä esiintyy seitsemän eri eläintä: karhu, susi, kettu, metsäsika, jänis, koira ja kissa. Lintuja on nimeltä mainittu kaksi, hanhi ja metso, toiset tähän alaryhmään kuuluvat nimet viittaavaat muulla tavoin lintuihin. Varmasti en voi sanoa, että kaikki eräkauteen luokittelemanimi paikannimet ovat todella sieltä asti peräisin. Paikkoja on tietysti usein nimetty myös sillä perusteella, että eläimet ovat pesineet jatkuvasti samoilla tienoilla (Kiviniemi 1990: 139), joten nimet voivat olla silloin melko nuoriakin, paljon eräkauden jälkeen syntyneitä.

Paikkojen luonnehdinnat tai niistä kertovat tarinat ovat suurimmaksi osaksi nimilipuista peräisin, vaikka sitä ei jokaisen nimen kohdalla erikseen mainitakaan.

Petoeläimistä *karhu* on aina ollut suomalaisilla erikoisasemassa. Sitä on kunnioitettu ja palvottu, ja siihen liittyy paljon uskomuksia. Karjalle tekemiensä vahinkojen ja myös lihansa ja turkkinsa takia sitä on metsästetty. Koskenpään alueella on joitakin *karhu*-nimiä. *Hukkakarhu* on nimilipun mukaan nimetty hukkaan menneen metsästysrytityksen takia. Karhua oli ajettu takaa, ja näillä tienoilla se oli kadonnut metsästäjiltään. *Karhukorpi* on tiheämetsäinen alue, *Karhukorvenmäki* sijaitsee maantiessä edellä mainitun korven kohdalla ja *Karhukorvenlahti* on *Lahnaveden* lahti *Karhukorvenmäen* kohdalla. *Karhunoro*-nimestä notkelmasta ei tiedossani ole tarkempia selvityksiä. *Karhunrekkaama* on nimenä metsässä olevalla kalliolla. Olisiko se ollut karhujen oleskelupaikka, sillä murrearkiston mukaan *rekata* on yhtä kuin viivytellä: "Mitäs sinä siinä rekkoalet?"

Susi on ollut karhun tavoin yleinen petoeläin, mutta sitä ei tavata luonnonpaikkojen nimissä niin usein kuin odottaisi. Sutta on metsästetty varsinaisella turkiskaudella ehkä etupäässä turkin vuoksi. (Voionmaa 1947: 351 - 352). Aineistosani ei ole yhtään nimeä, joka viittaisi sudenpyyntiin, sen sijaan susilauman oleskelusta kaksi nimeä antanevat viitteitä. *Sinaatinkallio* on kallio keskellä *Suttensinaatti*-nimistä korpinotkoa. *Sinaatin* yleiskielisen muodon 'senaatti' Nykysuonen tietosanakirja selittää olevan 'Venäjän vallan aikana ja itsenäisyydenajan alussa ylin hallitusvirasto ja tuomioistuin'.

Voionmaan (1947: 359) mukaan kettu on vuoden 1539 Savon turkistaksassa arvioitu samanarvoiseksi kuin saukko, kuusi kertaa arvokkaammaksi kuin kärppä ja 20 - 24 kertaa oravaa kalliimaksi. Kolmesta viimeksi mainitusta eläimestä ei aineistossani ole merkintöjä, ja kettukin esiintyy vain kerran: ainoa kettuun viittaava nimi on *Kettukallio*. Tämän paikan jo eräkaudella nimeämistä tosin epäilen, todennäköisempää on, että kallion tienoo on saanut myöhemmin nimensä siellä olevien ketunpesien vuoksi.

Kissa koskenpääläisissä paikannimissä *Kissakallio* - vähäinen kallioluoto järvessä - ja *Kissamäki* - maantiemäki ja sen kohdalla sijaitsevat *Ylä-Rahikkalan* pellot - saattaa tarkoittaa

ilvestä. Sitä on Hämeessä kutsuttu yleisesti kissaksi, itsekin muistan kuulleen Koskenpäällä tämän nimityksen ilvestä tarkoittavana. Voionmaa (1947: 359) mainitsee, että Hämeen vanhaan vaakunaan on kuvattu ilves, "Hämeem kissa". Ilves on ollut todennäköisesti varsin yleinen näillä seuduilla vielä 1800-luvun loppupuolella, varsinaisen eräkauden jälkeen. Sitä on metsästetty sen arvokkaana pidetyn turkin takia.

Metsäsikaa eli mäyrää on pyydetty sen nahan ja lihan vuoksi. *Metsisianmäki*, *Metsisikatönnäs* eli *Sikotönnäs* -nimiset paikat viittaavat näiden eläinten esiintymiseen Koskenpäällä. *Metsisikatönnäs* on metsäsikojen entinen pesäpaikka, samoin *Metsisianmäellä* on ollut näitä eläimiä.

Paikannimien *Jänismäki*, *Jänissuo* ja *Räiskymäki* iästä ei ole tietoa, mutta jälkimmäisestä voi päätellä, että se on saanut nimensä jo niihin aikoihin, kun jäniksiä on pyydetty jänisräikän avulla. *Räisky* on sama kuin jänisräikkä, joka Nykysuomen tietosanakirjan mukaan on 'riistan säikyttämiseen käytetty räiskyvä-ääninen laite'.

Koira on ollut eränkävijän tärkeä yhteistyökumppani. Voionmaa (1947: 281 - 282) kirjoittaa sen arvostuksesta: "Metsäkoiran arvosta muinaisten metsämiesten keskuudessa - - todistaa mm. Ilomantsista saatu tieto, että saukon pyynnissä osakas, jolla oli koira, sai siitä korvaukseksi yhden miehenosan saaliista, samoin kuin se tieto, että vienankarjalaisen oikeustavan mukaan se, joka ampui nädän tai saukon vieraan koiran edestä, ei saanut osaa."

Halli on vanha koirannimi, joka on jättänyt jälkensä moniin paikkoihin, varsinkin asumusten nimiin (Voionmaa 1947: 278). Murrearkiston tietojen mukaan *hallilla* on monta merkitystä, mm. 'härän mustahko väri', 'kahden korttelin vetoinen juoksevan aineen tilavuusmitta', 'ukkonen', 'hallava koira', 'kunnon (halliparta)', 'loukku', 'susi', 'hylje'.

Koskenpäällä on nimiryvä, jossa määriteosana tavataan sana *halli*. *Hallinmäki* on lohkotila, joka on perustettu Rekolan

torpaksi 1810-luvulla (Oja 1989: 239). Talon lähetyvillä sijaitsevat mäki nimeltä *Hallinvuori* ja *Hallinlammet* eli *Iso Hallinlammi* ja *Vähä Hallinlammi*. Olen sijoittanut *Hallinmäen koira*-nimien joukkoon, vaikka en tiedä talon nimeämisperustetta enkä edes edellä mainittujen paikkojen nimeämisjärjestystä, mutta tein ratkaisun edellä olevien Voionmaan tietojen perusteella. Vanha nimi joka tapauksessa on.

Koirakallio-nimen ikää en varmasti uskalla väittää eräkautiseksi; nimilippukin mainitsee vain sen olevan 'kallio Pettämän rannalla'. Nimen suhteellista vanhuutta puolustaa kuitenkin toisen *Koirakallio*-nimilipun tieto: 'entinen apaja *Koirakallion* kohdalla. *Koiralahti*-nimellä on kaksi tarkoitetta, lahti *Salosvedessä* ja lohkotila, jonka virallinen nimi on *Niemelä*. Lahden tienoille laskee *Vuojanjoki*, joka lähtee *Koirajärvestä Koirajärvenoja*-nimisenä. *Koirajärven* toinen nimi on *Iso Koira-järvi*, Korpilahden puolella on *Pieni Koira-järvi*. *Koirasalmi* on *Koirajärven* kapeahko ulkonema. *Koiramäki*-nimikin on kahdella paikalla, korkealla mäellä ja tilalla, joka perustettiin kruunun uudistilana vuonna 1806 (Oja 1989: 234). *Koiramäki* ja *Koirajärvi* olisivat saaneet nimensä isonvihan aikoihin Terho Itkosen nimilippuun muistiin merkitsemän tarinan (ks. liite 3, *Koiramäki*) mukaan. Jos nimenantoaika olisi vähintään tarinan mukainen - tarinoihin nimien synnystähän ei tietenkään aina voi luottaa - nimen voi laskea eräkautiseksi, sillä Koskenpään saloilla pyyntikausi tuolloin vielä jatkui.

Aineistossani on kuusi lintujen innoittamaa nimeä. *Hanhijärvi* on pienekö, matala järvi *Valkealuomessa* lähellä *Petäjäveden* reitin vesiä. Nimi saattaa olla todella vanha, kuten järvien nimet yleensäkin. *Hanhijärvestä* on saanut nimensä samanniminen lohkotila järven rannalla, ja rannalla on myös *Hanhikivi*, joka on nimilipun mukaan eräänlainen *Hirvelän* ja *Uttanan* talojen rajapyykki. *Hanhivuori* on mäki metsässä lähellä *Hanhijärveä*.

Lintumäki ja *Pieni Lintumäki*, mäkiä metsässä, *Lintupuro*, luonnonoja ja *Lintusuo* sekä samanniminen viljelyssuo sijaitsevat kaikki lähekkäin Koskenpään eteläosassa. *Metsomäki* on

mäki metsässä, *Metsomäenpelto* sijaitsee sen töyräässä. *Liuha-kivi* on nimilipun mukaan vesirajassa ja siinä on kieleke, jonka alla mahtuu veneessä olleessan pitämään sadettakin. Etymologisen sanakirjan mukaan *liuha* on 'auskari, haavi, jolla ennen pyydettiin lintuja tulen valolla'.

Puuranmutka on nimi, jonka merkitystä voi vain arvailla. Etymologinen sanakirja tietää *puuralle* muun muassa selvityksen 'suppilomainen linnunpyydys,' joten paikalla on saatettu joskus saalistaa lintuja pyydyksillä. *Soidinmäki*-nimi viittaa kanalintujen häämenoihin; mäen lähetyvillä on *Soidinsuo* ja myös samanniminen viljelyssuo.

6.3.2. Kalastus

Jo ensimmäisille Suomeen tulleille asukkaille oli kalastus vanha elinkeino, ja useita erilaisia kalastustapoja tunnettiin. Kivikautiset asuinpaikat valittiin usein kalansaannin mukaan; tuolta ajalta peräisin olevissa löydöissä onkin monesti selvä kalastajaelämän leima. Kosket ja ahtaat salmet olivat mieluisimpia pyyntipaikkoja. Tärkeimpiä kalastusvälineitä ovat olleet atraimet, koukut, padot, haavit, verkot ja nuotat. (Voionmaa 1947: 387, 389, 392.)

Niin tärkeää kuin kalastus on erätalouden aikana ollutkin, omassa pyyntiä koskevassa aineistossani kalastuksesta nimensä saaneet paikat ovat selvänä vähemmistönä. Syy tähän on varmaan aineistoni suppeus ja keskittyminen erityisesti muihin kuin vesistönimisiin. Kalastuksesta tai kaloista nimensä saaneita paikkoja löysin 16 kappaletta.

Haukilampi sijaitsee Koskenpään pohjoisosissa. Lammen nimi ei tosin välttämättä palaudu eräaikaan, pienet vedenkokoumat on voitu nimetä paljon myöhemminkin. *Konttikiven* tarkoitusta selvittää nimilipun merkintä seuraavasti: "Kivi, johon nojaten nuotta- ja kalamiehet lepäsivät. Selässä oleva konttikin sai tukea kivistä".

Jo varhaisissa Koskenpäättä koskevissa asiakirjoissa mainitaan virta nimeltä *Siniänvirta*. Se on saanut nimensä todennäköisesti kuoreenpoikasta merkitsevästä *siniäinen*-sanasta. *Siniänvirta* kuuluu osana pyyntimatkoilla varmasti käytettyyn reittiin, joka kulkee Jämsänjoelta Petäjavedelle. Virta on synnyttänyt ympärilleen ainakin seitsemän *Siniä*-alkuista paikannimeä: *Siniäinen* eli *Siniäisenjärvi*, *Siniänlahti*, *Siniänlampi*, *Siniänmäki*, *Siniänniitty* ja kylännimi *Siniävirta*.

Sompakivi-paikannimen olen ottanut mukaan pyyntiä ja nimenomaan kalastusta koskevaan ryhmään, vaikka paikka ei noihin asioihin liity muuten kuin siihen kuuluvan tarinan välityksellä. *Sompakivi* sijaitsee *Sompamäki*-nimisellä mäellä Sahloissa. *Sompamäen* nimilippuun on paikan nimeämisestä merkitty seuraava tarina: "Sen eteläpäässä on suuri kivi (*Sompakivi*), ja se on saanut nimensä siitä, että kun ensimmäisiä asukkaita tuli tälle paikkakunnalle ja kun mies sitten kulki siellä metsässä, niin kotiin tultuaan kertoi nähneensä ison kiven siellä. Kotiväki kysyi, että kuinka iso se oli. Mies: 'Ol se semmonen sompakiven (= verkon tai nuotan painokiven) kokone'."

Talaskallio on kivikkorantainen niemi, jossa on ennen ollut nuottatalas; samalla paikalla on *Talასniemi*-niminen kesäasunto. Talas on 'rantaan veneitä ja verkkoja tms. varten rakennettu katos t. harvaseinäinen suoja' (SKPS). Nimilipun mukaan nuottatalaan muinaisesta olemassaolosta kertoo myös nimi *Vanhantalaankallio*. Molemmat talaat ovat saman veden äärellä, edellisen paikan kohdalla järveä kutsutaan nimellä *Pettämä*, jälkimmäinen sijaitsee pohjoisemman osan eli *Salosveden* rannalla.

6.3.3. Pyyntikulttuurin aikaiset tapahtumat ja asiat

Pyyntikausi on jättänyt jälkiään nimistöön muullakin tavoin kuin metsästys- tai kalastusniminä. Eräelämä vaati suojia niin ihmisille kuin saaliillekin, erilaisia esineitä tarvittiin, uskomukset yliluonnollisiin elivät vahvoina eikä taisteluiltaan vältytty. Aivan varma en voi olla seuraavienkaan nimien

eräkautisuudesta, mutta yritän perustella niiden valintaa tähän ryhmään.

Pyyntikaudella erämiehet rakensivat oleskelupaikoikseen ja saaliinsa säilytyspaikoiksi suojia, *aittoja* ja *pirttejä*. Saalista varten lienee rakennettu aitta, josta *Niinimäen* lähettyvillä sijaitseva *Aittokangas* on saanut nimensä. Nimilipussa on merkintä: "Kankaalla kerrotaan isonvihan aikana olleen aitan, jonne tavarat vietiin piiloon." Noihin aikoihin - 1700-luvun alkupuolella - seudulla varmasti käytiin vielä erämetsällä, *Niinimäen* uudistalo perustettiin vasta 1799 (Oja 1989: 230). *Aittokankaan* lähettyvillä ovat *Aittokallio*, *Aittosuo* ja *Aittotalli*.

Hämäläinen eräkausi -teoksessaan *Voionmaa* arvelee erämiesten *pirtin* olleen "pitempiaikaista oleskelua varten varustettu asumus, jossa aina on ollut kiuas". Hän luettelee useita *Pirtti*-määriteosaisia eräkautisia paikannimiä Hämeestä ja Savosta. (*Voionmaa* 1947: 296 - 301.) Aineistossani on kaksi *pirtti*-nimeä, mutta myöhemmin perustelemistani syistä olen sijoittanut ne kaskikauden nimiin. Yhden eräkautiseen *pirttiin* liittyvän tarinan kertoo nimilippu *Mämmikallio*-nimestä: "Kallio metsässä. Sen jalassa oli Jämsän *Simolan* talon asukkailla piilopirtti, jossa keittivät määmiä". Tarina saattaa viitata isonvihan aikoihin. *Simolan* talo on perustettu Jämsänjoen varteen 1602 *Kriivari*-nimisenä; 1700-luvun alussa sen nimi vaihtui *Simolaksi* silloisen isännän mukaan (Oja 1989: 187.)

Eväitään pyyntimiehet kuljettivat kai usein kontissa, joten sijoitin *Konttikorpi*-nimen tähän ryhmään. Nimilipussa on paikasta vain merkintä 'metsäalue'.

Kalmavesi, *Kalmavirta* ja *Kalmalahti*-nimet palautuvat eräkautteen. Maininta *Kalmajärven* pyyntimaiden omistuksesta tehtiin vuonna 1552 suoritetussa erämaiden tarkastuksessa: "erään *Patalan* miehen omistama 'kahden miehen kalavesi ja oravimetsä' *Kalmajärvi* ja toisen *Patalan* miehen omistama 'yhden miehen erämaa ja oravimetsä' *Kalmajärvi*". (*Voionmaa* 1947: 92 - 93.) *Kalmajärvi* ja *Kalmavesi* nimeävät varmasti samaa järveä.

Samalta ajalta on myös tieto, että *Vierelällä* yhdessä *Kerkkolan* (Jämsän kyliä) Niilo Niilonpojan kanssa on osuus *Kalmaveden* pohjoispuolella sijaitsevasta *Kalmalahdenmaasta* (Suvanto 1989: 140).

Appellatiivina edellisten nimien määriteosa *Kalma* on vanhaa perua. Kansanuskon vanhimpia käsitteitä on *kalma*, joka eri suomalais-ugrilaisilla kansoilla on merkinnyt kuolemaa, ruumista tai hautaa, joskus vahingollista voimaa, kuoleman aiheuttajaa (Talve 1990: 258). Edelliseen sopii myös *Kalmavesi*-nimilippuun merkitty teksti: "Useihin Kalmaveden tienoon paikanniemiin (ks. *Kalmavirta*, *Papinvuori*) liittyy muistoja isonvihan aikaisista tappeluista. Myös *Kalmavesi*-nimen ihmiset usein yhdistävät noihin tapahtumiin, vaikka siihen ei liitykään mitään itsenäistä paikallistarinaa." Nimilipun mukaan "*Kylän*-nimen *Kalmavirta* ajatellaan viittaavan virtaan (= "*Virtalan virta*"), joka laskee *Salosvedestä* *Kalmaveteen*. Puhutaan jopa, että 'siinä on taisteltu ennev vanhaan siinä virran rannalla ja siihen on tullur ruumiita'." Vasta isonvihan aikoihin syntyneitä *Kalma*-nimet eivät kuitenkaan ole; ensimmäiset merkinnäthän *Kalmajärvi*-nimestä ovat lähes 200 vuotta vanhempia. Mahdollista on, että ne ovat peräisin pakanuuden ajoilta, muistumia vanhoista hautapaikoista.

Kalma-määriteosaisia nimiä *Kalmaveden* seuduilla on runsaasti: *Kalmavuori*, kaksi *Kalmalahtea*, järven lahti ja lahden rannalla sijaitseva talo, *Kalmalammet*, *Kalmaoja* ja *Kalmasuot*, *Iso*- ja *Pieni Kalmasuo*.

Papinvuoreen liittyy nimilippuun merkitty tarina, jonka mukaan "mäessä on isonvihan aikana tapeltu ja tapettu pappi". Ikävää kerrottavaa on myös *Piikamäki*-nimilipulla: "Ryssä on tappanut petäjän juurella piian, joka on haudattu mäkeen". Isonvihan aikoihin on nämäkin tarinat siis yhdistetty. *Piikamäki*-nimi on luultavasti ellipsi paikan toisesta nimestä *Piikapetäjänmäki*.

Munkkivuori on mäki metsässä lähellä *Munkkila*-nimistä lohko-tilaa. Paikkojen nimeämisjärjestys ja nimien alkuperä ei ole tiedossani, ne saattavat kuitenkin viitata ns. munkkilaisiin.

Murrearkiston tietojen mukaan munkkilaisista on Jämsän seuduilla liikkunut monenlaisia tarinoita (ks. sivut 55 - 56). Tarinoissa kerrotaan usein kiviraunioista tai muureista. T. I. Itkonen (1984: 100) mainitsee monin paikoin Suomessa esiintyvän lappalaisiin viittaavia rakennelmia, lapinraunioita, -hautoja, -(peura)kuoppia, -kiukaita, -patoja ym. Näiden rakentajista ei voida Itkosen mukaan sanoa mitään varmaa, mutta hän on sitä mieltä, että monet "raunioista" ja "kiukaista" lienevät kuitenkin suomalaisten eränkävijöiden perua. *Munkkivuori* sijaitsee Jämsänkoskelta Koskenpäälle menevän vesireitin, Pitkäjärven ja Pettämän tuntumassa, joten sen tienoilla on saattanut hyvinkin olla joskus muinaisten eränkävijöiden pirtti, josta vain muuri tai kiuas on jäänyt jäljelle. Metsässä oleva kummallinen kivikasa on pannut ihmisten mielikuvituksen liikkeelle, ja tarinat munkkilaisista ovat saattaneet näin saada alkunsa.

Vanhaan nimeen perustuvat paikannimet *Vilus* eli *Vilusjärvi*, *Viluskorpi*, *Vilusmäki* eli *Vilusvuori*, *Vilusletto*, *Vilusoja*, *Viluspelto* ja *Vilusviita*. Ne sijaitsevat *Kaipolan* kylän vanhoilla erämailla *Rautaveden* eteläpuolella. Vanhoissa asiakirjoissa alueen nimi on Suvannon (1989: 108 - 109) mukaan *Viluksenmaa*. Suvanto arvelee nimen tulevan ehkä *Vilus-* tai *Vilunen-*nimisestä erämiehestä.

6.4. Kaskikulttuurin aikaiset nimet

Jo esihistoriallisena aikana on maata viljelty metsän raivauspolttoa ja kaskeamista apuna käyttäen. Kaskiviljelyssä on kolme tai neljä perusmuotoa, joista vanhin ja koko maassa tunnettu on lehti- ja sekametsäkaski. Metsä kaadettiin ja sen annettiin kuivua seuraavaan kesään, jolloin se poltettiin ja alue kylvettiin. Kolmantena vuonna saatiin korjata sato, joka varhaisempina aikoina oli ohraa ja myöhemmin syysruista. Kaskimaalta sai harvoin neljää satoa enempää; uudestaan alue voitiin polttaa, kun metsä oli siihen taas kasvanut eli noin 20 - 40 vuoden kuluttua. (Talve 1990: 64.)

Nimistöön kaskeamisaika on jättänyt pysyviä jälkiä, esim. apellatiivi *aho* on niin ikään kaskikulttuuriin viittaavan - vaikka ei suorastaan kaskeamisen tuloksen - *niityn* ohella ai-neistoni tähän ryhmään kuuluvien paikannimien yleisin perus-osa.

6.4.1. Aho

Kun kaski oli viljelty loppuun, se jätettiin kesannolle, ja näin syntyneitä ahoa käytettiin laitumena sekä heinä- ja lehdesmaana (Talve 1990: 64). Sanakirjat määrittelevät ahon mm. seuraavasti: 'puutteellisesti metsittynyt kaskialue, yleisesti ruohokasvillisuuden vallitsema metsämaa' (NT); 'viljelyn jäljeltä nurmettunut kaskimaa t. pelto' (SKP).

Tutkimissani nimissä oli vain yksi, joka vielä sen nimestämi-sen aikaan (1950-luvulla) mainitaan ahoksi: *Soppisenaho*, "aho *Soppislammen* rannalla". Merkinnän "metsittynyt aho" ovat nimi-lippuunsa saaneet *Korkea-aho*, *Kukkula-aho*, *Kukkulakallionaho*, *Kupura-aho*, *Suorinneaho* ja *Vieruaho*. Kolme asumusta on saanut nimeensä aho-elementin: *Heinäaho*, *Ohra-aho* ja *Kotiaho*. Kaksi ensimmäistä ovat nimilippujen mukaan entisiä torppia, viimeis-tä on merkintä "tila *Kotilammen* rannalla".

Asumukset lienee perustettu nimensä niille antaneen ahon tie-noille. *Heinäahonmäki* on maantiemäki *Heinäahon* kohdalla. Paik-ka nimeltä *Isonahonmäki* on mäki Koskenpäältä Keuruulle johta-vassa tiessä; sen nimeämisperuste ei ole tiedossani. *Ison-kivenaho* sen sijaan on nimilipun mukaan aho, jossa on iso ki-vi. *Paska-ahosta* kertoo nimilippu: "Se sai nimen siitä kun se yks ukko, olpa se kuka hyvään, joka sen halameen hakkas ja teki sen ohralle ja sano sitten että saa ollap Paska-aho kun ei se mittään kasvannu, ja se on sittel lyhennetty Paskurimä-eks."

6.4.2 Niitty

Niityt eivät ole ahojen tavoin kaskiviljelyn jälkeensä jättämiä alueita - lukuun ottamatta kytöviljelmistä syntyneitä niittyjä - mutta niillä on ollut erityisen huomattava merkitys juuri kaskitalouden aikana, sillä luonnonniittyjen heinä on ollut 1800-luvun lopulle saakka lehdeksien ohella tärkeintä eläinrehua. (Talve 1990: 77).

Niitty on 'puuton, ruohoa ja heinää kasvava maa-alue' (SKP); 'etupäässä monivuotisten ruoho- ja heinäkasvien muodostama kasviyhdyksunta. Niityt ovat alk. ihmisten raivaamia ja ylläpitämiä, osaksi varsinaisia luonnonniittyjä. Kosteusolojen, maaperän ja osaksi niistä riippuvan lajiston mukaan erotetaan erilaisia niittytyyppejä, joiden pääryhmät ovat vesiperäiset niityt ja kovanmaan niityt. Maataloudessa niityllä tarkoitetaan heinämaista aluetta, jota ei muokata ja josta niittämällä tai laiduntamalla korjataan sato. Niityillä ei ole Suomessa enää tal. merkitystä, mutta eläimistönsä ja yl. monipuolisen kasvillisuutensa vuoksi niitä kannattaa säilyttää.' (NT)

Paikannimiä, joiden perusosana on *niitty*-appellatiivi, on ainestossani 14 kappaletta. Vesiperäisiä niittyjä nimilipun selvityksen ja ainakin yhdessä tapauksessa nimensäkin perusteella ovat *Alajaniitty*, niitty suonorossa; *Alapäänniitty*, suoniitty; *Vehmaanniitty*, vetinen suoniitty ja *Vesijuoksuniitty*, niitty alavalla, kevättulville alttiilla paikalla, jonka halki juoksee luonnonoja.

Luonnehdinnalla *niitty* tai *entinen niitty* on kuvattu seuraavia: *Alaportinniitty*, *Hietanniitty*, *Kotimäenniitty*, *Risulanniitty*, *Satulanniitty*, *Siniänniitty*, *Soppisenpäänniitty* ja *Veitonaluksenniitty*. *Pajikkoniitty* on viljelyssuo ja *Yläpäänniitty* viljelyssuo ja niitty. Nimensä määriteosan useimmat tämän ryhmän niityistä ovat saaneet jonkin läheisen paikan nimestä. Vain kolmella on nimilippujen mukaan ollut jokin muu nimeämisperuste: *Alaportinniittyjen* kohdalla on ollut portti *Koiramäkeen* nousevalla tilustiellä, *Kotimäenniitty* on ollut "kotmäin juuressa", ts. sen mäen, jolla *Koiramäen* talo on, ja

Satulaniitty on sijainnut *Juusanvirran* rannassa; rannassa on myös iso satulan muotoinen kivi.

Keminmäki-nimisen paikan nimilipun tiedot rajoittuvat mainintaan: "Toiselta nimeltään *Karnapinmäki*". Tämän nimilippu puolestaan kertoo paikalla olleen ennen *Karnappi*-nimisen mökin. Murrearkistoon on merkitty Koskenpäältä *kemistä* mm. seuraava tieto: 'Luonnonvarainen huonokasvuinen niitty (ja pihanurmikko)'. Eero Kiviniemi (1990: 67) sijoittaa kemin ryhmään 'niitty, niittyala, luonnonniitty' eri nimisiä paikkoja luokitellessaan. Murrearkiston ja Kiviniemen määritelmien mukaisesti olen liittänyt *Keminmäen* varsinaisten *niitty*-nimien mukaan.

6.4.3. Huhta, pykälikkö ja rasi

Itäsuomalaista vaikutusta, savolaisten uudisraivaajien mukanaan tuomaa, välittävät *huhta*-sanat sisältävät paikannimet. Havumetsäkaski eli *huuha* juuri teki savolaisen kolonisaation mahdolliseksi myös Pohjois-Hämeessä, Jämsän seudullakin. Yhtenä vaiheena havumetsäkasken tekoon kuului *pyältäminen* eli puiden kuoriminen. Kuoritut puut saivat kuivua useita vuosia ennen kaatamista. Kaatamisen jälkeen puiden annettiin kuivua *rasina* vielä 1 - 2 vuotta ennen kuin kaski poltettiin. Havumetsäkaskenpoltto tunnettiin Hämeessä ilman *pyältämistä* jo 1500-luvulla, ja 1600-luvulla olivat *pykäliköt*kin käytössä. (Talve 1990: 64.)

Savolaiset toivat *huuhan* Koskenpäälle, mutta alueella ennestään puhutun hämäläismurteen vaikutuksesta nimi vähän muuttui. Länsimurteissa ensi tavun pitkä vokaali on lyhentynyt tavunloppuisen *h:n* edellä (*jäähtyy* -> *jähtyy*; *pyyhkii* -> *pyhkii*) (Rapola 1990: 2), joten *huuha* muuttui *huhdaksi*.

Aineistossani on kaksi *huhta*-nimeä: *Huhanmäki*, joka on nimilipun mukaan *mäkimaasto* ja *Huhanmäellä* sijaitseva *Huhankallio*. Tienoilla on varmasti ollut aikoinaan kaskiviljelmiä.

Huhdan valmisteluvaiheisiin kuului *pykälikön* tekeminen, ja siihen viittaavia nimiä löysin kaksi, jotka molemmat nimeävät samoja seutuja. *Pykälistönmäki* on mäki metsässä, *Pykälistönpolku* kulkee *Pykälistönmäen* yli.

Viidellä paikannimellä on määriteosanaan *rasi*. *Rasimäkiä* on kolme, kahden nimilipussa on selvityksenä vain "mäki metsässä", kolmas on lohkotila, josta on lisäksi merkintä, että vuoden 1946 maanmittaushallituksen pitäjänkartassa tilan nimi on *Rasinmäki*. Viimeksimainitun *Rasimäen* lähetyvillä sijaitsee kaksi muuta *Rasi*-määritteistä paikkaa, kangasmaasto *Rasikangas* ja *Rasirinne*, metsässä oleva mäki.

6.4.4. Muut kaskikulttuurinimet

Paikannimet *Kesuuskallio*, *Kesämäki* ja *Pirulankases* kertovat myös kaskimaista. Murrearkistosta löytyi *kesuumaa*, jota Koskenpäällä on selvitetty seuraavasti: 1) "Jos halme rukiin leikattua vielä seuraavana syksynä kylvettiin, sanottiin sitä 'kesuu moaks' (kesämaa) se kyllä usein tehtiinkin." 2) "Kauraa kylvettiin kesuumaihin kaskiin, jotka oli jo yhden viljan kasvaneet."

Kesuuskallion nimilipussa on seuraavanlainen nimioppaan selitys: "Se ol Karniemen Sakar-vainaa, asu Koivuniemessä sillo, hakkas kaskan siihe (1900-luvun alussa) rukiille ja kesäs sitte." *Kesämäki* on paikka, jolla ennen oli kaskia. Nimi tulee varmaankin edellisen nimen selityksessä mainitusta kesätäverbistä. *Pirulankases* on entinen kaskimaa, nimilipun mukaan "aho lähellä *Pirulanvuorta*". Kiviniemi (1990: 67) mainitsee (entisten) kaskimaiden nimitysten joukossa myös appellatiivin *kases*.

Keskiajalta lähtien herne oli suosittu ravinnonjatke varsinaisten viljakasvien lisäksi. Jämsän talollisista 102 eli 81,5 % viljeli hernetta vuonna 1630. (Luukko 1989: 355.) Koko Suomen paikannimistössä viljelykasvien nimet eivät ole kovin tavallisia. Melko yllättävää on, että *Herne*-määriteosa on

näistä kolmanneksi yleisin, edelle menevät vain *Kaura-* ja *Nauris-*. Tärkeimmät viljakasvit ovat olleet jo esihistorialliselta ajalta ja keskiajalta lähtien ohra ja ruis. Paikannimissä näyttäisi olevan esillä usein se, mikä ei ole kovin yleistä tai mikä liittyy vain kertaviljelyyn. (Kiviniemi 1990: 135.)

Melko yleistä kuitenkin herneen viljely lienee ollut 1600-luvun alkupuolella Jämsässä, kun lähes kaikki talolliset viljelivät sitä. Suppeahkoon aineistooni on löytynyt muutama *Herne*-määritteinen nimi: *Herneaita*, *Herneaidanmäki*, *Hernesuo* ja *Hernevuori*. Kaksi ensimmäistä nimiliput määrittelevät metsittyneeksi ahoksi, jossa ennen on viljelty hernettä, ja sen tienoilla olevaksi mäeksi. Nimilipun maininta *ahosta* puolustaa *Herneaita*-nimen sijoittamista kaskikulttuurin aikaisiin nimiin. *Hernesuo* on viljelyssuo ja *Hernevuori* mäki tämän suon vieressä.

Kaskikulttuuriin kuuluvia ovat myös *kytö*-perusosaiset nimet. Kytöviljely oli kaskeamisen sivumuoto; siinä poltettiin kasvillisuuden lisäksi päällimmäinen maakerros, turve ja multa. 1600-luvulta lähtien tätä kaskeamistapaa sovellettiin suoviljelmillä, eniten Etelä-Pohjanmaalla, mutta 1800-luvulla menetelmä oli käytössä koko maassa. Monet ihmisen tekemät niityt ovat syntyneet loppuun käytetystä kytöviljelmästä. (Talve 1990: 67.)

Koskenpään nimistössäni on kolme *kytö*-nimeä. Samoilla tiluksilla lähellä toisiaan sijaitsevat *Alakytö* ja *Yläkytö* -nimiset viljelyssuot. Nimilippu mainitsee *Norokytömaan* olevan *pelto norossa*.

Kaskeamisen aikaisista tapahtumista kertovat paikannimet *Patikkamäki* ja *Patikkasuo*. Suomen kielen etymologisen sanakirjan mukaan *patikka* on 'lyöntiase'; 'iso vitsa'; 'keppi'; 'kapula'. Nimilippu tietää, että tällä *Patikkamäellä* *Elimäen* ja *Hirvelän* isännät tappelivat patukoilla kaskistaan. *Patikkasuo* on suo *Patikkamäen* juurella.

Rakennukset, joihin kaskikulttuurin aikaiset paikannimet aineistossani viittaavat ovat *pirtti* ja *aitta*. Voionmaa (1947: 300) jaottelee *pirtti*-nimet kahteen ikäryhmään, erä- ja kaskikautisiin. *Pirttijärviä, -lampia, -lahtia, -niemiä* ja muita vesistöihin viittaavia nimiä hän pitää eräkautisina kalastajien olopaikkoina, ja *Pirttimäet, -ahot* yms. ovat hänen mukaansa varsinkin savolaisten kaskikautisia asumuksia. Voionmaan mukaan sijoitin siis *Pirttikallion* ja *Pirttimäen* kaskikautisiin nimiin, Koskenpäällähän on ollut paikkoja nimeämässä sekä hämäläis- että savolaisperäisiä ihmisiä. Vaatisi huomattavasti tarkempaa tutkimusta, jotta näiden, kuten monien muidenkin nimien, todellinen ikä ja alkuperä saataisiin selvitettyä. *Pirttikallio* on kallio, jonka lähellä sijaitsee *Korteojan* talo. On tosin mahdollista, että kallion nimi on nuorempikin; vielä aivan hiljattain Koskenpäällä vanhemman polven ihmiset ovat käyttäneet yleisesti *pirtti*-nimitystä asuinrakennuksesta puhuessaan. *Pirttimäki* on nimenä *Koiramäen* talon tienoilla olevalla maankohoumalla; nimi voi hyvinkin palautua kaskiaikaan.

Heinien säilytystä varten rakennettua latoa nimitetään Koskenpäällä *talliksi*. *Tallimäki* eli *Vanhantallinmäki* on nimilipun mukaan nykyisin mäki metsässä, mutta paikan nimeen on jäänyt muisto siitä, että siellä on ollut valtioonmaan ensimmäinen lato halmetta viljeltäessä.

6.5. Peltoviljelyn aikaiset nimet

Kuten kaskikulttuurin aikaisia nimiä käsitellessäni mainitsin, maanviljelyä ja karjanhoitoa on harjoitettu jo esihistoriallisella ajalla. Jämsä oli Hämeessä karjanpidon johtavia pitäjiä jo 1500-luvun loppupuolella, vaikka niittyjä - jotka olivat karjan varsinaisia ravinnonlähteitä - oli niukasti. Karjan hyvinvointi, jopa elossa pysyminen, riippui kuitenkin siitä, kuinka kunakin vuonna saatiin kerättyä syötävää; niityiltä ja metsistä niitettiin heinää ja lehtipuista tehtiin lehdeksiä. Heinän kasvattaminen pelloissa karjaa varten oli vähäistä. Maanviljelyn uudistukset levisivät hitaasti varsinkin

tavallisten talonpoikien keskuudessa; vasta 1800-luvun loppupuolella tapahtui uusien viljelymetodien läpimurto. (Luukko 1989: 386, 388 - 400.)

Kaskessa tuhka kasvatti viljan, mutta karjanpito mahdollisti peltoviljelyn, sillä pellot saivat kasvuvoimansa karjanlannasta. Lannoitustapa olikin suurin ero kaski- ja peltoviljelyn välillä. (Sallinen-Gimpl 1984: 115.) Kylvöheinän viljely tuli yleiseksi tämän vuosisadan vaihteessa (Talve 1990: 78), jolloin karjan rehunsaannin varmistaminen parantui huomattavasti.

Peltoviljelyn ajasta kertoviksi olen luokitellut paikannimet, jotka viittaavat karjanpitoon ja viljan viljelyyn pysyvissä pelloissa (viljelmän nimen yleisimpänä perusosana on *pelto*). Myös erilaisia rakennuksia mainitaan enemmän kuin erä- ja kaskikulttuurin aikaisissa nimissä.

6.5.1. Pelto

Pelto on ylivoimaisesti useimmin esiintyvä perusosa peltojenviljelystä kertovissa paikannimissäni, 81 nimestä niitä on 50. Peltojen nimien runsauden uskon osittain johtuvan siitä, että alueen viljelmät eivät yleensä ole pinta-alaltaan kovin suuria, joten hajallaan olevia peltotilkkuja on ollut nimettävinä paljon. Lisäksi on taas kerran syytettävä aineistoni erikoistumista tietyn lajin nimiin; Koskenpään maasto on hyvin kumpuilevaa, joten pellotkin ovat usein mäenrinteessä tai notkossa. Toisaalta Kiviniemi (1990: 115) toteaa, että juuri *pelto* on yleisimpiä suomenkielisiä paikannimen perusosia *mäen* ja *-la*, *-lä* -johtimen ohella.

Pelloista ei nimilippuihin ole tullut kovin paljon erityisiä merkintöjä, ne ovat yleensä vain muutaman sanan selvityksiä pellon sijainnista. Joissakin kerrotaan paikan erityspiirteestä, mutta varsin monessa on tietona pelkkä *pelto*. Nimien määriteosat kertovat niin ikään usein vain pellon sijainnista, maaston muodosta jne.

Selvästi eniten peltoja on nimetty maaston muodon (rinne, mäki tai vuori, mäen syrjä jne.) mukaan. Tähän ryhmään sisältyvät useimmat niistä nimistä, joiden nimilipussa ei ole muuta selvitystä kuin *pelto*. Nimi kertoo jo niin paljon, ettei tarkempaa tietoa ole ollut tarpeen kirjata tai nimioppas ei ole osannut paikasta sen enempää kertoa. Seuraavat 28 nimeä kuuluvat tähän joukkoon: kaksi *Harjupeltoa*, kaksi peltoa nimeltään *Mäkipellot*, kaksitoista nimeltään *Mäkipelto*; *Rinnepelto*, *Tönnäspelto*, viisi *Töyrypeltoa*, kolme peltoa nimeltään *Vierupellot*, *Vierupelto* ja *Vuoripelto*. *Mäkipelto* on aineistoni yleisin pellonnimi. Kiviniemen esityksessä erilajisten paikkojen yleisimmistä nimistä (1990: 171) *Mäkipelto* on peltojen nimissä sijalla kuusi yhdessä *Ala-* ja *Alipellon* kanssa, joten se näyttää olevan suosituimpia pellonnimiä koko maassa.

Pellon sijaintia ilmaisevat seuraavat nimet: *Kallionaluspelto*, kaksi *Mäenaluspeltoa*, *Tienyläpelto*, *Vuorenaluspelto* ja *Vuoripelto*, jonka vieressä on jyrkkä vuori.

Muutamit pellonnimet ovat liitynnäisiä, joten nekin on tavallaan nimetty sijainnin perusteella. *Metsomäenpelto* on *Metso-*mäen töyräässä ja *Pillipelto* lähellä *Pillinoroa*. *Pujopelto* sijaitsee *Pujomäen* juurella, *Rotinpelto* lähellä *Lääninrottia* ja *Viluspelto* on pelto *Vilusjärvelle* mentäessä.

Pellon sijaintia suhteessa vastakkaiseen maastonmuotoon on käytetty nimeämisperusteena joitakin kertoja: *Alapelto*, *Alajapelto* - jonka yhdessä muodostavat *Alaja Pienpelto* ja *Alaja Suurpelto* - sekä *Yläpelto*.

Kalliopelto on tavanomainen nimi, jonka nimeämisperustetta voi arvailla: pelto saattaa sijaita esimerkiksi kallion juuressa tai sen yläpuolella tai kallio voi olla pellon keskellä.

Muutama nimi mainitsee vähän edellisistä poiketen jotakin pellon muodosta tai muusta sille ominaisesta piirteestä. *Kuppuranpelto* on ilmeisesti nimetty kuperan muotonsa mukaan, *Mykypellon* mainitsee nimilipuu olevan "niin mykerä kuin leivän myky". *Jättiläispellolla* on iso kiviröykkiö, joka on "jättiläisten kivimuur".

Henkilönnimeen perustuvia pellonnimiä aineistossani on kolme: *Ryntty-Eevan pelto*, *Tapaninpelto* ja *Santerintarha*. Kiviniemi (1990: 66 - 67) luettelee yli 70 erilaista peltoa tai pellonosaa tarkoittavaa nimitystä, joiden joukossa on myös *tarha*. *Santerintarha* on nimilipun mukaan saanut nimensä talossa joskus asuneesta Santeri-nimisestä miehestä.

Kovin monet peltojen nimet eivät anna viitteitä iästään, *Mäkipellot* ja *Kallionaluspellot* on voitu nimetä milloin vain peltoviljelyn aikana. Mahdollisuus selvittää ainakin niiden summittainen nimeämisaika on kuitenkin parempi kuin luonnonpaikkojen; talojen ja torppien ja muiden asumusten perustamisesta on useimmiten saatavissa jonkinlaista tietoa. Se vaatii kuitenkin niin paljon aikaa, että tämän työn puitteissa en katsonut voivani siihen ryhtyä.

Henkilönnimikantaisten paikannimien iän selvitys on yleensä vaikeampaa, pellolle nimensä on yhtä hyvin voinut antaa sen raivaaja tai sadon korjaaja kuin omistajakin (Kiviniemi 1975: 47).

6.5.2. Vainio

Vainio on pelto-appellatiivin länsisuomalainen synonyymi ja sitä 6 - 7 kertaa harvinaisempi yleisimmissä paikannimissä (Kiviniemi 1990: 170). Koskenpään nimistössäni *vainio*-perusosia oli 14 paikannimessä. *Pelto*-perusosahan oli 50 nimessä, joten aineistossani on hiukan koko maan keskiarvoa enemmän *vainioita*. Liekö alkuperäisen väestön hämäläisyys syytä?

Maaston muoto on ollut *vainioissa* useimmin nimeämisperusteena, puolet eli seitsemän on saanut nimensä mäessä tai alavassa paikassa sijaitsemisesta. *Alajanvainio* ja neljä *Alavainiota* ovat kaikki nimilippujen mukaan alaspäin viettäviä tai sijaitsevat alavalla maalla. *Mäktivainioita* on kaksi, toisen nimilippu mainitsee olevan rinteessä, toisesta on vain merkintä "pelto".

Viisi vainioista on määritellyinä. *Kukonvainio* on *Kukonmäen* ja *Mäminvainio* *Mämmikallion* juurella. *Särkänvainio* sijaitsee *Särkänmäen* alla, *Rantalanvainio* on pelto entisen *Rantalan* kohdalla ja *Tipakka*-nimisessä pitkässä notkossa ja sen molemmilla puolilla sijaitsee *Tipakanvainio*.

Järkäleenvainio-nimi antaa mielikuvan pellolla tai sen läheisyydessä olevasta isosta kivilohkareesta, mutta nimilippu ilmoittaa, ettei lähetyvillä ole mainittavan kokoisia järkäleitä. *Lautasillanvainio* sen sijaan on nimilipun mukaan niin alavalla paikalla, että sinne pääsi tulva-aikana vain laudoista tehtyä siltaa pitkin. Vainion rinnakkaisnimi on *Lautasilta*.

6.5.3. Viljelyssuo

Perustietoa paikannimistä -kirjassaan Eero Kiviniemi esittää kaavion omassa luokassaan keskeisimmistä yleistermeistä yhdyksien jälkiosina. Aineistona on nimistöntutkimuksen jatkokoulutusseminaarissa, ns. ATK-seminaarissa, vuosina 1975 - 78 käytetty kokoelma. Tämän aineiston mukaan noin tuhannesta *peltoa*, *peltoaluetta* merkitsevistä perusosasta kuutisensataa sisältää appellatiivin *pelto*, *vainio* tai *kytö*. *Suo*-perusosa on noin 200 nimessä, lajin mukaan luokiteltuna varsinaisia soita on vain muutama kymmenen vähemmän. (Kiviniemi 1990: 23, 113.) Merkityksessä *viljelyssuo* ei Kiviniemen esittämässä aineistossa tämän mukaan ole kovin paljon *suo*-perusosaisia paikannimiä.

Omassa aineistossani niitä sen sijaan on suhteellisen runsaasti, 22 kappaletta. Täysin vertailukelpoinenhan luku ei ole Kiviniemen tilaston kanssa, syynä jälleen nimiaineistoni keskittyminen vain tietynlajisiin paikkoihin.

Viljelyssuot olisi voinut sijoittaa yhtä hyvin kaski- kuin peltoviljelyn aikaisten nimien joukkoon, sillä kummankin valtakaudella on myös soita raivattu pelloiksi, raivausmenetelmät vain ovat erilaisia. Osa Koskenpäänkin viljelyssoista on varmaan kaskikauden aikaisia, mutta kun asian selvittely on lähes mahdotonta, sijoitin kaikki viljelyssuonimet peltoviljelyn aikaan.

Ala(i)nensuo, Alajansuo, Alasuo, Mäenalussuo ja *Yläinensuo* ovat nimiä, joista nimiliput mainitsevat vain niiden olevan viljelyssoita; *Norosuo* on entinen viljelyssuo. Toinen *Ala(i)nensuo* sijaitsee nimensä mukaisesti toisen *Yläisensuon* alapuolella, ja *Lannonsuo* on nimilipunkin mukaan alavaa maata. *Kuppuransuota* kutsutaan myös nimillä *Kuppura, Kuppuranpelto* ja *Töyrypelto*.

Nimilipuista selviää, että seuraavien viljelyssoiden nimet ovat määriteliitynnäisiä: *Jänissuo*, lähellä *Jänismäkeä*; *Kilpasuo*, lähellä *Kilpalampea*; *Koivusuo*, liittyy *Koivusuohon*, joka on varsinainen suo; *Kotisuo*, *Kotilammen* rannalla; *Lintusuo*, *Lintusuon* (varsinainen suo) alapäässä; *Rotinsuo*, lähellä *Lääninrottia*; *Soidinsuo*, *Soidinmäen* alapuolella ja *Tervasuo*, lähellä *Tervavuorta*.

Hernesuon mainitsin jo kaskikulttuurin aikaisissa nimissä määriteosansa vuoksi, mutta lisään sen vielä muiden viljelyssuo-nimien joukkoon.

Saunasuo-nimisen viljelyssuon nimilipussa on seuraavanlainen selvitys: "Riihijärven talosta olivat tulleet kaivamaan sinne ojaa ja olivat viettäneet yönsä saunassa käymättä välillä talossa". *Saunasuo*-nimi saattaa olla jo kaskiaikainen, saunan paikallaolo sitäkin vanhempi. Arvo M. Soininen (1961: 29 -30) mainitsee erämiesten kalasaunat koskemattomien korpien keskellä ensimmäisinä asutuksen edelläkävijöinä. Myös Samuli Paulaharju (1958: 82 - 83) kertoo, että metsämiehet joutuivat yöpymään nuotiolla, rompsi- tai rakovalkealla, jos lähistöllä ei sattunut olemaan metsäsaunaa, joka aina oli mieluisa yöpymispaikka.

Sepänsuo on nimilipun mukaan *Lehto-Sepäksi* kutsutun miehen raivaama viljelyssuo, *Tapaninsuon* toinen nimi on *Ryntty-Eevanpelto*.

6.5.4. Kotieläimet

Kotieläinten nimityksiä on runsaanlaisesti paikannimissä. Kiviniemi (1990: 142) huomauttaa, että karjanhoitoa on Suomessa harjoitettu jo esihistoriallisella ajalla ja että useimmat kotieläimet olivat jo silloin tuttuja. Niinpä taas täytyykin suhtautua varauksellisesti siihen, että aineistossani olevat kotieläimiin viittaavat paikannimet olisivat syntyneet vasta peltoviljyn aikana, vaikka runsaammin niitä tietysti on annettu tällöin.

Eläinlajeittain *hevosen* ja *nautaeläimen* nimitykset ovat paikannimissä Kiviniemen (1990: 142) mukaan ensimmäisellä sijalla. Tutkimissani Koskenpään paikannimissä esiintyvät *hevonen*, *härkä*, *lehmä*, *kukko* ja *pukki*. Hevosesta ja nautakarjasta niissäkin eniten puhutaan, yhdeksän nimeä sisältää jotakin näihin eläimiin viittaavaa, ja niistä muutaman paikan nimeämisessä jokin karjaan liittyvä asia on ollut innoittajana. Nimien luonnehdinnat ovat peräisin nimilippujen tiedoista.

Hevonen mainitaan kahdessa nimessä. *Hevoshaanvuoressa* on nimensä mukaisesti ollut hevoshaka, ja *mäki*, jolla on joskus tapettu valakka, on saanut nimekseen *Konivuori*.

Nautakarjaan liittyvistä tapahtumista on muistumia seitsemässä nimessä; ne säilyttävät omalta osaltaan tietoa jo osittain kadonneista karjatalouskulttuuriin kuuluvista piirteistä. *Härkäkumpu* on metsäinen kumpare, mutta sen nimeämisperusteesta ei ole tarkempaa tietoa. Sen sijaan *Pettämän* rannalla sijaitseva *kallio*, *Lehmikallio*, on paikka, jonka kohdalla lehmät kävivät järvessä vilvoittelemassa. *Korvaharju*, toiselta nimeltään *Korvaharjunkangas*, sijaitsee laitumen keskellä, siltä kuunneltiin lehmiä. Eräs *Valkealuomessa* oleva mäki on nimetty *Lepomäeksi*, koska lehmät kulkivat sinne *Riihijärveltä* asti ja lepasivat siellä. *Uittimensalmi* on mantereen ja *Mikonsaaren* välinen salmi *Salosvedessä*, josta *Koskelan* ja sen torppien karja ennen ui *Mikonsaareen* laitumelle. *Uittimenvuori* sijaitsee *Uittimensalmen* kohdalla.

Vuohet ja *pukit* ovat myös kuuluneet jo varhaisista ajoista suomalaisten karjaan. Jämsän tienoillakin näiden eläinten pito oli lisääntymässä 1600-luvun alussa, mutta 1800-luvun puolella niiden merkitys näyttää olevan lähes olematon. (Luukko 1989: 399).

Koskenpään paikannimistössä on joitakin merkkejä *pukeista*. *Pukkikallio* on nimilipun mukaan kallio, jonka tienoilla on pidetty vuohia ja pukkeja; *Pukkivuoresta* on vain merkintä "mäki metsässä".

Armas Luukko (1989: 399) arvelee, että Jämsän seudulla siipikarjaa lienee ollut joka talossa, vaikka niistä asiakirjoissa ei juuri puhuta. Talve (1990: 81) mainitsee 1800-luvun loppuun saakka maalaistaloissa olleen kanoja vain vähän.

Kaikki aineistoni siipikarjanimet kuuluvat samaan *Kukko-*määriteosaiseen nimirypääseen. Kantanimi on ehkä *Kukonpersiimäki* eli *Kukonmäki*. Nimilipussa selitetään nimeämisperustetta siten, että paikka lienee tuonut mieleen jotakin kukon peräpäätä muistuttavaa. Mahdollista on tietysti myös, että nimi liittyy riistalintuihin, onhan Koskenpääällä puhuttu mm. *mehtokukosta*. Muut rypääseen kuuluvat nimet ja selvitykset ovat nimilippujen mukaan *Kukonnotko*, notkelma *Kukonmäen* alla; *Kukonoja*, joka juoksee *Kukonnotkossa* ja *Kukonmäen* juurella oleva pelto, *Kukonvainio*.

6.5.5. Haka

Haka on 'aidattu, usein lehtipuita kasvava laidunmaa, hakamaa' (SKP). Aineistossani on viisi nimeä, joissa esiintyy sana *haka* joko määriteosassa tai perusosana. Luettelen nimet aakkosjärjestyksessä, ja mainitsen myös nimilipun selvityksen paikasta: *Haanjalka*, kangasta ja kivikkokönnäitä *Koiramäem* haan alapuolella; *Hakaporttimäki*, mäki metsässä, ollut portti *Valkeajärven* hakaan; *Hevoshaanvuori*, ollut hevoshaka; *Hieta-haka*, entinen haka *Hietaojan*, *Hietalahden* ja *Hietaojanmäen* tienoilla; *Särkänhaka*, hakana käytetty metsäalue *Särkänmäen* rinteessä.

6.5.6. Artefaktit

Peltoviljely- ja karjatalous tarvitsi toimiakseen monenlaisia rakennuksia ja rakennelmia. Sadolle, kotieläimille ja työ- ja kulkuvälineille on pitänyt tehdä suojia, myös erilaisten tarvekalujen valmistus vaati rakennelmia. Paikkoja on luonnollisesti nimetty runsaasti näiden mukaan.

Kiviniemi mainitsee artefaktien nimissä näkyvän sen, että niiden entiteetti on olennaisesti toisenlainen kuin maastopaikkojen. Suurin osa artefaktien nimistä perustuu tarkoitteen sijaintiin, ja ne ovat ymmärrettävästi useimmiten syntyneet tilakohtaiseen käyttöön. Eniten on ehkä nimetty *latoja* ja *kulkuteitä*. (Kiviniemi 1990: 169.)

Aineistossani on 14 artefaktien mukaan yksilöityä paikannimeä. Erilaisten rakennelmien nimet ovat edustettuina melko tasapuolisesti, *ladot* eivät näiden nimien joukossa ole enemmistönä. Paikkojen luonnehdinnat ovat jälleen nimilipuista peräisin.

Heinien säilytystä varten on rakennuttu latoja, joista Koskenpäällä käytetään nimitystä *talli*: *Aittotalli*-niminen lato on rakennettu *Aittosuon* syrjään, ja *Norotallinmutka* on pelto, joka sijaitsee jonkinlaisessa notkelmassa. *Tallin* nykyisestä olemassaolosta siellä ei ole tietoa.

Riihi on aineistossani mainittu yhden kerran. *Riihikallio* on saanut nimensä *Lintulan* riihestä, jonka vieressä se sijaitsee. *Myllynkin* mukaan on nimetty vain yksi paikka, *Myllyrinne*, jonka kohdalla oli *Pahanlammenojassa* *Perämäen* ja *Heinämäen* yhteinen mylly.

Kuoppamäessä on perunakuoppia, ja *Liiterimäki* on mäki, jossa oli ennen *Kalmalahden* kärryvaja. Talven (1990: 56) mukaan ajokaluliiteri on otettu käyttöön melko myöhään. Muualle maahan se on levinnyt Länsi-Suomen herraskartanoiden ja pappiloiden esimerkin vaikutuksesta.

Paja on ollut tärkeä paikka, jossa on tehty ja kunnostettu erilaisia tarve- ja työkaluja silloin, kun niiden teollinen valmistus ei ollut vielä kovin yleistä. Aineistossani onkin kolme *Paja*-määriteosaista nimeä, kaksi *Pajamäkeä* ja yksi *Pajakallio*, joiden jokaisen tienoilla on ollut ennen *paja*.

Rakennusten kateaineena käytettiin maaseudulla ennen lähes yksinomaan päreitä. Niiden valmistuspaikat ovat jättäneet merkkinsä paikannimistöön. *Pärehöylänmäki* esiintyy aineistossani kaksi kertaa, toisessa on nimilipun mukaan ollut pärehöylä 1930-luvulla, toisesta on vähän enemmän tietoa: "mäki maantiessä, Ehikillä ollut sen kohdalla oma päreruukki 1800 - 1900 -lukujen vaihteessa."

Portit ovat olleet yleisiä karjatalouteen liittyviä rakennelmia viime vuosikymmeniin asti. Karjan ja hevosten laitumet täytyi aidata, ja teiden kohdat oli varustettava portein. *Portit* ovat tällaisessa tarkoituksessa nykyisin lähes kadonneet, mutta paikkojen nimissä ne yhä elävät. Tässä aineistossa *portti*-nimiä on kolme. *Hakaporttimäki* on mäki metsässä; siinä on ollut portti *Valkeajärven* hakaan. Mäen yli kulkevassa kylätiessä on ollut punainen portti, jonka mukaan *Punaisenporttimäki* on saanut nimensä. Samaten kylätiellä *Särkänvainion* takana on ennen ollut *Särkänportti*.

6.5.7. Tuotteiden valmistukseen liittyvät nimet

Aineistossani on vain kolmeen eri tuotteeseen viittaavia paikannimiä. Ravintoaineista muistuttaa *Mallaskivi*, järvessä oleva kivi, joka paljastuu veden ollessa matalalla. Nimilipun arvelun mukaan siinä on saatettu liottaa maltaita. *Potaskavuori* on mäki metsässä; mäellä on ennen keitetty *potaskaa* Turkuun vietäväksi. *Potaskaa* valmistettiin koivusta tai haavasta ja sitä käytettiin mm. lasitehtaissa ja värjäämöissä (Talve 1990: 99).

Kolmas tuote on *terva*, ja se onkin jättänyt nimensä tai muistumia valmistuksesta 12 nimeen. *Terva*-nimien runsauden

ymmärtää, kun ottaa huomioon, että Koskenpään seudut ovat hyvin metsävaltaisia, ja tervan poltto on vaatinut paljon havupuita kasvavia metsiä. Tervaa poltettiin erityisissä tervahautoissa, mutta sitä voitiin tehdä myös alustalle kumoon kaadetun padan avulla (Talve 1990: 97).

Terva-määriteosa on kahdeksalla nimellä; jollakin tavalla nämä paikat ovat varmaan liittyneet tervanpolttoon, vaikka siitä ei tarkempaa tietoa olekaan. Tervamäen toinen nimi on Tervavuori, jonka alla sijaitsee Tervalampi, ja Tervasuo on taas viljelysuo lähellä Tervavuorta. Tervanoro on notko metsässä, Tervanoro on pelto ja Tervatöyry töyry metsässä. Tervatönnästä on nimilipussa maininta, että siinä on ollut tervahautoja.

Tervan valmistuksesta ovat nimensä saaneet myös Ruukinmäki, Ruukinniitty ja Ruukinranta. Ruukinrannassa on ennen ollut tervaruukki, ja kaksi muuta lähellä olevaa paikkaa on nimetty sen mukaan.

Hiilihaudanmäki on mäki, jonka rinteessä on joskus ollut miilu. Miilussa on kai valmistettu puuhiiltä, jota on tarvittu esimerkiksi sepäntöitä varten.

Eri kulttuurikerrostumia aineistossani edusti yhteensä 289 paikannimeä. Eräkauteen kuuluviksi laskin 98, kaskiviljelyyn 54 ja peltoviljelyyn 137 nimeä. Käsitystä paikannimien vanhuudesta tämäkin tulos puolustaa, enemmistö - tosin niukka - nimistähän on vanhimmista kulttuurikerrostumista peräisin. Enemmänkin niitä olisi voinut kahteen ensimmäiseen ryhmään luokitella, ainakin osa viljelysuo- ja kotieläinnimistä on luultavasti annettu jo kaskikaudella. Niin kuin jo aiemmin mainitsin, nimien tarkempi ikääminen on todella aikaavievä tehtävä, joten tämän työn puitteissa en siihen voinut ryhtyä.

Yksi kulttuurikerrostuma nimistäni kokonaan puuttuu: teollisuus. Senkin synnyttämiä paikannimiä Koskenpäällä toki on, onhan siellä pienimuotoista teollisuutta harjoitettu jo kauan ja harjoitetaan edelleen. Perusaineistossani, maankohoumissa ja -laskeumissa ei sattunut olemaan kuitenkaan yhtään

teollisuuteen viittaavaa nimeä. Tervaruukki ja pärehöylä voitaisiin kai jollakin tavalla laskea teollisuudeksi, mutta olen kuitenkin luokitellut ne peltoviljelyaikaisiksi, sillä lähinnä tilakohtaisesti niitä varmastikin on käytetty.

7. PÄÄTÄNTÖ

Koskenpään paikannimien tutkiminen ja vertailu Eero Kiviniemen laatimiin tilastoihin osoitti nimien olevan rakenteeltaan ja nimeämisperusteiltaan paljolti samankaltaisia muun maan nimistön kanssa. Maankohoumia on niin Koskenpäällä kuin muualla Suomessa nimetty moninkertaisesti laskeumiin nähden. Aineistoni appellatiivisten perusosien yleisyysjärjestys on samansuuntainen Kiviniemen luetteloiden kanssa. Esimerkiksi *mäki*-perusosa, joka tutkimissani Koskenpään nimissä on yleisin, on koko maassa toiseksi käytetyin. Nimeämisperusteetkin noudattelevat samoja linjoja, sijainnin mukaan on muun maan tavoin myös Koskenpäällä identifioitu eniten paikkoja. Myös nimien määriteosien luokittelu antoi samankaltaisia tuloksia kuin Kiviniemen selvityksessä on.

Koska tutkimukseni ei kohdistunut Koskenpään koko nimistöön, eivät tuloksetkaan tietysti ole aivan vertailukelpoisia sellaisten nimikokoelmien kanssa, joissa on mukana laajojen alueiden koko nimistö. En kuitenkaan usko, että tulokset poikkeaisivat ratkaisevasti, vaikka mukaan otettaisiin muutkin kuin aineistossani nyt olevat nimet. Liitynnäiset ja siirrynnäiset muodostavat kolmanneksen koko aineistostani, joten ne edustavat melko hyvin muunlaisia paikkoja kuin maankohoumia ja -laskeumia.

Yksiosaisia paikannimiä tutkimuksessani oli suhteellisen vähän, 71 kappaletta. Vertailu Kiviniemen esitykseen osoitti kuitenkin, että myös ne näyttävät sopivan hyvin koko maan vastaavaan nimistöön. Joitakin Kiviniemen esittelemiä ryhmiä aineistostani puuttui, esimerkiksi asutuksen mukana seudulta toiselle siirtyneen nimen edustusta tutkimusmateriaalistani ei löytynyt. Tällaisiakin nimiä Koskenpäällä todennäköisesti on

paikoille annettu, onhan siellä runsaasti luovutetuilta alueilta tulleita asukkaita, ja he ovat saattaneet muistella menettämäänsä kotiseutua nimeämällä uusia paikkoja vanhoihin nimin.

Eri kulttuurikerrostumien etsiminen paikannimistä oli kiintoisaa. Jo kadonneet elinkeinot ja -tavat elävät yhä nimissä ja avaavat näkyviä menneeseen. Olisi kuitenkin vaatinut huomattavasti enemmän paneutumista ja syvempää tutkimista, jotta nimien todellinen ikä ja tausta olisi selvinnyt. Nyt siihen ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta. Melko vanhoja Koskenpään paikannimet joka tapauksessa näyttävät olevan, sillä vähän yli puolet nimistä kertoo kahdesta vanhimmasta kulttuurikerrostumasta. Todennäköisesti myös osa niistä nimistä, jotka sijoitin peltoviljelyn aikaan syntyneiksi, ovat kuitenkin peräisin jo varhaisemmilta ajoilta.

Aineistoni koostuu suurimmaksi osaksi pienen käyttäjäyhteisön tietämistä nimistä; peltojen nimet ja muut yhteen tilaan tai sen läheisyyteen kuuluvat paikannimet ovat runsaasti edustettuina. Valtaosa aineistosta on kerätty yli 40 vuotta sitten, joten nimiä on varmasti jo jäänyt pois käytöstä ja uusiakin on jonkin verran tullut tilalle. Koskenpää on muuttunut neljän vuosikymmenen aikana huomattavasti, vakituisten asukkaiden määrä on vähentynyt lähes kolmannekseen ja runsaasti tiloja on autioitunut, toisaalta vapaa-ajan asukkaita on tullut tilalle joko entisille kotisijoilleen tai uusille paikoille. Kiinnostavaa olisikin tutkia, miten paljon kuluneet rajujen muutosten vuosikymmenet ovat muuttaneet Koskenpään nimistöä ja mitä uudet nimet kertovat paikoista, niiden nimeäjistä ja heidän elämästään.

LÄHTEET

Forsman, A. V.: Tutkimuksia Suomen kansan persoonallisen nimistön alalta I. Pakanuuden aikainen nimistö. - Teoksesta Forsman - Ojansuu - Kallio - Gebhard: Nimistö-tutkimuksia.

HS = Helsingin Sanomat

Itkonen, Terho 1973: Päivi Rintalan Suomen läntä-loppuiset adjektiivit. Virittäjä 1973.

Itkonen, T. I. 1984: Suomen lappalaiset vuoteen 1945. Ensimmäinen osa. Kuvattu vuonna 1948 ilmestyneestä laitoksesta. WSOY, Porvoo.

Keskitalo, Oiva 1989: Suur-Jämsän esihistoria. Suur-Jämsän historia I. 2. painos. Jämsän kaupunki, Vammala.

Kiviniemi, Eero - Pitkänen Ritva Liisa - Zilliacus, Kurt 1974: Nimistöntutkimuksen terminologia. Terminologin inomnamnforskningen. Castrenianumin toimitteita 8. Helsinki.

Kiviniemi, Eero 1975: Paikannimien rakennetyypeistä. Suomi 118:2. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

_____ 1990: Perustietoa paikannimistä. Suomi 149. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 516. SKS, Helsinki.

Linkola, Martti 1984: Rakentamisen ja asumisen perinne. Sukupolvien perinne 1. Talonpoikauskulttuurin juuret. Kirjayhtymä, Helsinki.

Luukko, Armas 1989: Elinkeinot. Suur-Jämsän historia I. 2. painos. Jämsän kaupunki, Vammala.

Nissilä, Viljo 1962: Suomalaista nimistöntutkimusta. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 272. SKS, Helsinki.

NT = Nykysuomen tietosanakirja.

Nykysuomen tietosanakirja 1993: Nykysuomen tietosanakirja 3 - 4. Yleistieto. WSOY, Porvoo.

Oja, Aulis 1989: Asutuksen vaiheet. Tilusten omistus. Suur-Jämsän historia I. 2. painos. Jämsän kaupunki, Vammala.

Paulaharju, Samuli 1958: Kainuun mailta. Kansantietoutta Kajaanin kulmilta. Toinen painos. WSOY, Porvoo.

Rapola, Martti 1990: Johdatus suomen murteisiin. Tietolipas 4. Neljäs painos. SKS, Helsinki.

- Renvall, Pentti 1949: Kuninkaanmiehiä ja kapinoitsijoita Vaasa-kauden Suomessa. Tammi, Helsinki.
- Räsänen, Timo 1986: Jämsänkosken ja Koskenpään historia vuodesta 1926 vuoteen 1976. Suur-Jämsän historiasarja V. Jämsänkosken kaupunki, Valkeakoski.
- Sallinen-Gimpl, Pirkko 1984: Elinkeinot ja yhteisö. Sukupolvi-
en perintö 1. Talonpoikauskulttuurin juuret. Kirjayhtymä, Helsinki.
- Savijärvi, Ilkka - Yli-Luukko, Eeva 1994: Jämsän äijän murrekirja. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 618. SKS, Helsinki.
- Seiskari, Pentti 1958: Metsiemme kehityksen vaikutuksesta-
riistalajien elinmahdollisuuksiin. Suomen Riista 12.
- SKES = Suomen kielen etymologinen sanakirja.
- SKP = Suomen kielen perussanakirja.
- SSA = Suomen sanojen alkuperä.
- Soininen, Arvo M. 1961: Pohjois-Savon asuttaminen keski- ja uuden ajan vaihteessa. Historiallisia tutkimuksia LVIII. Suomen historiallinen seura.
- Suomen kielen etymologinen sanakirja 1955 - 1981: Suomen kielen etymologinen sanakirja I - VII. Suomalais-ugrilainen seura. Helsinki.
- Suomen kielen perussanakirja 1990 - 1994: Suomen kielen perussanakirja 1 - 3. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. VAPK-kustannus, Helsinki.
- Suomen sanojen alkuperä 1995: Etymologinen sanakirja 2. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Helsinki.
- Suvanto, Seppo 1989: Asutus leviää Jämsään. Suur-Jämsän historia I. 2. painos. Jämsän kaupunki, Vammala.
- Taavitsainen, Jukka-Pekka 1994: Kaskeaminen ja metsästys erämailla. Metsä ja metsänviljaa. Kalevalaseuran vuosikirja 73. SKS, Helsinki.
- Talve, Ilmar 1990: Suomen kansankulttuuri. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 514. SKS, Helsinki.
- Vilkuna, Janne 1997: Keski-Suomen maanviljely tuhansia vuosia luultua vanhempaa. Helsingin Sanomat 10.3.1997.
- Voionmaa, Väinö 1947: Hämläinen eräkausi. WSOY, Porvoo.

Yli-Luukko, Eeva 1980: Jämsän murretta. Suomen kielen näytteitä 8. Helsinki.

Zilliacus, Kurt 1972: Nimistötieteellisten synteisien aikaa. Kalevalaseuran vuosikirja 52. SKS, Vaasa.

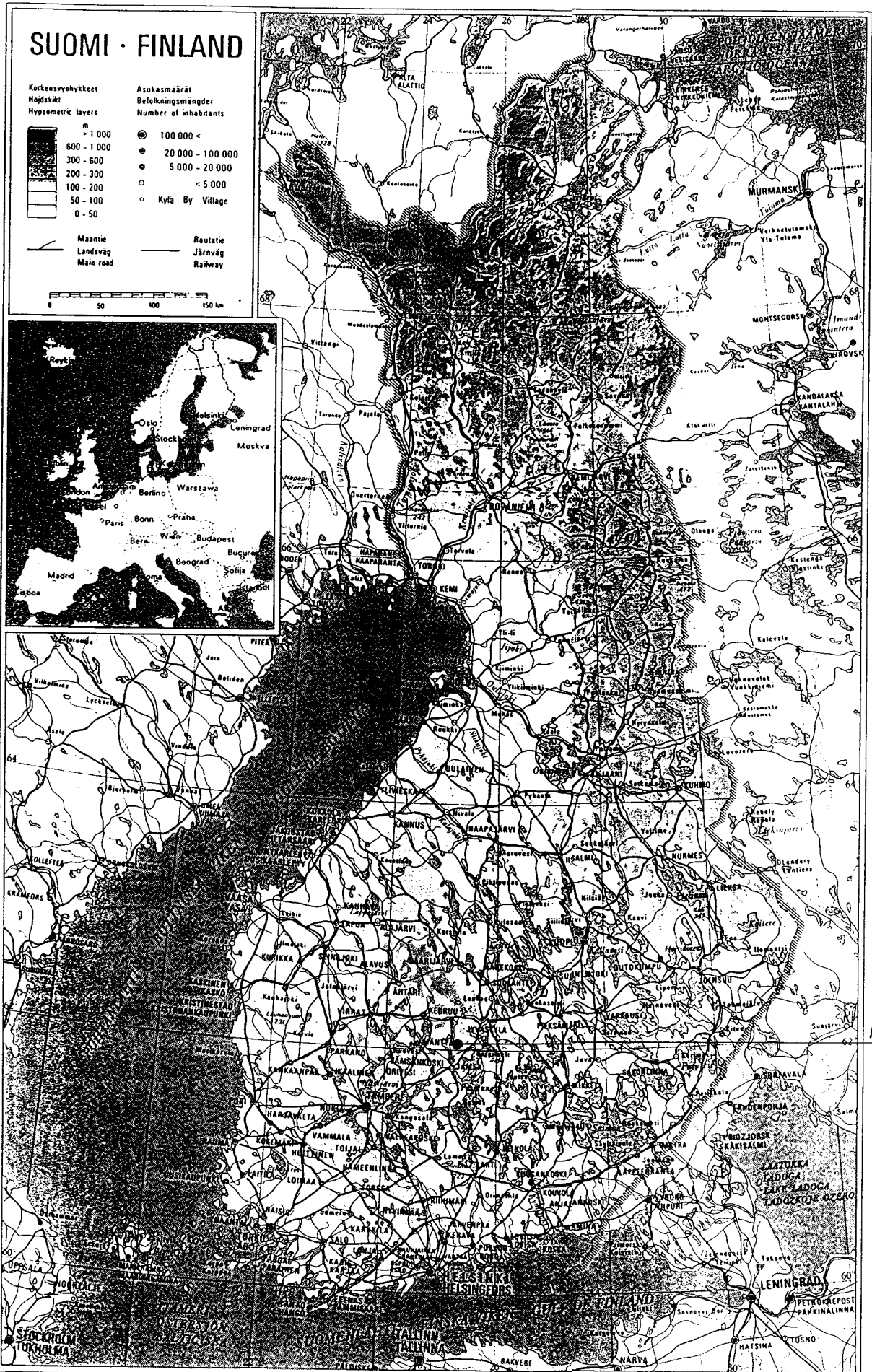
MUUT LÄHTEET

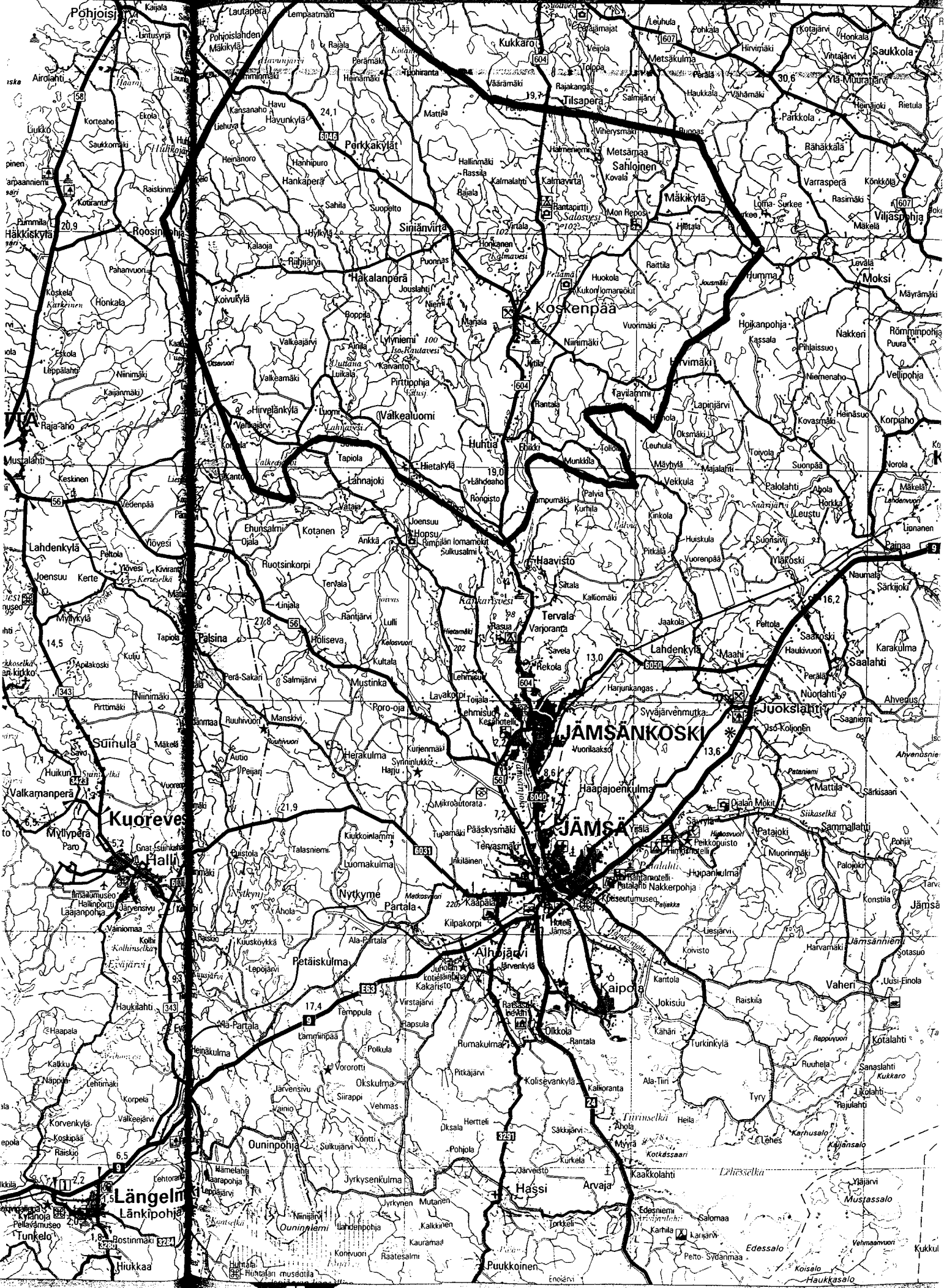
Mielikäinen, Aila 1987: Katsaus suomen murteisiin. Luentosarja Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitoksessa syyslukukaudella 1987.

KARTAT JA ASIAKIRJAT

Maanmittaushallituksen peruskarttalehdet numero 2234 01, 2233 02, 2233 03, 2234 04, 2233 05, 2233 06, 2234 07, 2233 08 ja 2233 09 vuosilta 1963 - 1990.

Suomen asutuksen yleisluettelo. Maakirjat Jämsä v. 1539 - 1639. Valtionarkisto, Helsinki.

MAANKOHOUMAT

- AIDASMÄKI Jaatila VI 2H3
 2 CA 53 bbd
aijasmäk : -mäissä
 Mäki metsässä. Mäessä on todennäköisesti kasvanut aidantekoon sopivia puita.
 Toinen nimi *Aidasvuori*.
- AIDASVUORI ks. Aidasmäki
- AITTOKALLIO Patala 223309:05/84 2
 2 CA 32 aab
aittokallijo : -kallijolla
Aittokankaalla oleva kallioinen maasto.
- AITTOKANGAS Patala VI 3G1
 2 CA 54 bba
aittokanngas : -kanngaalla
 Kankaalla kerrotaan isonvihan aikana olleen aitan, jonne tavarat vietiin piiloon.
 - AITTOSUO Patala VI 3F15
 2 CA 32 aab
aittosuo : -suolla
 Suo *Aittokankaan vieressä.*
 - AITTOTALLI Patala VI 3F19
 2 CA 32 aab
aittotalli : -tallissa
 Lato *Aittosuon syrjässä.*
- AKSELINMÄKI Kalmavirta VI 1B5
 2 CA 55 aba
akselimmäk : -mäissä
 Maantiemäki.
 "Kun niitä ol laukkuryssiä oli Aksel-niminer ryssä tapettu siihem mäkee."
- ALAJANMÄKI Moiskala VI 4B5
 2 CA 32 aab
alajammäk : -mäissä
 Mäki *Alajapellon vieressä.*
- ANNINVUORI Jaatila VIII 5J2
 2 CA 00 aba
annivvuor : -vuoressa
 Mäki metsässä.
- BLOMMINMÄKI Siniänvirta, ei signumia
 2 CA 52 abb
lumminmäk : -mäissä
 Jyrkähkö mäki. Paikalla on asunut puuseppä Blom.

- EERONMÄKI Seppola IV 7B4
 2 CA 52 aba
eerommäk : -mäissä
 Mäki; nimetty Koivulassa ennen olleen Eero-
 isännän mukaan.
- HAKAPORTTIMÄKI Valkealuomi V 1F3
 2 CA 53 bba
hakaporttimäk : -mäissä
 Mäki metsässä; siinä on ollut portti Val-
 keajärven hakaan.
- HALLINVUORI Vierelä VIII 9H7
 2 CA 32 aab
hallivvuor : -vuoressa
 Mäkimaastoa lähellä *Hallinmäen* taloa.
- HALLINLAMMET Kalmavirta ja Vierelä VIII 10G
 2 CA 32 aab
hallillammit : -lammilla
- ISO HALLINLAMMI
 2 CB 41 c
 VÄHÄ HALLINLAMMI
 2 CB 41 c
 Kaksi lampea *Hallinmäen* talon lähellä.
- HALLINMÄKI Vierelä VIII 9G
 1 C 00 bbc
hallimmäk : -mäissä
 Lohkotila, alkuaan kai Jämsän *Rekolan* torp-
 pa.
- HANHIVUORI Seppola V 2C4 II CA 32 aab
 2 CA 32 aab
hanhivuor : -vuoressa
 Mäki metsässä lähellä *Hanhijärveä*.
- HANHIJÄRVI Valkealuomi ja Seppola V 2D
 2 CA 53 bcc
hanhijärv : -järvessä
 Matala kolmikolkkainen järvi.
- HANHIJÄRVI Valkealuomi V 2D I C 32 aaa
 1 C 32 aaa
hanhijärv : -järvellä
 Lohkotila, alkuaan E. Hirvelän torppa; si-
 jaitsee samannimisen järven rannalla.
- HANHIKIVI Valkealuomi V 3D3
 2 CA 32 aab
hanhikiu : -kivellä
 Kivi rannassa lähellä *Hanhiojan* suuta;
 eräänlainen E. Hirvelän ja Uttanan talojen
 rajapyykki.

- HANHIOJA Valkealuomi V 3C1 - 3D2
2 CA 32 aab
hanhioja : -ojalla
- HARJUNKYNNÄS Havunvetämä VII 10B2
2 CA 32 aab
harjunkynnäs : -kynnäällä
Harjumainen muodostelma keskellä *Harjusuota*.
- HARJUSUO Havunvetämä VII 10B1
2 CA 53 bca
harjusuo : -suolla
"No kun siinä keskellä suota on semmonen
kynnäs, on sanottu *Harjunkynnäaks*."
- HARJUPELTO¹ Tervalva IX 6H4
2 CA 32 bca
harjupelto : -pellolla
Pelto.
- HARJUPELTO¹ Kalmavirta VIII 10E1
2 CA 32 bca
harjupelto : -pellolla
Pelto.
- HARMAAMÄKI Valkealuomi IV 10H2
2 CA 44 c
harmaamäk : *harmaallamäillä*
Mäki metsässä.
- HEIMALANMÄKI Kaipola V 7H1
2 CA 32 aab
heimalammäk : -mäissä
Mikkolan - Heimalan tiessä olevan mäen (*Sa-
lahakkuunmäen*) *Heimalan* puoleinen rinne.
- HEIMALA Kaipola V 7G
1 C 00 -
heimala : *heimalassa*
Pikkutila, *Mikkolan* entinen torppa.
- HEINÄAHONMÄKI Moiskala II 9C1
2 CA 32 aaa
heinäahommäk : -mäissä
Maantiessä oleva jyrkähkö mäki, jonka koh-
dalla *Heinäahon* entinen torppa.
- HEINÄAHO Moiskala II 9B
1 C 46 bca
heinäaho : -ahossa
Pikkutila, entinen torppa.
- HEITTIÖ Moiskala VI 5B12
1 C 00 -
heittijö : *heittijössä*
Mäki vastapäätä *Huokolan* taloa.

HERNEAIDANMÄKI Moiskala III 1B7
 2 CA 32 aaa
herneaijammäk : -mäissä
 Mäki Keskiseen vievällä tiellä, sen tienoil-
 la on ollut *Herneaita*-niminen aho.

- HERNEAITA Moiskala II 10C3
 1 C 54 bbb
herneaita : -aijalla
 Metsittyntynyt aho, jossa ennen on viljelty
 hernetä.

HERNEVUORI Moiskala VI 1G2
 2 CA 32 aab
hernevuor : -vuoressa
 Mäki *Hernesuon* vieressä.

- HERNESUO Moiskala V 10G4
 2 CA 54 bbb
hernesuo : -suolla
 Viljelyssuo.

HEVOSHAANVUORI Patala 223309:06/85 12
 2 CA 53 bd
hevoshaavvuor : -vuoressa
 Vuori, jossa on ollut hevoshaka.

HIETAOJANMÄKI Kauhkiala VIII 5-6H1 II CA 32 aaa
 2 CA 32 aaa
hietaojammäk : -mäissä
 Laajahko, korkea mäkimaasto *Porkkalan*, *Puon-*
taan ja *Honkasen* talojen maalla.

- HIETAHAKA¹ Jaatila VIII 6J8
 2 CA 32 aab
hietahaka : -haassa
 Entinen haka *Hietaojan*, *Hietalahden* ja *Hie-*
taojanmäen lähitienoilla.
- HIETAHAKA² Jaatila VIII 6J
 1 C 32 aaa
hietahaka : -haassa
Hietahaan tienoilla sijaitseva *Puontaan* ta-
 losta lohkottu tila.
- HIETALAHTI Jaatila VIII 6J2
 2 CA 32 aab
hietalaht : -lahessa
 "Semmosta se on suoilellua", mutta sijaitsee
Hietaojan suussa.
- HIETANIITTY Jaatila VIII 6J7
 2 CA 32 aab
hietaniitty : -niityllä
 Niitty *Hietaojan* suussa ja *Hietalahden* ran-
 nalla.

- HIETAOJA Jaatila VIII 6I1-6J3/2
2 CA 46 bca
hietaoja : -ojassa
Luonnonoja, kulkee hiekkaperäisessä maassa.
- HIILHAUDANMÄKI Patala 223309:08/85 7
2 CA 53 bba
hiilhauvammäk : -mäissä
Mäen rinteessä on joskus ollut miilu.
- HOPEAVUORI Patala V 9D4
2 CA 32 aab
hopiivuor : -vuoressa
Mäki Hopeakankaalla.
- HOPEAKANGAS Patala V 9D6
2 CA 44 c
hopiikanqas : -kanqaalla
Jäkälää kasvavaa kangasmaastoa.
- HOPEAKANKAANLÄHDE Patala V 9D7
2 CA 32 aaa
hopiikanqaallähe : -lähteellä
Lähde Hopeakankaalla
- HUHANKALLIO Kalmavirta VI 2AB
2 CA 32 aab
huhankallijo : -kallijolla
Huhdanmäellä oleva kallio.
- HUHDANMÄKI Kalmavirta VI 2AB, 1A4
2 CA 54 bba
huhammäk : -mäissä
Mäkimaastoa, myös maantiessä sen kohdalla oleva mäki.
- HUOKOSENMÄKI Patala VI 2E7
2 CA 00 -
huokosemmäk : -mäissä
Mäki metsässä ja maantiessä.
- HUOKOSENMÄENPORTTI Patala 223309:05/85 9
2 CA 32 aaa
huokosemmäimportti : -portilla
Huokosenmäen alapuolella sijainnut portti.
- HYRRÄNMÄKI Kaipola V 9J1
2 CA 55 bcc
hyrrämmäk : -mäissä
Ennenvanhaan kuului "hyrrälinnun" (= kehrää-
jän) ääntelyä.
- HÄRKÄKUMPU Kaipola V 5I3
2 CA 00 bbc
härkäkumpu : -kummulla
Metsäinen kumpare.

- ISOMÄKI Viekansalmi VI 6A
2 CA 41 c
isomäk : isollamäillä
Vuori. Muut nimet *Pirunpesämäki, Pirun-*
pesävuori ja Pirunvuori.
- ISONAHONMÄKI Valkealuomi VII 8E5
2 CA 00 bd
iso''ahommäk : -mäillä
Mäki Koskenpään ja Keuruun välisellä tiel-
lä.
- ISONKIVENAHO Seppola V 3C10
2 CA 53 bca
isonkive''aho : -aholla
Aholla on iso kivi.
- ISONKIVENLAHTI Valkealuomi V 3F7
2 CA 53 bca
isonkivellaht : -lahessa
Lahti *Uuttanajärvessä; vesirajassa iso kivi.*
- ISO VIITAKÖNNÄS Tervala IX 4I5, 5I1
2 CB 41 c
iso viitakönnäs : isolla viitakönnäällä
Mäki; lähellä *Pieni Viitakönnäs.*
- JOONAAINVUORI Jaatila VI 1H9
2 CA 00 aba
juonnaavvuor : -vuoressa
Mäki.
- JUSSILANVUORI Kalmavirta IX 1H3
2 CA 32 aaa
jussilavvuor : -vuoressa
Mäellä ollut *Jussila-niminen mökki.*
- JUSSILA Kalmavirta IX 1H3
1 C 52 aba/abb
jussila : jussilassa
Mökki *Jussilanvuorella.*
- JUSSINRINNE Patala 223309:08/85 10
2 CA 52 aba
jussirrinne : -rinteessä
Tontti *Tavilammen rannalla.*
- JYRKÄTKALLIOT Valkealuomi V 1D3
2 CA 45 c
jyrkät kalliot : jyrkilläkallijoilla
Osittain seinäjyrkkiä kallioita.
- JÄLKIKALLIO Toivila IV 10J3
2 CA 53 bbe
jäläkikallijo : -kallijolle
Kalliossa näkyy ikään kuin lapsen jalanjäl-
kiä.

- JÄNISMÄKI Kaipola II 9A1
2 CA 00 bcc
jänismäk : -mäissä
Mäki, rinteessä on *Kaimamäen* talo.
- JÄNISSUO Kaipola II 8B2
2 CA 32 aab
jänissuo : -suolla
Osittain viljelty suo lähellä *Jänismäkeä*.
- JÄRKÄLEENVAINIO Kaipola V 6J3
2 CA 00 bd
järkäleevvainijo : -vainijolla
Vainiolla ei ole mainittavan kokoisia järkäleitä.
- JÄTTILÄISKIVI Patala 223309:06/86 14
2 CA 41 bd
jättiläiskiu : -kivellä
Suuri siirtolohkare, vanhan uskomuksen mukaan jättiläisen paikalle heittäjä.
- JÄTTILÄISPELTO Jaatila VI 3I1
2 CA 53 bd
jättiläispelto : -pellolla
Pellolla on "jättiläisten kivimuur", iso kiviröykkiö.
- JÄYKKÄVUORI Moiskala II 9B3
2 CA 00 c
jäykkävuor : -vuoressa
Kallioinen mäki.
- JÄYKKÄLÄ Moiskala II 9B3
1 C 32 aab
jäykkälä : *jäykkälässä*
Pikkutila *Jäykkävuoren* päällä. Virallinen nimi on *Kaipolanvuori*.
- KAAKKOVUORI Patala VI 6F7
2 CA 00 bd
koakkovuor : -vuoressa
Mäki metsässä. Toinen nimi *Kaakkovuori*.
- KAAKKUVUORI Patala VI 6F7
2 CA 00 bcc
koakkovuor : -vuoressa
Toinen nimi *Kaakkovuori*.
- KAIPOLANVUORI Moiskala II 9A3
2 CA 32 aaa
kaipolavvuor : -vuoressa
Vuori *Kaipolan* kylän laidalla.
- KALLIOLAHTI¹ Patala V 5D3
2 CA 46 bca
kallijolaht : -lahessa
Ison Rautaveden lahti.

- KALLIOLAHTI² Patala ei signumia
1 C 32 aaa
kallijolaht : -lahessa
Samannimisen lahden yläpuolella sijaitsevat
Roppilan viljelyssuot.

KALLIONIEMI¹ Moiskala IX 3I10
2 CA 46 bca
kallijoniem : -niemessä
Niemi Vuojansalon saarella Salosvedessä.

- KALLIONIEMI² Moiskala ei signumia
1 C 32 aaa
kallijoniem : -niemessä
Kallioniemen kohdalla ollut apaja.

KALLIOPELTO Havunvetämä VII 9C3
2 CA 32 bca
kallijopelto : -pellolla
Pelto.

KALLIOSAARI Siniänvirta ei signumia
2 CA 46 bca
kallijosoar : -soaressa
Saari, jota ympäröi kallio.

KALLIOTALLI Patala 223309:06/86 16
2 CA 32 bca
kallijotalli : -tallilla
Kalliolle pystytetty vaja Rotinpellon lähel-
lä.

KALMAVUORI Kerkkola ja Vierelä VIII 9H
2 CA 32 aab
kalamavuor : -vuoressa
Vuori.

- KALMALAHTI¹ Kerkkola VIII 9H1
2 CA 32 aab
kalamalaht : -lahessa
Lahti Kalmavedessä.

- KALMALAHTI² Kerkkola VIII 9H
1 C 32 aab
kalamalaht : -lahessa
Talo, joka sijaitsee samannimisen Kalmaveden
lahden rannalla.

- KALMALAMMET Kerkkola VIII 6F
2 CA 32 aab
kalamalammit : -lammilla
Kaksi lampea Isolla Kalmasuolla.

- KALMAOJA Vierelä ja Kerkkola VIII 6F->9H
2 CA 32 aab
kalamaoja : -ojalla
Luonnonoja, joka laskee Kalmasoilta Kalma-
lahteen. Toiselta nimeltään oja on Myllyoja.

- KALMASUOT Kerkkola VIII 6EF, 7F1
 2 CA 32 aab
 kalamasuot : -soilla
 ISO KALMASUO
 2 CB 41 c
 isokalamasuo : isollakalamasuolla
 PIENI KALMASUO
 2 CB 41 c
 pienkalamasuo : pienelläkalamasuolla
 Suot laskevat Kalmaveteen.
- KALMAVESI VIII 9-10HIJ-V 9-10AB
 2 CA 55 bbe
 kalamaves : -veellä
 Useihin Kalmaveden tienoon paikannimiin (ks. Kalmavirta, Papinvuori) liittyy muistoja isonvihan aikaisista tappeluista. Myös Kalmavesi-nimen ihmiset usein yhdistävät noihin tapahtumiin, vaikka siihen ei liitykään mitään itsenäistä paikallistarinaa.
- KALMAVIRTA VIII, IX, V, VI
 1 C 32 aab
 kalamavirta : -virralla
 Kylä. Nimen ajatellaan viittaavan virtaan (= "Virtalan virta"), joka laskee Salosvedestä Kalmaveteen. Puhutaan jopa, että "siinä on taisteltu ennen vanhaan siinä virran rannalla ja siihen on tullur ruumiita."

KARHUKORVENMÄKI Valkealuomi V 4I5
 2 CA 32 aaa
 karhukorvenmäk : -mäissä
 Maantiessä Karhukorven kohdalla oleva mäki.

- KARHUKORPI Valkealuomi V 4H1
 2 CA 00 bcc
 karhukorp : -korvessa
 Tiheämetsäinen alue.

- KARHUKORVENLAHTI Valkealuomi V 4I4
 2 CA 32 aaa
 karhukorvellaht : -lahessa
 Lahnaveden lahti Karhukorvenmäen kohdalla.

KARHUNREKKAAMA Kauhkiala VIII 2C3
 1 C 00 bcc
 karhurrekkoama : -rekkoamassa
 Kallio metsässä.

KARNAPINMÄKI Patala VI 5F4
 2 CA 32 aaa
 karnapimmäk : -mäissä
 Paikalla on ennen ollut Karnappi-niminen mökki. Mäen toinen nimi on Keminmäki.

- KATINKULTAKIVI Patala VI 3F20
2 CA 46 bca
katinkultakiu : -kivellä
Vajaan metrin korkuinen kivi metsässä, jonka pinnassa on silmäänpistävä katinkultakerros.
- KELTAKIVI Koskenpään ja Korpilahden rajalla VI 8E2
2 CA 32 aab
keltakiu : -kivellä
Rajakivi Keltasuolla.
- KELTALAMPI Koskenpään ja Korpilahden rajalla VI 7E1
2 CA 32 aab
keltalamp : -lammilla
Lampi Keltasuolla.
- KELTSAAARI Valtionmaa VI 8E3
2 CA 32 aab
keltasoar : -soaressa
Saari Keltasuossa.
- KELTSUO Patala - Valtionmaa VI 7E2-8E1
2 CA 44 c
keltasuo : -suolla
Suo.
- KEMINMÄKI Patala VI 5F4
2 CA 46 bca
kemimmäk : -mäissä
Toiselta nimeltään *Karnapinmäki*.
- KESKISMÄKI Kaipola V 8J2
2 CA 00 d
keskismäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- KESUUSKALLIO Tervalta IX 4I4
2 CA 55 e
kesuuskallijo : -kallijolla
"Se ol Karniemen Sakar-vainaa, asu Koivuniemessä sillo, hakkas kaskan siihe (1900-luvun alussa) rukiille ja kesäs sitte."
- KESÄMÄKI Havunvetämä VIII 1G1
2 CA 53 bba
kesämäk : -mäillä
Mäki, jolla ennen oli kaskia.
- KETTUKALLIO Patala 223309:04/86 5
2 CA 00 bcc
kettukallijo : -kallijolla
Kallioinen mäennyppylä.

- KIEROMÄKI Patala 223309:06/85 15
 2 CA 42 c
kieromäk : -mäissä
 Kaksi jyrkkää mäenrinnettä, välissä kapea notko. Kun toista rinnettä laski suksilla vauhdikkaasti alas, pääsi toista ylös saman tien.
- KILKINMÄKI Niemola VI 3C4
 2 CA 00 -
kilikimmäk : -mäissä
 Mäki. Toiselta nimeltään *Lähteenmäki*.
- KILPAVUORI Kalmavirta VIII 10H2
 2 CA 00 bd
kilipavuor : -vuoressa
 Mäki.
- KILPALAMPI Kalmavirta IX 1H0
 2 CA 32 aab
kilipalamp : -lammilla
 Lampi lähellä *Kilpavuorta*.
- KILPAOJA Kalmavirta VIII
 2 CA 32 aab
kilipaoja : -ojassa
 Luonnonoja.
- KILPASUO¹ Kalmavirta IX 1G1
 2 CA 32 aab
kilipasuo : -suolla
 Viljelyssuo lähellä *Kilpalampea*.
- KILPASUO² Kalmavirta IX 1H4
 2 CA 32 aab
kilipasuo : -suolla
Kilpalampea ympäröivä suo.
- KINNÄSMÄKI Patala 223309:07/85 3
 2 CA 00 bbd
kinnasmäk : -mäissä
 Mäki.
- KINNASSUO Patala 223309:06-07/85
 2 CA 32 aab
kinnassuo : -suolla
Kinnasmäen pohjois- ja koillispuolella oleva suo. Maanmittaushallituksen v. 1980 kartassa *Kinnasmäeksi* on virheellisesti merkitty alue *Kinnasmäen* itä- ja lounaispuolelle.
- KIRVESMÄKI Kaipola V 9H2
 2 CA 00 bbd
kirvesmäk : -mäissä
 Mäki.

- KIRVESVUORI Kaipola V 7I2
 2 CA 32 aab
kirvesvuor : -vuoressa
 Mäki.
- KIRVESLAMPI Kaipola V 8I
 2 CA 32 aab
kirveslamp : -lammilla
 Lampi Kirvessuolla.
- KIRVESSUO Kaipola V 7I1-8I1-8J1
 2 CA 00 bbd
kirvessuo : -suolla
 Suo.
- KISSAKALLIO Salosvesi IX 3G9
 2 CA 00 bbc/bcc
kissakallijo : -kallijolla
 Vähäinen kallioluoto järvessä.
- KISSAMÄKI¹ Kalmavirta IX 1J7
 2 CA 00 bbc/bcc
kissamäk : -mäissä
 Maantiemäki.
- KISSAMÄKI² Kalmavirta IX 1J7
 1 C 32 aaa
kissamäk : -mäissä
 Samannimisen maantiemäen kohdalla sijaitsevat Ylä-Rahikkalan pellot.
- KIVIKALLIO Sahloinen IX 8G1
 2 CA 46 bca
kiukallijo : -kallijolla
 Kallio; lähellä myös Pienet Kivikalliot.
- KIVIKOLU¹ Sahloinen IX 8H4
 2 CA 46 bca
kiukolu : -kolussa
 "Kova kivikkomäk."
- KIVIKOLU² Kaipola V 5I5
 2 CA 46 bca
kiukolu : -kolussa
 Metsässä oleva kivikkoinen seutu.
- KIVISILLANMÄKI Kauhkiala VIII 2A
 2 CA 32 aaa
kiusillammäk : -mäissä
 Mäki Kivisillasta Lempaatmäkeen päin.
- KIVISILTA¹ Kauhkiala VIII 2A2
 2 CA 46 bca
kiusilta : -sillalla
 Kivinen paikka Lempaatmäkeen menevällä tiellä.

- KIVISILTA² Valkealuomi IV 9G5
 2 CA 46 bca
kiusilta : -sillalla
 Kivikko Kivisillanojassa.
- KIVISILLANOJA Valkealuomi IV 9G5
 2 CA 32 aaa
kiusilla''oja : -ojalla
 Ojassa sillantapainen kivikko.
- KIVISTÖNMÄKI Moiskala VI 5B11
 2 CA 46 bca
kivistömmäk : -mäissä
 Kivinen mäki.
- KOIRAKALLIO¹ Tervalo IX 4H5
 2 CA 32 aab
koirakallijo : -kallijolla
 Kallio lähellä *Koiralahtea*.
 Toinen nimi *Vanhantalaankallio*.
- KOIRALAHTI Tervalo IX 4H
 2 CA 00 bbc
koiralaht : -lahessa
 Lahti *Salosvedessä*.
- KOIRALAHTI Tervalo IX 4H2
 1 C 32 aaa
koiralaht : -lahessa
 Lohkotila, virallinen nimi *Niemelä*.
- KOIRAKALLIO² Kalmavirta VI 2B1
 2 CA 00 bbc
koirakallijo : -kallijolla
 Kallio *Pettämän* rannalla.
- KOIRAKALLIO³ Kalmavirta VI 2B
 1 C 32 aaa
koirakallijo : -kallijolla
 Entinen apaja *Koirakallion* kohdalla.
- KOIRAMÄKI¹ Sahloinen IX 7/8H
 2 CA 32 aab
koiramäk : -mäissä
 Korkea mäki lähellä *Koirajärveä*. Isonvihan aikana *Koiramäen* pohjois-koillisessa rinteessä oli ollut Höök-nimisen papin piilopirtti. Pappi oli täällä pitänyt hartaustilaisuuksia ja toimittanut kirkollisia toimituksia. Ensimmäisen virantönsä hän teki ristimällä lapsen naapurimäen asumuksessa. Siitä sai *Virkamäki* nimensä. - Arvellaan tuon papin olleen Keuruun pappi. Kun oli useita vuosia asunut, hän läksi pakomatalle itään päin venäläisiä ratsumiehiä. Nämä tulivatkin pirtille: kun se oli tyhjä, rupesi-

vat tutkimaan jälkiä. Silloin oli niin kova hankikanto, että kantoi kasakoitakin. Pappi pakeni viitisen kilometriä itään, kunnes kasakat saavuttivat järven jäällä (Korpilahden puolella). Kun saivat kiinni, tekivät järveen avannon ja pistivät kahden puolen pistimiensä väliin ja kiduttamalla tappoivat siinä avannossa. Siitä sai järvi nimen *Surkeejärvi* ja talo sen rannalla nimen *Surkee*. -Tämä mäki, jolla *Koiramäen* talo on, oli kantanut tuon papin mukaan nimeä *Höökämäki*. Papin koira - olisiko se jäänyt tänne piilopirttiin - oli penikoinut. Oli kannettu penikat läheiseen järveen ja hukutettu sinne. Siitä järvi oli saanut nimen *Koirajärvi* ja mäki nimen *Koiramäki*.
Tarinan on vuonna 1953 Terho Itkoselle ker-tonut Riku Koiramäki, joka oli kuullut sen isältään; tarina kuuluu olevan *Koiramäen* talon sukuperinnettä.

- ISO KOIRAJÄRVI Tervala ja Viekansalmi IX 8/91J
2 CB 41 c
isokoirajärv : - *isossakoirajärvessä*
Ks. *Koirajärvi*
 - KOIRAJÄRVENOJA Viekansalmi IX 8J2
2 CA 32 aaa
koirajärve''oja : -*ojassa*
Koirajärven laskuoja.
 - KOIRAJÄRVI Tervala ja Viekansalmi IX 8/91J
2 CA 55 bbc
koirajärv : -*järvessä*
Toiselta nimeltään *Iso Koirajärvi*; *Korpi-*
lahden puolella on *Pieni Koirajärvi*. Seli-
tystarina: ks. *Koiramäki*.
 - KOIRAMÄKI² Sahloinen IX 7/8H
1 C 32 aaa
koiramäk : -*mäissä*
Talo samannimisellä korkealla mäellä.
 - KOIRASALMI Tervala ja Viekansalmi IX 9I4
2 CA 32 aab
koirasalam : -*salamessa*
Koirajärven kapeahko ulkonema.
- KOIVULANMÄKI¹ Seppola IV 8C
2 CA 32 aaa
koivulammäk : -*mäissä*
Koivulan talon tienoilla oleva mäki.
- KOIVUKUMPU Seppola IV 8C8
1 C 32 aaa
koivukumpu : *kummulla*
Koivulan talosta lohkaistu tila.

- KOIVULA Seppola IV 8C
1 C 53 bcb
koivula : -*koivulassa*
Tila.
- KOIVULAMPI Seppola IV 8C2
2 CA 32 aaa
koivulamp : -*lammilla*
Suolampi lähellä *Koivulan* taloa.
- KOIVUSUO¹ Seppola IV 8C2-3
2 CA 32 aab
koivusuo : -*suolla*
Suo lähellä *Koivulaa*.
- KOIVUSUO¹ Seppola IV 8C2-3
1 C 32 aaa
koivusuo : -*suolla*
Koivusuohon liittyvä viljelyssuo.

KOIVULANMÄKI² Kerkkola VIII 8G4
2 CA 52 aaa
koivulammäk : -*mäillä*
Mäki, jolla ennen sijainnut *Koivula*-niminen
asumus.

KOIVUMÄKI Toivila IV 9I9
2 CA 53 bcb
koivumäk : -*mäissä*
Mäki metsässä.

KONIVUORI Seppola V 1A12
2 CA 55 bbc
konivuor : -*vuoressa*
Mäki, jolla on ennen vanhaan tapettu valak-
ka.

KONTTIKIVI Patala 223309:04/85 2
2 CA 54 bbd
konttikiu : -*kivellä*
Kivi, johon nojaten nuotta- ja kalamiehet
lepäsivät. Selässä oleva konttikin sai tukea
kivestä.

KONTTIKORVENMÄKI Kaipola II 8A5
2 CA 32 aaa
konttikorvemmäk : -*mäissä*
Maantiessä *Konttikorven* kohdalla oleva mäen-
nyppylä.

- KONTTIKORPI¹ Kaipola II 8A4
2 CA 00 bbd
konttikorp : -*korvessa*
Metsäalue.

- KONTTIKORPI² Kaipola II 8A4
 1 C 32 aaa
konttikorp : -korvessa
 Konttikorven vieressä oleva pelto.
- KOPISEVANPÖKKÖ Kauhkiala VIII 3E2
 1 C 53 c
kopisevampökkö : pökössä
 Metsässä ennen ollut puunpötkkelö ja sen kohdalla oleva harju. - *Kopisevanpökkö* oli hongan kanto, joka kopisi, kun siihen heitettiin kiviä.
- KORKEA-AHO Vuojansalo IX 2H3
 2 CA 42 c
korkeiaho : *korkeilla''aholla*
 Metsittynyt aho ylävässä kalliomaastossa.
- KORKEASAARI Vähä-Rautavesi V 7C2
 2 CA 42 c
korkeisoar : *korkeissoaressa*
 Kumpumainen pieni saari.
- KORKEASUO¹ Valtionmaa VI 8B1
 2 CA 42 c
korkeisuo : *korkeillasuolla*
 Suo ylävässä maastossa.
- KORKEASUO² Valtionmaa VI 8C2
 2 CA 42 c
korkeisuo : *korkeillasuolla*
 Suo ylävässä maastossa.
- KORKEATALLI Sahloinen IX 7G12 I C 42 c
 1 C 42 c
korkeiatalli : *korkeillatallilla*
 Paikalla on ollut ennen hyvin korkea lato, josta todennäköisesti ympärillä olevat heinämaat ovat saaneet nimensä. "Oltiin Korkeillatallilla heinässä."
- KORTESAHI Valkealuomi VIII 2J2
 2 CA 53 bcb
kortesahi : -sahilla
 Kortekasvuinen karikko Myllyojassa.
- SAHILA Valkealuomi VIII 2J
 1 C 32 aac
sahila : *sahilassa*
 Lohkotila, alkuaan Luomen torppa. Sahilan kohdalla on Myllyojassa Kortesahi.
- KORVAHARJU Valkealuomi V 3D5
 2 CA 54 bd
korvaharju : -harjulla
 Keskellä laidunta sijaitseva kangas, jolta kuunneltiin lehmä. Toinen nimi Korvaharjunkangas.

- KORVAHARJUNKANGAS Valkealuomi V 3D5
2 CA 32 aaa
ks. Korvaharju
- KOTIVUORI Siniänvirta VIII 7/8I
2 CA 32 aab
kotvuor : -vuoressa
Mäki metsässä lähellä Kotilampea ja -ojaa.
- KOTIAHO Siniänvirta VIII 7H
1 C 32 aab
kotaho : -ahossa
Tila Kotilammen rannalla.
- KOTILAMPI Siniänvirta VIII 7H1, 8H
2 CA 32 bba
kotlamp : -lammissa
Maanmittaushallituksen pitäjänkartassa vuodelta 1947 lampi on nimeltään Kotijärvi.
- KOTIOJA Siniänvirta VIII 8I1
2 CA 32 aab
kotoja : ojassa
Kotilammesta Kalmaveteen laskeva oja.
- KOTIOJANLAHTI Kalmavesi VIII 8J
2 CA 32 aaa
kotojallaht : -lahessa
Kalmaveden lahti, johon Kotioja laskee.
- KOTISAARET Kalmavesi VIII 9J5/6
2 CA 32 aab
kotsoaret : -soarilla
ISO KOTISAARI
2 CB 41 c
isokotsoar : isollakotsoarella
PIENI KOTISAARI
2 CB 41 c
pienkotsoar : pienelläkotsoarella
Kaksi saarta Kotiojan suun kohdalla.
- KOTISUO Siniänvirta VIII 7I1
2 CA 32 aab
kotsuo : -suolla
Viljelyssuo Kotilammen rannalla.
- KUJAMÄKI Jaatila VI 1I5
2 CA 32 bd
kujamäk : -mäissä
Mäki tiessä.
- KUKKASVUORI Kalmavirta VI 1D8
2 CA 32 aab
kukkasvuor : -vuoressa
Mäki Kukkaslahden talon lähellä.

- KUKKASLAHTI Kalmavirta VI ID
1 C 53 bcb
kukkaslaht : -lahessa
Rahikkalan talon entinen torppa. Kun uuden tilan emäntä ensimmäistä kertaa saapui paikalle, oli talon alapuolella oleva Pettämäjärven lahti täynnä kukkivia lumpeita. Emäntä sanoi, että paikka saa olla nimeltään Kukkaslahti.

- KUKKASLUOTO Pettämä VI 2D7
2 CA 32 aab
kukkasluoto : -luovolla
Ruohikkokasvuinen kallioluoto Kukkaslahden talon kohdalla.

- KUKKASNIEMI Kalmavirta VI 1D9
1 C 32 aab
kukkasniem : -niemessä
Kukkaslahdesta erotettu tila.

- KUKKASSALMI Pettämä VI 1D-2D
2 CA 32 aab
kukkassalam : -salamessa
Salmi Pettämässä Kukkasniemen kohdalla.

- KUKKULA-AHO Tervaala IX 8I3
2 CA 00 bca
kukkula-aho : -aholla
Metsittynyt aho.

- KUKKULAKALLIONAHO Heikkilä V 2A11 II CA 00 bca
2 CA 32 bca
kukkulakallijo''aho : -aholla
Metsittynyt aho.

- KUKONMÄKI Siniänvirta V 8A9
2 CA 42 bbc
kukommäk : -mäissä
Mäki. Ennen myös Kukonpersiinmäki.

- KUKONPERSIINMÄKI Siniänvirta V 8A9
2 CA 42 bbc
kukompersiimmäk : -mäissä
Mäki tuonut ilmeisesti mieleen jotakin kukon peräpäätä muistuttavaa. Uudempi nimi Kukonmäki.

- KUKONOJA Siniänvirta V 8A5
2 CA 32 aab
kuko''oja : -ojassa
Oja.

- KUKONVAINIO Siniänvirta VIII 8J4
2 CA 32 aab
kukovvainijo : -vainojolla
Pelto Kukonmäen juurella.

KULLINKALLIO Seppola IV 10B
 2 CA 00 bd
kullinkallio : -kallijolla
 Kallio. "Vähär ruokoton nim."

KUOPPAMÄKI Moiskala VI 5B13
 2 CA 53 bba
kuoppamak : -mäissä
 Mäki. "Siinä om perukuoppia."

KUPERKEIKANMÄKI Siniävirta ei sign.
 2 CA 42 bd
kuuperkeikammak : -mäissä
 Jyrkkä mäki.

KUPPURA Patala V 10D5
 1 C 42 c
kuppura : *kuppurassa*
 Pelto. Muut nimet *Kuppuranpelto*, *Kuppuran-*
suo, *Töyrypelto*.

KUPPURANPELTO Patala V 10D5
 2 BA 32 aab
kuppurampelto : -pellolla
 Ks. *Kuppura*.

KUPPURANSUO Patala V 10D5
 2 BA 32 aab
kuppuransuo : -suolla
 Ks. *Kuppura*.

KUPURA-AHO Tervalaa IX 8I4
 2 CA 42 c
kupura''aho : -aholla
 Metsittynyt aho; maasto kuperaa.

KURIKKAVUORI Havunvetämä VIII 1E1
 2 CA 00 ba/bbd
kurikkavuor : -vuoressa
 Mäki metsässä.

- KURIKKAOJA Havunvetämä VIII IC->3J
 2 CA 32 aab
kurikkaoja : -ojassa
 Luonnonoja.

KUUSANMÄKI Patala 223309:06/85 6
 2 CA 53 bcb
kuusammak : -mäissä
 Mäki.

KUUSELANMÄKI Patala VI 3F17
 2 CA 32 aaa
kuuselammak : -mäissä
 Mäki *Kuuselasta Hakalaan* menevässä polussa.

- KUUSELA Patala VI 4E
1 C 53 bcb
kuusela : kuuselassa
Lohkotila, alkuaan *Ala-Niinimäen* torppa.
- LAMMUNVUORI Sahloinen IX 2F3
2 CA 00 bbd
lammuvvuor : -vuoressa
Kallio.
- LEHMIKALLIO Kalmavirta VI 2B3
2 CA 54 bbc
lehmikallijo : -kallijolla
Kallio *Pettämän* rannalla; lehmät kävivät sen
kohdalla järvessä vilvoittelemassa.
- LEPOMÄKI Valkeamäki VII 10I5
2 CA 54 e
lepomäk : -mäissä
Mäki *Valkealuomessa*; lehmät kulkivat sinne
Riihijärveltä asti ja lepäsivät siellä.
- LIITERIMÄKI Kerkkola VIII 10I3
2 CA 53 bba
liiterimmäk : -mäissä
Mäki, jossa oli ennen *Kalmalahden* kärryvaja.
- LINTUMÄKI Jaatila VI 5J1
2 CA 53 bcc
lintumäk : -mäissä
Mäki metsässä. Lähettyvillä on myös *Pieni*
Lintumäki.
- LINTUPURO Jaatila VI 4I8
2 CA 32 aab
lintupuro : -puolla
Luonnonoja. Maanmittaushallituksen vuoden
1987 kartassa nimi on *Lintuoja*.
- LINTUSUO¹ Jaatila VI 5J2
2 CA 32 aab
lintusuo : -suolla
Suo.
- LINTUSUO² Jaatila VI 5J2
1 C 32 aaa
lintusuo : -suolla
Lintusuon alapäässä oleva viljelyssuo.
- LIUHAKIVI Vuojansalo IX 3H13
2 CA 54 bbd
liuhakiu : -kivellä
Kivi vesirajassa; siinä kieleke, jonka alla
mahtuu veneessä ollessaan pitämään sadetta-
kin. (Liuha 'auskari, haavi', jolla ennen
pyydettiin lintuja tulen valolla. SKESK.)

- LUNDBERGINMÄKI Jaatila VI 2F10
2 CA 52 abb
lumperimmäk : -mäillä
Mäellä ollut ennen Kukkavuoren rakentajan
Lundbergin mökki. (Olisiko nimi voinut olla
Blomberg?)
- LUOTOKALLIO Patala VI 6F8
2 CA 45 bca
luotokalliijo : -kallijolla
Vähäinen kallio Tavilampeen pistävän niemen
nenässä (T. Itkonen 1950-luvun alussa). Ni-
mestäessäni samaa aluetta syksyllä 1989 sain
paikalle selityksen "kallioinen alue Tavi-
lammen ja sen eteläpuolella olevan huomatta-
vasti vähäisemmän lammen välissä".
- LÄHDEVUORI Patala 223309:08/85 2
2 CA 32 bca
lähevuor : -vuoressa
Mäki Tavilammen itäpuolella.
- LÄHTEENMÄKI Niemola VI 3C4
2 CA 32 bca
lähteenmäk : -mäissä
Mäki; toinen nimi *Kilkinmäki*.
- MALLASKIVI Pettämä VI 3A2
2 CA 54 bbd
mallaskiu : -kivellä
Kivi järvestä; paljastuu veden ollessa mata-
lalla. Kiven vieressä on saatettu liottaa
maltaita.
- MARJOVUORI Havunvetämä VIII 1E
2 CA 53 bcb
marjovuor : -vuoressa
Mäki metsässä.
- MAURÜLANMÄKI Valkealuomi V 1H8
2 CA 52 aaa
maurulamäk : -mäillä
Mäellä on ollut joskus *Maurula*-niminen mök-
ki.
- METSISIKATÖNNÄS Kaipola II 8A6
2 CA 53 bcc
mehtsikatönnäs : -tönnäällä
Metsäsikojen entinen pesäpaikka. Uudempi
nimi on *Sikotönnäs*.
- METSISIANMÄKI Valtionmaa VI 5C1
2 CA 53 bcc
mehtsiammäk : -mäissä
Mäki, jossa metsäsikoja.

- METSOMÄKI Patala VI 6G4
2 CA 53 bcc
mehtomäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- METSOMÄENPELTO Patala VI 6G5
2 CA 32 aaa
mehtomäimpelto : -pellolla
Pelto Metsomäen töyräässä.
- MULTAMÄKI¹ Vierelä VIII 7E2 II CA 46 bca
2 CA 46 bca
multamäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- MULTAMÄKI² Kaipola II 7A3
2 CA 46 bca
multamäk : -mäissä
Multapintainen mäki entisessä kylätiessä;
sateet liuottivat mäestä multaa. Muut nimet
Multavierunmäki ja Räyhälänmäki.
- MULTAVIERUNMÄKI Kaipola II 7A3
2 CA 55 bca
multavierummäk : -mäissä
Ks. *Multamäki*.
- MULTAVUORI Koskenpään ja Jämsän rajalla VI 5I1
2 CA 46 bca
multavuor : -vuoressa
Mäki metsässä.
- MUMMUNKALLIO Seppola V 1A10
2 CA 54 ba
mummu nkallijo : -kallijolla
Kallio Riihijärven rannalla; mummut kävivät
siellä uimassa.
- MUNKKIVUORI Jaatila VI 4J1
2 CA 53 ba
munkkivuor : -vuoressa
Mäki metsässä lähellä *Munkkila*-nimistä loh-
kotilaa.
- MUNKKILA Jaatila VI 4J
1 C 32 aab
munkkila : *munkkilassa*
Lohkotila, alkuaan *Ehikin* torppa.
- MURRONMÄKI Kauhkiala VIII 3D1
2 CA 45 -
murrommäk : -mäissä
Mäki metsässä.

- MUSTALAISVUORI Kaipola II 7A5
2 CA 55 ba
mutalaisvuor : -vuoressa
Kallio, jonka tienoilla mustalaisilla on joskus ollut telttä.
- MUSTALAISLAHTI Kaipola II 7A4
2 CA 32 aab
mustalaislaht : -lahessa
Lähellä *Mustalaisvuorta*.
- MUSTIKKAMÄKI Valkealuomi VII 9F2
2 CA 53 bcb
mustikkamak : -mäissä
Mäki metsässä.
- MYKYPELTO Moiskala VI 5A1
2 CA 42 c
mykypelto : -pellolla
Pelto; niin mykevä kuin leivän myky.
- MYLLYRINNE Kauhkiala VIII 3D2
2 CA 32 bba
myllyrinne : -rinteessä
Rinne, jonka kohdalla oli *Pahanlammenojassa Perämäen ja Heinämäen yhteinen mylly*.
- MÄKELÄNMÄKI Valkealuomi IV 7G4
2 CA 32 aab
mäkelämmäk : -mäillä
Mäkelän talo on sijainnut mäen rinteessä.
- MÄKELÄ Valkealuomi IV 7G
1 C 00 bca
mäkelä : *mäkelässä*
Lohkotila, alkuaan *Hirvelän torppa*.
- MÄKIKYLÄT VI, IX
2 CA 32 bca
mäkkylät : -kylillä
Kyläkunta; laajemmassa mielessä koko *Viekansalmen* takainen Koskenpään koilliskolkka, suppeammin vain se mäkimaa-astossa sijaitseva asutus, joka on *Salosveden* rantamia perempänä.
- MÄKIPELLOT¹ Kalmavirta VIII 10E2
II CA 32 bca
mäkpellot : -pellolla
Kaksi peltoa.
- MÄKIPELLOT² Havunvetämä VII 9E3
2 CA 32 bca
mäkpellot : -pellolla
Kaksi peltoa.

- MÄKIPELTO¹ Patala 223309:08/84 14
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Mäensyrjässä oleva pelto.
- MÄKIPELTO² Patala 223309:08/84-85
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto Tavilammen lounaispuolella.
- MÄKIPELTO³ Moiskala 223309:09/83 8
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto Hienolan tilan koillisosassa.
- MÄKIPELTO⁴ Moiskala II 10B6
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto.
- MÄKIPELTO⁵ Seppola IV 7A1
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto.
- MÄKIPELTO⁶ Valkealuomi V 3E6
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto rinteessä.
- MÄKIPELTO⁷ Patala VI 4F4
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto Kuuselanmäen juurella.
- MÄKIPELTO⁸ Kauhkiala VIII 3C3
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto.
- MÄKIPELTO⁹ Kauhkiala VIII 4C1
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto.
- MÄKIPELTO¹⁰ Kauhkiala VIII 4G1
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto.
- MÄKIPELTO¹¹ Kauhkiala VIII 4H6
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto Porkkamäen laella.

- MÄKIPELTO¹² Kauhkiala VIII 5D2
2 CA 32 bca
mäkpelto : -pellolla
Pelto.
- MÄKIPOLKU Valkealuomi V 2F10-2E1
2 CA 32 bca
mäkpoloku : -polulla
Polku mäkisessä maastossa.
- MÄKISUO Valkealuomi V 1E1
2 CA 45 bca
mäksuo : -suolla
Suo; ympäristö on mäkiestä.
- MÄKIVAINIO¹ Patala V 4E11
2 CA 32 bca
mäkvainijo : -vainijolla
Pelto rinteessä.
- MÄKIVAINIO² Valkealuomi Valkeamäki
2 CA 32 bca
mäkvainijo : -vainijolla
Pelto.
- MÄMMIKALLIO Toivila IV 7H2
2 CA 55 bbe
mämmikallijo : -kallijolla
Kallio metsässä. Sen jalassa oli Jämsän Si-
molan talon asukkailla piilopirtti, jossa
keittivät määmiä.
- MÄMMINVAINIO Toivila IV 7H1
2 CA 32 aab
mämmivvainijo : -vainijolla
Pelto Mämmikallion juurella.
- MÄNTYMÄKI Kauhkiala VIII 3D3
2 CA 53 bcb
mäntymäk : -mäillä
Mäki metsässä.
- MÖNTÖLÄNMÄKI Jaatila VI 3J1
2 CA 00 -
möntölämmäk : -mäillä
Mäki metsässä.
- NAPPIKALLIO Valkealuomi IV 10H4
2 CA 42 bd
nappikallijo : -kallijolla
Kallio metsässä. "Kallio on semmonen nappi
että se meäreä hevosen kuorman."
- NIVUMÄKI Patala V 10C9
2 CA 00 bd
nivumäk : -mäillä
Mäki Koskenpään kirkonkylässä.

- NOKANMÄKI Kauhkiala ja Havunvetämä VIII 1A1
2 CA 42 bd
nokammäk : -mäillä
Mäki. "Semmonen korkii paikka, sanotaan no-
kaks."
- NOUSIAISKIVI Patala VI 6D1
2 CA 32 aab
nousiaiskiu : -kivellä
Iso kivi *Nousiaismäen* laidassa.
- NOUSIAISMÄKI Patala VI 5D2
2 CA 00 -
nousiaismäk : mäissä
Mäki metsässä.
- NOUSIAISSUO Patala VI 5E5-5D1
2 CA 32 aab
nousiaissuo : -suolla
Suo *Nousiaismäen* vieressä.
- OHRAVUORI Jaatila VI 3J1
2 CA 32 aab
ohravuor : -vuoressa
Mäki metsässä; lähellä *Ohra-aho*-niminen ta-
lo.
- OHRA-AHO Jaatila VI 3J
1 C 32 bbb
ohra-aho : -ahossa
Lohkotila, alkuaan *Ehikin* torppa.
- OTSAVUORI IV 7G
2 CA 00 bd
ohtavuor : -vuoressa
Entisen Koskenpään, nykyisin Jämsänkosken,
Jämsän, Kuoreveden ja Keuruun rajavuori.
Vuoden 1946 maanmittaushallituksen toimitta-
massa pitäjänkartassa nimi on *Ohtavuori*.
- OTSALAMPI Koskenpään ja Keuruun rajalla IV 7F
2 CA 32 aab
ohtalamp : -lammilla
Metsälampi *Otsavuoren* juuressa. Vuoden 1946
kartassa nimi on *Ohtalampi*.
- PAALUMÄKI¹ Patala V 10E
2 CA 53 bba
poalumäk : -mäissä
Mäki, jonka kohdalla ennen oli maantien vie-
ressä *virstanpylväs*.
- PAALUMÄKI² Patala V 10E
1 C 32 aaa
poalumäk : -mäissä
Alkuaan *Kimarin* torppa, myöhemmin Koskenpään
kunnan virkailijoiden asuintalo. Nykyisin
paikalla on pientaloalue, alkuperäinen ra-
kennus on hävinnyt.

- PAJAKALLIO Patala 223309:08/85 5
2 CA 53 bba
pajakallijo : -kallijolla
Kallio, jolla on paja.
- PAJAMÄKI¹ Patala 223309:06/85 4
2 CA 53 bba
pajamäk : -mäillä
Mäki, jossa on ollut ennen paja.
- PAJAMÄKI² Patala VI 1F7
2 CA 53 bba
pajamäk : -mäillä
Mäki, jonka tienoilla on ennen ollut paja.
- PAJARANTA Patala VI 1F8
2 CA 53 aab
pajaranta : -rannassa
Tienoilla ollut paja.
- PAJIKONVUORI Sahloinen IX 5G8
2 CA 32 aab
pajikovvuor : -vuoressa
Vuori.
- PAJIKKONIITTY Sahloinen IX 5G7
2 CA 53 bcb
pajikkoniitty : -niityllä
Viljelyssuo *Pajikonojan* varrella.
- PAJIKONOJA IX 6/5G
2 CA 32 aab
pajiko''oja : -ojassa
Valkeajärvestä laskevan luonnonojan yläjuoksu.
- PANKKOSENSUO Patala V 10 E 3
2 CA 00 abb
Ks. *Pikku Kuppura*
- PAPINVUORI Kerkkola VIII 9I3
2 CA 55 ac
papivvuor : -vuoressa
Mäki metsässä. Mäessä on isonvihan aikana tapeltu ja tapettu pappi.
- PAPINHIEKKA Kerkkola VIII 9I4
2 CA 32 aab
papihhiekkä : -hiekkassa
Hiekkaranta *Papinvuoren* alla.
- PASKURIMÄKI Seppola VII 6J4
2 CA 45 c
paskurmäk : -mäissä
Mäki metsässä. Mäessä aikoinaan ollut halme ei kasvanut mitään. Toinen nimi *Paska-aho*.

- PASKA-AHO Seppola VII 6J4
2 CA 45 bd
paska-aho : -aholla
"Se sai nimen siitä kun se yks ukko, olpa se kuka hyvään, joka sen halameen hakkas ja teki sen ohralle ja sano sitten että saa ollap Paska-aho kun ei se mitään kasvannu, ja se on sittel lyhennetty Paskurimäeks."
- PATIKKAMÄKI Toivila IV 7H4
2 CA 55 bbd
patikkamäk : -mäissä
Mäki metsässä. *Elimäen* ja *Hirvelän* isännät tappelivat patukoilla kaskistaan.
- PATIKKASUO Toivila IV 7H3
2 CA 32 aab
patikkasuo : -suolla
Suo *Patikkamäen* juurella.
- PELTOVUORI Jaatila VI 1G7
2 CA 32 aab
peltovuor : -vuoressa
Mäki lähellä *Peltoniemen* taloa.
- PELTONIEMI Jaatila VI 1G
1 C 32 bba
peltoniem : -niemessä
Lohkotila, alkuaan *Kääpälän* torppa.
- PIENET KIVIKALLIOT Sahloinen IX 8G
2 CB 41 c
pienetkiukallijot : *pienilläkiukallijoilla*
Lähellä varsinaista *Kivikalliota*.
- PIENI LINTUMÄKI Jaatila VI 5J3
2 CB 41 c
pienlintumäk : *pienessälintumäissä*
Mäki metsässä; lähellä varsinaista *Lintumäkeä*.
- PIENI VIHERYSVUORI Sahloinen IX 5F
2 CB 41 c
pienviherysvuor : *pienessäviherysvuoressa*
Lähellä varsinaista *Viherysvuorta*.
- PIENI VIITAKÖNNÄS Tervala IX 4I5, 5I1
2 CB 41 c
pienviitakönnäs : *pienelläviitakönnäällä*
Mäki; lähellä *Iso Viitakönnäs*.
- PIIKAMÄKI Moiskala VI 1H8
2 CA 55 ba
piikamäk : -mäissä
"Ryssä on tappanut petäjän juurella piian, joka on haudattu mäkeen." Toinen nimi *Piika-petäjämäki*.

- PIIKAPETÄJÄNMÄKI Moiskala VI 1H8
2 CA 55 ba
Ks. *Piikamäki*
- PIKKU KUPPURA Patala V 10E3
2 CB 41 c
pikkukuppura : *pikkukuppurassa*
Pelto lähellä varsinaista *Kuppuraa*. Toiselta
nimeltään *Pankkosensuo*.
- PIRTTIKALLIO Heikkilä V 2A8
2 CA 32 bba
pirttikallio : *-kallijolla*
Kallio; lähellä *Kortteijan* talo.
- PIRTTIMÄKI Sahloinen IX 8H3
2 CA 53 bba
pirttimäk : *-mäillä*
Mäki metsässä; siinä myös jyrkempi kohta
Pirttivuori.
- PIRTTIVUORI Sahloinen IX 8H3
2 CA 32 aab
pirttivuor : *-vuoressa*
Jyrkkä kohta *Pirttimäessä*.
- PIRULANVUORI Kauhkiala VIII 4E5
2 CA 00 bd
pirulavvuor : *-vuoressa*
Kallio.
- PIRULANKASES Kauhkiala VIII 4E1
2 CA 32 aab
pirulankases : *-kaseksessa*
Aho lähellä *Pirulanvuorta*.
- PIRUNPESÄMÄKI Viekansalmi VI 6A
2 CA 53 bd
pirunpesämäk : *-mäissä*
Vuori; louhikkoista maastoa, jossa on ketun-
pesiä. Ketut äännelevät pirujen tavoin. Muut
nimet *Isomäki*, *Pirunpesävuori* ja *Pirunvuori*.
- PIRUNPESÄVUORI ks. *Pirunpesämäki*
- PIRUNVUORI Sahloinen IX 4G4
2 CA 52 bd
piruvvuor : *-vuoressa*
Vuori.
- PIRUNVUORI ks. *Pirunpesämäki*.
- PITKÄMÄKI Sahloinen IX 5G4
2 CA 41 c
pitkämäk : *pitkässämäissä*
Mäki metsätiellä.

- PITKÄNSILLANMÄKI Viekansalmi ja Moiskala VI 4A6
 2 CA 53 bba
pitkänsillammäk : -mäissä
 Silta suon yli.
- PORKKAMÄKI Kauhkiala VIII 4H1
 2 CA 32 aab
porkkamäk : -mäillä
 Korkea mäki.
- ALA-PORKKALA Kauhkiala VIII 4 G
 2 CB 33 d
alaporkkala : -porkkalassa
 Talo *Porkkamäellä*. Sanotaan myös *Alataloksi*.
- ALATALO Kauhkiala VIII 4 G
 2 CA 33 d
 Ks. *Ala-Porkkala*
- PORKKAKYLÄT Kauhkiala VIII
 2 CA 32 aab
porkkakylät : -kylillä
 Kyläkunta; suppeassa ja kansanomaisessa merkityksessä *Ala- ja Ylä-Porkkalan* talot lähiympäristöineen, laajassa merkityksessä koko *Kauhkialan* kylä *Petäjaveden* rajaan asti.
- YLÄ-PORKKALA Kauhkiala VIII 4H
 2 CB 33 d
yläporkkala : -porkkalassa
 Talo *Porkkamäellä*. Sanotaan myös *Ylätaloksi*.
- YLÄTALO Kauhkiala VIII 4H
 2 CA 33 d
 Ks. *Ylä-Porkkala*
- POTASKAVUORI Heikkilä VII 10I2
 2 CA 54 bbd
potaskavuor : -vuoressa
 Mäki metsässä. Mäellä on ennen keitetty potaskaa Turkuun vietäväksi.
- POTKAISUKALLIO Patala 223309:05/86 7
 2 CA 54 e
potkasukallijo : -kallijolla
 Vanha pontikankeittopaikka. Nimi on tullut viinan 'potkaisemisesta' eli lisäämisestä: rankkiin lisättiin vettä ja hiivaa. Toinen nimi *Sammalkallio*.
- PUJOKALLIO Patala 223309:05/85 11
 2 CA 00 bcb/c
pujokallijo : -kallijolla
 Ennen kylän nuoret polttivat kalliolla helvalkeita. Paikalla oli myös keinu. Pujoa ei tienoilla tiettävästi ole kasvanut. Toinen nimi *Pujomäki*.

- PUJOMÄKI Patala VI 3F5
Ks. *Pujokallio*
- PUJOPELTO Patala VI 3F4
2 CA 32 aab
pujopelto : -*pellolla*
Pelto *Pujomäen* juurella.
- PUKKIKALLIO Kauhkiala VIII 5E6
2 CA 53 bbc
pukkikallijo : -*kallijolla*
Kallio, jonka tienoilla pidetty vuohia ja pukkeja.
- PUKKIVUORI Seppola VIII 5J3
2 CA 00 bbc
pukkivuor : -*vuoressa*
Mäki metsässä.
- PUNAISENPORTINMÄKI Seppola IV 9B8
2 CA 53 bba
punaseportimmäk : -*mäissä*
Mäki, jonka ylikulkevassa kylätiessä ollut punainen portti.
- PUOLIVÄLINMÄKI Valtionmaa VI 4C1
2 CA 45 d
puolvälimmäk : -*mäissä*
Mäki puolivälissä polkua, joka menee *Petkelniemestä Vuorimäkeen*.
- PUURANMUTKA Kavattila V 8E3
2 CA 54 bbd
puurammutka : -*mutkassa*
Pellon syrjässä oleva metsäinen rinne.
- PYKÄLISTÖNMÄKI Seppola IV 6A3
2 CA 53 bba
pykälistömmäk : -*mäissä*
Mäki metsässä.
- PYKÄLISTÖNPOLKU Seppola IV 7A-6A - VII 5J
2 CA 32 aab
pykälistömpoloku : -*polulla*
Pykälistönmäen yli *Hongistosta Kangaspäähän* kulkeva polku.
- PÄREHÖYLÄNMÄKI¹ Sahlainen IX 7F3
2 CA 53 bbd
pärehhöylämmäk : -*mäissä*
Mäki, jossa 1930-luvulla on ollut pärehöylä.
- PÄREHÖYLÄNMÄKI² Jaatila VI 1I6
2 CA 53 bbd
pärehhöylämmäk : -*mäissä*
Mäki maantiessä; *Ehikillä* on sen kohdalla ollut oma päreruukki 1800 - 1900 -lukujen vaihteessa.

- RAITARINNE Valkealuomi IV 8G1
2 CA 53 bcb
raitarinne : -rinteessä
Mäkistä metsämaastoa; lähellä *Raitämäki*-niminen lohkotila.
- RAITAMÄKI Valkealuomi IV 8G
1 C 53 bcb
raitämäk : -mäissä
Lohkotila; mäellä kasvaa raitaa.
- RANTAVUORI Patala 223309:08/84 19
2 CA 32 bca
rantavuor : -vuoressa
Mäki *Tavilammen* rannassa.
- RANTOMÄKI¹ Valkealuomi IV 10G4
2 CA 32 bca
rantovuor : -vuoressa
Mäki *Valkeajärven* rannassa.
- RANTOMÄKI² Patala 223309:04/85 1
2 CA 32 bca
rantomäk : -mäissä
Matala mäki *Pettämän* rannassa. Paikalla on ennen ollut samanniminen *Niinimäen* torppa.
- RANTOVUORI Seppola V 1A11
2 CA 32 bca
rantovuor : -vuoressa
Mäki *Riihijärven* rannassa.
- RAPPUKALLIO Patala VI 6F4
2 CA 42 bd
rappukallijo : -kallijolla
Polulla oleva kallio, jossa kivet nousivat kuten portaat.
- RASIMÄKI¹ Kaipola V 5I8
2 CA 54 bba
rasimäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- RASIMÄKI² Kauhkiala VIII 5H1
2 CA 54 bba
rasimäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- RASIRINNE Valkealuomi IV 9H2
2 CA 32 aab
rasirinne : -rinteessä
Mäki metsässä.
- RASIKANGAS Valkealuomi ja Toivila IV 9H6
2 CA 32 aab
rasikangas : -kankaalla
Kangasmaastoa; lähellä *Rasimäki*-niminen asutus.

- RASIMÄKI³ Valkealuomi IV 8H6
1 C 53 bba
rasimäk : -mäissä
Lohkotila. Vuoden 1946 maanmittaushallituksen pitäjänkartassa tilan nimi on *Rasinmäki*.

- RAUTAVUORI Patala V 10F2
2 CA 53 bca
rautavuor : -vuoressa
Iso mäki metsässä; saattaa esiintyä malmiakin, sillä kerrotaan että siellä kompassikin eksyy.

- VUORI Patala V 10F
1 C 32 aac
vuor : *vuoressa*
Lohkotila, alkuaan *Kiusalan* torppa, joka sijaitsee *Rautavuoren* rinteessä.

- RIIHIKALLIO Patala 223309:08/84 17
2 CA 32 bba
riihkallijo : -kallijolla
Kallio *Lintulan* riihen vieessä.

- RINNEPELTO Kaipola V 9J4
2 CA 32 bca
rinnepelto : -pellolla
Pelto rinteessä.

- RISTIKIVI Havunvetämä VII 9E1
2 CA 53 bba
ristkiu : -kivellä
Iso kivi, jonka kohdalla *Kansanahon* ja *Havun* talojen raja tekee mutkan.

- RISUVUORI Patala VI 4E7
2 CA 53 bca
risuvuor : -vuoressa
Mäki lähellä *Risulan* taloa.

- RISULA Patala VI 3E11 I C 32 aab
1 C 32 aab
risula : *risulassa*
Lohkotila, alkuaan *Ala-Niinimäen* torppa. Virallinen nimi *Risumäki*.

- RISULANNIITTY Patala VI 2D2
2 CA 52 aaa
risulanniitty : -niityllä
Niitty, joka alunperin oli *Risulan* torpan.

- RISUMÄKI Patala 223309:06/86 1
1 C 32 aab
risumäk : -mäissä
Ks. *Risula*.

- RIUTANVUORI Valkealuomi V 3E12
2 CA 46 bca
riutavvuor : -vuoressa
Kivinen mäki metsässä.
- ROTINMÄKI¹ Patala VI 4E1
2 CA 32 aac
rotimmäk : -mäissä
Mäki metsässä lähellä syvää notkelmaa, *Lääninrottia*.
- ROTINMÄKI² Patala 223309: 07/85 2
2 CA 32 bca
rotimmäk : -mäissä
Rottisuon eteläpuolella oleva mäki.
- RUNO (N) VUORI¹ Kaipola II 8B8
2 CA 32 aab
runovvuor : -vuoressa
Mäki.
- RUNO Kaipola II 8B7
1 C 00 bd
runo : *runossa*
Salmi *Uuhiveden* ja *Kavioselän* välissä, jonka toisella puolella nousee *Runo(n)vuori*, toisella puolella on matalampaa maata, josta tulva muodostaa saaria. Salmesta käytetään myös nimeä *Runo(n)virta*.
- RUNONLAHTI II 8B5
2 CA 32 aab
runollaht : -lahessa
Lahti *Kavio(Vuohi-)*selässä, *Härönlahden* ja *Runo(n)virran* välissä. Useimmiten *Runonlahti* tarkoittaa kuitenkin *Uuhivedessä* Jämsän puolella olevaa lahtea.
- RUNO(N)VIRTA Kaipola II 8B7
2 BA 32 aab
runovvirta : -virralla
Ks. *Runo*
- RUNOVUORI² Kaipola II 8B4
1 C 32 aaa
runovuor : -vuoressa
Lahnamaan entinen torppa, *Pikku-Härö*, lähellä isompaa *Härön* taloa. *Runovuori* on tilan virallinen nimi, jota ei muuten käytetä.
- RUUKINMÄKI Valkealuomi V 2F11
2 CA 32 bba
ruukimmäk : -mäissä
Mäki, jonka lähellä on ollut tervaruukki.

- RUUKINNIITTY Valkealuomi V 2F7
2 CA 32 bba
ruukinniitty : -niityllä
Lähellä on ollut tervaruukki.
- RUUKINRANTA Valkealuomi V 2F6
2 CA 32 bba
ruukirranta : -rannassa
Riihilahdensen ranta-alue, jossa on ennen
ollut tervaruukki.

RÄISKYNMÄKI Seppola VII 5J8
2 CA 54 bbd
räiskymmäk : -mäillä
Mäki metsässä.
Räisky = (jänis)räikkä.

RÄYHÄLÄNMÄKI Kaipola II 7A3
2 CA 32 aaa
räyhälämmäk : -mäillä
Mäki Rähälän mökin kohdalla. Muut nimet
Multamäki ja *Multavierunmäki*.

- RÄYHÄLÄ Kaipola II 7A3
1 C 52 e
räyhälä : *räyhälässä*
Mökki, jossa asui Rähä-Ressu -niminen räyhäilevä mies.

SADANMARKANKALLIO Kauhkiala VIII 3A5
2 CA 00 bbd
saanmarkankallijo : -kallijolla
Kallio.

SAHINMÄKI Toivila IV 9I2
2 CA 32 aab
sahimmäk : -mäissä
Kylätiessä *Sahinojan* kohdalla oleva mäki.
Sahi = pieni koski, kivikkoisen putous joes-
sa tai purossa; matala kohta joessa, kahluu-
paikka; kivisärkkä; kivikkoisen tai hietik-
koinen paikka pellossa.

- SAHINOJA Toivila IV 9I1-10I7
2 CA 53 bca
sahi''oja : -ojassa
Luonnonoja.

- SAHINSILTA Toivila IV 9I2
2 CA 32 aab
sahinsilta : -sillalla
Sahinojan yli johtava silta.

SALAHAKKUUNMÄKI Kaipola V 7H3
2 CA 55 e
salahakkuummäk : -mäissä
Tiessä oleva mäki.

- SALMENKALLIOT Viekansalmi VI 2A5
2 CA 32 bca
salamenkallijot : -kallijoilla
Kallioita Viekansalmen rannalla.
- SALMENMÄKI Patala 223309:04/86 8
2 CA 32 aac
salamemmäk : -mäissä
Kukkassalmen (entiselle) lossille laskeva
jyrkkä maantiemäki, joka madallettiin sillan
rakentamisen yhteydessä 1960-luvun lopulla.
- SALMIMÄKI Valkealuomi IV 9E5
2 CA 32 aab
salammäk : -mäissä
Mäki Salmijärven rannalla.
- SALMIJÄRVI Valkealuomi IV 9E
2 CA 42 bca
salamjärv : -järvessä
Muodoltaan pitkulainen, salmimainen metsä-
järvi.
 - SALMIKORPI Valkealuomi IV 10D1
2 CA 32 aab
salamkorp : -korvessa
Korpi lähellä Salmijärveä.
 - SALMIOJA Valkealuomi ja Seppola IV 9E4-10D1-V1C1
2 CA 32 aab
salamoja : -ojassa
Luonnonoja; laskee Salmijärvestä.
 - SALMISUO Valkealuomi IV 8E1
2 CA 32 aab
salam suo : -suolla
Suo lähellä Salmijärveä.
- SAMMALKALLIO¹ Patala 223309:5/86 7
2 CA 53 bcb
sammalkallijo : -kallijolla
Tunnetaan myös nimellä Potkaisukallio.
- SAMMALKALLIO² Patala VI 3D2
2 CA 53 bcb
sammalkallijo : -kallijolla
Kallio metsässä.
- SANTERINVUORI Seppola V 1A13
2 CA 32 aab
santerinvuor : -vuoressa
Kukkula lähellä Santerintarha-nimistä pel-
toa.
- SANTERINTARHA Seppola V 1A13
2 CA 52 aba
santerintarha : -tarhassa
Pelto, joka on saanut nimensä talossa joskus
asuneesta Santeri-nimisestä miehestä.

- SATULAKIVI Valkealuomi V 3G8
2 CA 42 bbd
satulakiu : -kivellä
Iso satulan muotoinen kivi *Juusanvirran* rannassa.
- SATULANIITTY Valkealuomi V 3G8
2 CA 32 aab
satulaniitty : -niityllä
Juusanvirran rannassa ollut niitty.
- SAUNAMÄKI Seppola IV 8C18
2 CA 53 bba
saunamäk : -mäissä
Mäki, jolla ennen oli *Koivulan* sauna.
- SAUNASUONVUORI Seppola V 3C15
2 CA 32 aaa
saunasuovvuor : -vuoressa
Mäki metsässä; lähellä *Saunasuo*-nimistä *Hakalan* viljelyssuota.
- SAUNASUO Seppola V 3B8
2 CA 55 bba
saunasuo : -suolla
Viljelyssuo. *Riihijärven* talosta olivat tulleet kaivamaan sinne ojaa ja olivat viettäneet yönsä saunassa käymättä välillä talossa.
- SEPÄNMÄKI Moiskala VI 5A5
2 CA 32 ac
Mäki, jonka alla oli *Lehto-sepän Lehtola*-niminen torppa.
- SEPÄNSUO Viekansalmi VI 4A2
2 CA 52 ac
sepänsuo : -suolla
Viljelyssuo, jonka oli raivannut *Lehtolassa* asuva *Lehto-sepäksi* kutsuttu mies.
- SIKOTÖNNÄS Ks. *Metsisikatönnäs*
- SINAATINKALLIO Kauhkiala VIII 2D3
2 CA 32 aac
sinaatinkallio : -kallijolla
Kallio keskellä *Suttensinaatti*-nimistä korpinotkoa.
Sinaatti = murt. senaatti: Venäjän vallan aikana ja itsenäisyydenajan alussa ylin hallitusvirasto ja tuomioistuin (NS).
- SINIÄNMÄKI Siniänvirta VIII 8J5
2 CA 32 aab
sinijämmäk : -mäissä
Mäki tiessä.

- SINIÄINEN Kavattila ja Siniänvirta V 8A2
1 C 32 aab
sinijäine : sinijäisessä
Suvantomainen lampi *Survosenvirran* yläpuolella. Vuoden 1946 maanmittaushallituksen pitäjänkartassa nimi on *Siniäisenjärvi*.
- SINIÄISENJÄRVI Kavattila ja Siniänvirta V 8A2
2 BA 32 aab
Ks. *Siniäinen*
- SINIÄNLAHTI Siniänvirta V 8A4
2 CA 32 aab
sinijällaht : -lahessa
Lahti *Siniäisessä*.
- SINIÄNLAMPI Siniänvirta VIII 8J
2 CA 32 aab
sinijällamp : -lammilla
Lampi, joka laskee *Siniäiseen*.
- SINIÄNNIITTY Siniänvirta V 8A11
2 CA 32 aab
sinijänniitty : -niityllä
- SINIÄNVIRTA¹ Kavattila ja Siniänvirta V 8A
2 CA 53 bcc
sinijävvirta : -virrassa
Kalmavedestä Siniäiseen laskeva virta.
- SINIÄVIRTA² V, VIII
1 C 32 aaa
sinijävvirta : -virralla
Kylä, sen virallinen nimi. Ylempänä asuvat porkkakyläiset käyttivät myös nimitystä *Alamaa*.

SOIDINMÄKI

Kalmavirta VI 1C3
2 CA 55 bd
soijimmäk : -mäissä
Mäki metsässä.

- SOIDINSUO¹ Kalmavirta VI 1C1
2 CA 32 aab
soijinsuo : -suolla
Suo *Soidinmäen* alapuolella.
- SOIDINSUO² Kalmavirta VI 1C1
1 C 32 aaa
soijinsuo : -suolla
Viljelysuo *Soidinmäen* alapuolella.

SOMPAKIVI

Sahloinen IX 5F1
2 CA 41 bbd
sompakiu : -kivellä
Ks. *Sompamäki*

SOMPAMÄKI

Sahloinen IX 5F1

2 CA 53 bbd

sompamäk : -mäissä

Mäki. "Sen eteläpäässä on suuri kivi (*Sompakivi*), ja se on saanut nimensä siitä, että kun ensimmäisiä asukkaita tuli tälle paikkakunnalle ja kun mies sitten kulki siellä metsässä, niin kotiin tultuaan kertoi nähneensä ison kiven siellä. Kotiväki kysyi, että kuinka iso se oli. Mies: 'Oli se semmoisen sompakiven (= verkon tai nuotan painokiven) kokone.'"

SOPPISVUORI

Seppola IV 10C

2 CA 32 aab

soppisvuor : -vuoressaMäki; nousee heti *Soppislammen* takaa.

- SOPPINEN Seppola IV 10D3
1 C 32 aab
soppine : *soppisessa*
Lohkotila, alkuaan *Riihijärven* torppa. Sijaitsee *Soppisvuoren* etelärinteessä. Virallisesti *Soppisenmäki*, puhekielessä myös *Soppismäki*.
- SOPPISENAHO Seppola IV 10B11
2 CA 32 aab
soppise''aho : -aholla
Aho *Soppislammen* annalla.
- SOPPISENKANGAS Seppola IV 10C3
2 CA 32 aab
soppisenkangas : -kankaalla
Kangas *Soppisvuoren* ja *Soppisen* (talon) takana.
- SOPPISENMÄKI Seppola IV 10D3
1 C 32 aab
soppisemmäk : -mäissä
Ks. *Soppinen*
- SOPPISENPÄÄNNIITTY Seppola IV 10C5
2 CA 32 aab
soppisempäänniittu : -niitulla
Niitty *Soppislammen* rannalla.
- SOPPISLAMPI Seppola IV 10B3-10C1
2 CA 42 c
soppislamp : -lammilla
Lampi. "Sel lammin nimi voi olla j johtunnus siitä kun se on semmonen kolmisoppinen, niiminä uskon että se on siitä johtunnu."
- SOPPISMÄKI Seppola IV 10D3
1 C 32 aab
soppismäk : -mäissä
Ks. *Soppinen*

- SORAVUORI Moiskala VI 3B6
2 CA 46 bca
soravuor : -vuoressa
Vuori; ks. *Sorala*.
- SORALA Moiskala VI 3B
1 C 32 aab
sorala : *soralassa*
Huokolasta lohkaistu tila. " On toi korkii vuor (*Soravuori*), se on meleki paljasta so-roa, nin siitä sai tämä nimen *Sorala*." Vi-rallinen nimi on *Hanhimäki*.
- SORRONMÄKI Siniänvirta VIII 8J6
2 CA 00 -
sorrommäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- SUTKANVUORI Patala 223309:04/86 6
2 CA 52 abb
sutkavuor : -vuoressa
Kivikkoinen mäki *Paskolammin* eteläpuolella.
- SUUTARINKIVI Iso Rautavesi V 7C6
2 CA 00 ac
suutarinkiu : -kivellä
Järvessä ollut kivi; räjäytetty uittoväylän tieltä.
- SYRJÄHARJU Viekansalmi IX 10J1
2 CA 32 aab
syrjäharju : -harjulla
Harju *Syrjäjärvien* välissä.
- SYRJÄJÄRVET Viekansalmi IX 10J
2 CA 33 d
syrjäjärvet : -järvillä
PIENI SYRJÄJÄRVI
2 CB 41 c
piensyrjäjärv : *pienelläsyrjäjärvellä*
ISO SYRJÄJÄRVI
2 CB 41 c
isosyrjäjärv : *isollasyrjäjärvellä*
Kaksi lampea; *Iso Syrjäjärvi* ulottuu Korpi-lahden puolelle. Toinen nimi *Syrjälammet*.
- SYRJÄLAMMET ks. *Syrjäjärvet*
- SÄRKÄNMÄKI Valkealuomi V 1G3
2 CA 00 bca
särkännäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- SÄRKÄNHAKA Valkealuomi V 2G9
2 CA 32 aab
särkä''haka : -haassa
Hakana käytetty metsäalue *Särkänmäen* rin-teessä.

- SÄRKÄNOJA Valkealuomi V 2H10
2 CA 32 aab
särkä''oja : -ojalla
Luonnonoja, joka laskee Särkänmäen juurelta.
- SÄRKÄNPORTTI Valkealuomi V 2G7
2 CA 32 aab
särkämportti : -portilla
Särkänvainion takana kylätiellä ennen ollut portti.
- SÄRKÄNVAINIO Valkealuomi V 2H7
2 CA 32 aab
särkävvainijo : -vainijolla
Pelto Särkänmäen alla.

TALASKALLIO Patala VI 2D5
2 CA 53 bba
talaskallijo : -kallijolla
Kivikkorantainen niemi, jossa ennen on ollut nuottatalas.

- TALASNIEMI Patala 223309:04/87 2
1 C 32 aab
talasniem : niemessä
Talaskallion lähellä sijaitseva kesäasunto.

TALLIMÄKI Valtionmaa 223309:09/87
2 CA 53 bba
tallimäk : -mäissä
Mäki metsässä.
Toinen nimi Vanhantallinmäki.

TAPANINMÄKI Moiskala VI 4B6
2 CA 52 aba
tapanimmäk : -mäissä
Mäki. Toinen nimi Tapaninvuori.

- RYNTTY-EEVAN PELTO Moiskala VI 4B
2 CA 52 abc
rynttyeevampelto : -pellolla
Viljelyssuo; toinen nimi Tapaninsuo.

- TAPANINPELTO Moiskala VI 4B1
2 CA 52 aba
tapanimpelto : -pellolla
Pelto.

- TAPANINSUO Moiskala VI 4B
2 CA 52 aba
tapaninsuo : -suolla
Viljelyssuo; toinen nimi Ryntty-Eevan pelto.

TAPANINVUORI ks. Tapaninmäki

TERVAMÄKI Niemola VI 3D4
2 CA 00 bbd
tervamäk : -mäissä
Mäki; toinen nimi Tervavuori.

- TERVALAMPI Niemola VI 2CD
2 CA 32 aab
tervalamp : -lammissa
Lampi Tervavuoren alla.
- TERVASUO Niemola VI 2C3
2 CA 32 aab
tervasuo : -suolla
Viljelyssuo lähellä Tervavuorta.
- TERVATÖNNÄS Kerkkola VIII 7G4
2 CA 53 bbd
tervatönnäs : -tönnäällä
Töyry metsässä; ollut tervahautoja.
- TERVATÖYRY Kalmavirta VIII 10E4
2 CA 00 bbd
tervatöyry : -töyryllä
Töyry metsässä.
- TERVAVUORI ks. *Tervämäki*
- TIENYLÄPELTO Niemola VI 2C7
2 CA 33 d
tie''yläpelto : -pellolla
Pelto Petkelniemen taloon johtavan tien ylä-
puolella.
- TIIRINMÄKI Kauhkiala VIII 3E1
II CA 32 aab
tiirimmäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- TIIRINLAMPI Kauhkiala VIII 3F7
2 CA 53 bcc
tiirillamp : -lammilla
Suolampi lähellä Tiirinmäkeä.
- TIIRINSUO Kauhkiala VIII 2 D-E
2 CA 32 aab
tiirinsuo : -suolla
Suo lähellä Tiirinmäkeä.
- TOHMONMÄKI Kaipola II 7A9 II CA 32 -
2 CA 32 aab
tohmonmäk : -mäissä
Maantiemäki.
- TOHMO Kaipola II 7A10
1 C 46 bca
tohmo : *tohmassa*
Suo, joka ulottuu niittymäisenä kiilana *Uu-*
hivedestä melko pitkälle maalle. Toinen nimi
Tohmonsuo.

- TOHMONKANGAS Kaipola II 7A7
2 CA 32 aab
tohmonkangas : -kankaalla
Kangas Konttikorvenmäen ja Tohmonsuon välis-
sä.
- TOHMONLAHTI Kaipola II 7A8
2 CA 32 aab
tohmollahti : -lahessa
Lahti Uuhivedessä Tohmonsuon kohdalla.
- TOHMONSUO Kaipola II 7A10
2 BA 32 aab
Ks. *Tohmo*

- TOUVINMÄKI Kavattila V 9C4
2 CA 00 -
touvimmäk : -mäissä
Mäki maantiessä.

- TÖNNÄSPELTO Seppola V 2B3
2 CA 32 bca
tönnäspelto : -pellolla
Pelto viettävässä tönnäässä.
Tönnäs = töyry, kynnas.

- TÖYRYPELTO¹ Moiskala III 1B5
2 CA 42 bca
töyrypelto : -pellolla
Pelto.

- TÖYRYPELTO² Patala V 10D5
II CA 42 bca
Ks. *Kuppura*

- TÖYRYPELTO³ Seppola V 1A3
2 CA 42 bca
töyrypelto : -pellolla
Pelto.

- TÖYRYPELTO⁴ Moiskala VI 5B9
2 CA 42 bca
töyrypelto : -pellolla
Pelto.

- TÖYRYPELTO⁵ Kauhkiala VIII 4G13
2 CA 42 bca
töyrypelto : -pellolla
Pelto.

- UITTIMENVUORI Sahloinen IX 2E1
2 CA 32 aab
uittimevvuor : -vuoressa
Kallio *Uittimensalmen* kohdalla.
Uitin = yleensä paikka, josta uitettiin joko
karjaa tai hevosia mantereelta tai saarelta
toiselle.

- UITTIMENSALMI Salosvesi IX 2E
 2 CA 55 e
uittimensalami : -salamessa
 Mantereen ja Mikonsaaren välinen salmi, josta Koskelan ja sen torppien karja ennen ui Mikonsaareen laiturille.
- VAARINMÄKI Patala 223309:06/86 13
 2 CA 00 ba
voarimmäk : -mäissä
 Mäki lähellä *Lääninrottia*.
- VAIHVUORI Ks. Vaivuori
- VAIVUORI Havunvetämä VIII 1B
 2 CA 00 -
vaivuor : -vuoressa
 Mäki metsässä. Kartassa nimi on *Vaihvuori*.
- VALAVUORI Siniänvirta VIII 6I4
 2 CA 00 bd
valavuor : -vuoressa
 Mäki metsässä.
- VANHANTALAANKALLIO Tervalta IX 4H5
 2 CA 53 bba
vanhantalaankallijo : -kallijolla
 Kallio Salosveden rannassa; paikalla on ennen ollut nuottatalas.
 Toinen nimi *Koirakallio*.
- VANHANTALLINMÄKI Valtionmaa VI 7C1
 2 CA 53 bba
vanhantallimmäk : -mäissä
 Mäki metsässä. Paikalla on ollut valtionmaan ensimmäinen lato halmetta viljeltäessä.
 Vuoden 1987 peruskartassa nimi on *Tallimäki*.
- VARISMÄKI¹ Moiskala IX 3H7
 2 CA 53 bcc
varismäk : -mäissä
 Mäki.
- VARISMÄKI² Moiskala IX 3H7
 1 C 32 aaa
varismäk : -mäissä
 Pelto *Varismäen* juurella, sen nurkalla on ollut ennen suuri honka, jossa oli paljon variksia.
- VARPUSVUORI Jaatila VI 1H10
 2 CA 53 bcc
varpusvuor : -vuoressa
 Mäki kylätien ja *Pettämän* välissä.
- VEHMAANMÄKI Patala VI 4D3
 2 CA 32 aab
vehmaammäk : -mäissä
 Mäki metsässä.

- VEHEMAANNIITTY Niemola VI 4D4
2 CA 46 c
vehmaanniitty : -niityllä
Vetistä suoniittyä.

VIHATINMÄKI

Moiskala II 10C2
2 CA 32 aaa
vihattimmäk : -mäissä
Mäki maantiessa Vihatissa.

- VIHATINKANGAS Moiskala II 10C1-10B1
2 BA 32 aab
vihatinkangas : -kankaalla
Ks. Vihatti

- VIHATTI Moiskala II 10C1-10B1

1 C 00 -
vihatti : vihatissa
Kangas Koskenpään ja Jämsänkosken entisellä rajalla. Toisinaan Vihatti tarkoittaa eri koisesti alueella olevan Jämsän - Petäjävenden valtatie ja Valkealuomen kylätien risteystä. Vihattia muistellaan ennen pelättyä paikkana; siihen liittyvistä kauhutarinoista näyttää nykyisin olevan jäljellä vain epämääräisiä muistoja. Vihatinkankaan läheisyydessä Jämsänkosken puolella on Kankarisvedessä isohko saari, jonka nimi on Vihatinsaari; vuoden 1854 se-
naatin talousosaston kartassa nimi on muodossa *Wihatinsalo*.

VIHERYSVUORI

Sahloinen IX 5F1
2 CA 32 aab
viherysvuor : -vuoressa
Vuori lähellä Viherysmäkeä.
Luoteeseen Viherysvuoresta on Pieni Viherysvuori.

- VIHERYSKORPI Sahloinen IX 5F6
2 CA 32 aab
viheryskorp : -korvessa
Korpimetsää lähellä Viherysmäkeä.

- VIHERYSMÄKI Sahloinen IX 6F
1 C 44 e
viherysmäk : -mäissä
Lohkotila, alkuaan Koskelan torppa.
"Kehuvat että os ollu ihan semmonen koivikomäk ja se viheriöiht aina niin keväällä."

VIIDANMÄKI

Patala V 4B4
2 CA 45 bca
viijammäk : -mäissä
Mäki maantiessa, tienoilla on tiheäkasvuista metsää.

- VIITAKÖNNÄS Tervala IX 4I5, 5I1
2 CA 53 bcb
viitakönnäs : -könnäällä
Kaksi mäkeä; ks. *Iso ja Pieni Viitakönnäs*.
- VILHELMINMÄKI Valtionmaa VI 7C2
2 CA 52/00 aba
vilhelmimmäk : -mäissä
Mäki metsässä.
- VILLANMÄKI Niemola VI 3C1
2 CA 32 aaa
villammäk : -mäissä
Mäki, jossa ennen sijaitsi *Villa*-niminen
mökki.
- VILUSMÄKI Kaipola V 6H3
2 CA 32 aab
vilusmäk : -mäissä
Vuori. Toinen nimi *Vilusvuori*.
- VILUSVUORI ks. *Vilusmäki*
- VILUS Kaipola V 6G1 - 6H1
1 C 00 -
vilus : viluksessa
Pitkänomainen, osaksi korkearantainen erä-
mäjärvi.
Toinen nimi *Vilusjärvi*.
- VILUSJÄRVI ks. *Vilus*
2 CA 00 -
vilusjärv : -järvessä
- VILUSKORPI Kaipola V 6G3
2 CA 32 aab
viluskorp : -korvessa
Kosteahko, etupäässä havumetsää kasvava alue
Vilusjärven ja *Rautaveden* välissä. Toinen
nimi *Vilusviita*.
- VILUSLETTO Kaipola V 6H2
2 CA 32 aab
vilusletto : -letossa
Nevamainen suoalue *Vilusjärven* eteläpäässä,
josta tupamäkeläiset ennen tekivät heinää.
- VILUSOJA Kaipola V 6G2 - 5F3
2 CA 32 aab
vilusoja : -ojassa
Vilusjärvestä *Rautavirtaan* laskeva luonnono-
ja.
- VILUSPELTO Kaipola V 6F5
2 CA 32 aab
viluspelto : -pellolla
Pelto *Vilusjärvelle* mentäessä.

- VILUSVIITA ks. Viluskorpi
2 CA 32 aab
vilusviita : -viijassa
- VIRSUVARVI Valkealuomi VIII 1H1
1 C 00 bbd
virsuvarv : -varvissa
Mäki metsässä.
- VUORIPELTO¹ Seppola IX 5F9
2 CA 32 aac
vuorpelto : -pellolla
Pelto Viherysvuoren päällä.
- VUORIPELTO² Seppola V 3C16
2 CA 32 bca
vuorpelto : -pellolla
Pelto, jonka vieressä on jyrkkä vuori.
- YLÄ(I)NEN RAPUUSUO Kauhkiala VIII 5DE, 4E
2 CB 33 d
yläinerrapuusuo : yläisellärrapuusuolla
Kaksi suota yhteisnimitään Rapuusuot. Ylä-
Porkkalan puolella Ylä(i)nen Rapuusuo, Ala-
Porkkalalla Ala(i)nen Rapuusuo.
Maanjakokartassa vuodelta 1917 nimet ovat
muodossa Ylinen ja Alinen Rapa suo.
- YLÄINENSUO¹ Patala V 5D4
2 CA 33 d
yläinensuo : yläiselläsuolla
Viljelyssuo, jonka alapuolella on Alainen-
suo.
- YLÄINENSUO² Kaipola V 9J5
2 CA 33 d
yläinensuo : yläisellä suolla
Viljelyssuo.
- YLÄKYTÖ Valkealuomi VII 8E6
2 CA 33 d
yläkytö : -kyvöllä
Viljelyssuo.
- YLÄMOISIO Kerkkola VIII 6F2
2 CA 33 d
ylämoisijo : -moisijossa
Pelto; lähellä Alamoisio-niminen pelto.
Moisio = aidattu viljelysalue (metsän kes-
kellä), uudispelto, raivio.
- YLÄNEN Patala VI 3F1
1 C 33 d
yläne : yläsessä
Ylä-Niinimäen talon kylänkeskinen nimi.

- YLÄ-NIINIMÄKI Patala VI 3F1
2 CB 33 d
yläniimmäk : yläniimmäissä
Tila.
- YLÄPELTO Tervalta IX 7I7
2 CA 33 d
yläpelto : -pellolla
Pelto.
- YLÄSENMÄKI¹ Patala 223309:05/85-86
2 CA 32 aab
yläsemmäk : -mäillä
Mäki, jolla Ylä-Niinimäen talo sijaitsee.
- YLÄSENMÄKI² 223309:05/85 20
1 C 32 aaa
yläsemmäk : -mäissä
Ylä-Niinimäen talon pohjoispuolella oleva
pelto.
- ÖKÖNKIVI Kavattila V 6C1
2 CA 00 abc
ökönkiu : -kivellä
Iso kivi keskellä Isoa Rautavettä. Mante-
reella Ökönkiven kohdalla on Ökkösensuo.
- ÖKKÖSENSUO Kavattila V 7D2
2 CA 32 aab
ökkösensuo : suolla
Suo.

Liite 4

MAANLASKEUMAT

- ALA(I)NEN RAPUUSUO Kauhkiala VIII 4E
 2 CB 33 d
alainerrapuusuo : -alaisellarrapuusuolla
 Suo, lähellä on Ylä(i)nen Rapuusuo.
- ALA(I)NENSUO¹ Patala V 5B5
 2 CA 33 d
alainensuo : alaisellasuolla
 Viljelyssuo.
- ALA(I)NENSUO² Patala V 5D5
 2 CA 33 d
alainensuo : alaisellasuolla
 Viljelyssuo; yläpuolella on Yläinensuo.
- ALA(I)NENSUO³ Kaipola V 9J6
 2 CA 33 d
alainensuo : alaisellasuolla
 Suo, sijaitsee Huhtian rannassa; kauempana
 metsässä on Yläinensuo-niminen viljelyssuo.
- ALAJA PIENPELTO Moiskala VI 4A8
 3 CCA 45 41 c c
alajampiempelto : -pellolla
 Pelto suonorossa lähellä Huokolan taloa.
 Lähellä on toinen pelto, Alainensuurpelto;
 peltojen yhteisnimitys on Alajapelto.
- ALAJA SUURPELTO Moiskala VI 4A8
 3 CCA 45 41 c c
alajansuurpelto : -suurpellolla
 Ks. Alaja Suurpelto
- ALAJANIITTY Moiskala VI 5B4
 2 CA 32 d
alajanniitty : -niityllä
 Niitty suonorossa Huokolan talon alapuolel-
 la.
- ALAJANSUO Viekansalmi IX 7J1
 2 CA 45 d
alajansuo : -suolla
 Viljelyssuo. "Se on tuommonen alahalla ole-
 va."
- ALAJANVAINIO Valkealuomi V 2I6
 2 CA 45 d
alajavvainijo : -vainijolla
 Pelto; viettää Vihtalahteen päin.
- ALAJAPELTO Moiskala VI 4A8
 2 CA 45 d
alajapelto : -pellolla
 Ks. Alaja Pienpelto

- ALAKYTÖ Valkealuomi VII 8E3
 2 CA 33 d
alakyatö : -kyvöllä
 Viljelyssuo.
 Kytö = kydöttämällä (suolle) tehty viljelys-
 maa (SKPSK).
- ALAMAA Siniänvirta ja Kavattila V 7/8A
 1 C 33 d
alamoa : *alamoalla*
 Porkkakyläisten ennen *Siniänvirran* ympäris-
 tön asutuksesta käyttämä nimitys: "Mitäs
 alamoalle kuuluu?"
- ALAMOISIO Kerkkola VIII 6F3
 2 CA 33 d
alamoisijo : -*moisijossa*
 Pelto. Lähellä toinen pelto nimeltä *Ylä-
 moisio*.
 Moisiejio = aidattu viljelysalue (metsän kes-
 kellä), uudispelto, raivio. SKPSK.
- ALAPELTO Havunvetämä VII 9C2
 2 CA 33 d
alapelto : -*pellolla*
 Pelto *Autio*-nimisen asumuksen alapuolella.
- ALAPORTINNIITYT Sahloinen IX 7H7
 2 CA 32 bba
alaportinniitut : -*niitulla*
 Entisiä niittyjä, joiden kohdalla on ollut
 portti *Koiramäkeen* nousevalla tilustiellä.
- ALASUO¹ Kerkkola VIII 8G1
 2 CA 33 d
alasuo : -*suolla*
 Viljelyssuo.
- ALASUO² Vierelä VIII 9G2
 2 CA 33 d
alasuo : -*suolla*
 Suo.
- ALAVAINIO¹ Seppola IV 8C14
 2 CA 33 d
alavainijo : -*vainijolla*
 Peltoaukea *Joutsenlammelle* laskeuduttaessa.
- ALAVAINIO² Tervala IX 6H2
 2 CA 33 d
alavainijo : -*vainijolla*
 Pelto alhaalla mäessä.
- ALAVAINIO³ Seppola V 2A1
 2 CA 33 d
alavainijo : -*vainijolla*
 Alavasijaintinen pelto.

- ALAVAINIO⁴ Havunvetämä VII 9E2
 2 CA 33 d
alavainijo : -vainijolla
 Pelto notkossa Ahola-nimisen asumuksen alapuolella.
- HAANJALKA Sahloinen IX 8H8
 1 C 33 bd
haajjalaka : *haajjalassa*
 Kangasta ja kivikkokönnäitä Koiramäen haan alapuolella.
- HAUKINORO Seppola V 1A8
 2 CA 32 aab
hauknoro : -norossa
 Pelto, lähellä on *Haukilampi*-niminen lampi.
 Noro = kostea (puro)notkelma (SKPSK).
- HUKKILAMPI Seppola V 1A
 2 CA 53 bcc
hauklamp : -lammilla
 Lampi.
- HELVETTI Kauhkiala VIII 4H8
 1 C 45 aaa
helevetti : *helevetissä*
 Rotkomainen muodostelma *Porkkamäessä*.
 Sananparsii: "Porkkalan riihennurkalta on ki-
 venheitto helvettiin:"
- HOILO Valkealuomi VII 8E7->9F3
 1 C 00 bd
hoilo : *hoilossa*
Alakydöltä Koppelonsilmään laskeva luonnono-
 ja ja sitä ympäröivä heinäkasvuinen suonoro,
 "huoko".
- HUKKAKARHU Kauhkiala VIII 2D1
 1 C 55 e
hukkakarhu : -karhussa
 Notko metsässä. *Hukkakarhuun* oli ennen ka-
 donnut karhu ajajiltaan: "Se ol ennev vanhaa
 hukkunnu niiltä karhu kun ne sitä kyöräsvät-
 ten."
- KALLIONALUSPELTO Kauhkiala VIII 3H1
 2 CA 32 bca
kallijo''aluspelto : -pellolla
 Pelto maantieltä viettävän jyrkän mäen alla.
- KARHUNORO Moiskala VI 1H7
 2 CA 00 bcc
karhunoro : -norossa
 Notkelma.

- KAUKALOKORPI Viekansalmi VI 4J2
 2 CA 00 bbd
kaukalokorp : -korvessa
 Korpi. "Hyvi` alaista moata että keveällä
 nousii järvestäiv ves siihe."
- KIVISILLANNOTKO Kauhkiala VIII 2A2
 2 CA 32 aaa
kiusillannotko : -notkossa
 Notko Kivisillan kohdalla.
- KOIRANORO Kauhkiala VIII 5F2
 2 CA 00 bbc
koirranoro : -norossa
 Korpinotko.
- KOTIMÄENNIITTY Sahlainen IX 8H5
 2 CA 32 bd
kotmäinniittu : -niitulla
 Entinen niitty, ollut "kotmäin juuressa",
 ts. sen mäen, jolla *Koiramäen* talo on.
- KUKONNOTKO Siniänvirta V 8A9
 2 CA 32 aab
kukonnotko : -notkossa
 Notkelma *Kukonmäen* alla; siitä juoksee *Ku-*
konoja.
- LANNONSUO Siniänvirta VIII 8I2
 2 BA 32 aab
lannonsuo : -suolla
 Viljelyssuo, alavaa maata.
- LANTO Siniänvirta VIII 8I2
 I C 45 bca
lanto : *lannossa*
- LAUTASILLANNOTKO Kaipola V 6J6
 2 CA 32 aab
lautasillannotko : -notkossa
Lautasillanvainiolla oleva notkon tapainen.
- LAUTASILLANVAINIO Kaipola V 6J6
 2 BA 53 bb
 lautasillanvainio : -vainijolla
 Alavalla paikalla sijaitseva vainio: kun
 vesi tulva-aikana oli korkealla, sinne pääsi
 vain laudoista tehtyä siltaa pitkin.
 Toinen nimi *Lautasilta*.
- LAUTASILTA Kaipola V 6J6
 1 C 53 bba
 lautasilta : -sillalla
 Ks. *Lautasillanvainio*
- LEPPÄVIERU Kauhkiala VIII 3D4
 2 CA 53 bcb
leppävieru : -vierussa
 Leppää kasvava rinne metsässä.

- LÄÄNINROTTI Patala 223309:06/86 18
 2 CA 32 aaa
leänirrotti : -rotissa
 Rotko lähellä *Lääni*-nimistä entistä asumus-
 ta.
 Rotti = rotko
- LÄÄNI Patala 223309:06/86
 1 C 00 -
leän : *leänillä*
 Entinen asumus, toinen nimi *Läänintorppa*.
 Jämsän murteessa lääni tarkoittaa isoa, ava-
 raa joko sisä- tai ulkotilaa: "Kyllä niillä
 on siellä leäniä.
- LÄÄNINPOLKU Patala 223309:06/86 9
 2 CA 32 aaa
leänimpoloku : -*polulla*
 Polku *Risulasta Läänille*.
- LÄÄNINTORPPA Patala 223309:06/86
 2 CA 00 -
leänintorppa : -*torpassa*
- ROTINPELTO Patala VI 4E5
 2 CA 32 aac
rotimpelto : -*pellolla*
 Pelto lähellä *Lääninrottia*.
- ROTINSUO Patala VI 4D1
 2 CA 32 aac
rotinsuo : -*suolla*
 Viljelyssuo lähellä *Lääninrottia*.
- MULTANOTKO Sahloinen IX 5G9
 2 CA 46 bca
multanotko : -*notkossa*
 Notko Kota-aholta alaspäin laskevalla polul-
 la.
 Toinen nimi *Multasillannotko*.
- MULTASILLANNOTKO Sahloinen IX 5G9
 2 CA 53 bca
multasillannotko : -*notkossa*
 Ks. *Multanotko*
- MÄENALUSPELTO¹ Patala 223309:04-05/85
 2 CA 32 bca
mäi''aluspelto : -*pellolla*
 Pelto Niinimäen talon lounaispuolella.
- MÄENALUSPELTO² Sahloinen IX 7G4
 2 CA 32 bca
mäi''aluspelto : -*pellolla*
 Pelto.

- MÄENALUSSUO Kauhkiala VIII 3B4
2 CA 32 bca
mäi''alussuo : -suolla
Viljelyssuo
- NOROKYTÖMAA Seppola IV 7B2
2 CA 32 bca
norokytömoa : -moalla
Pelto norossa.
- NOROSUO Kerkkola VIII 6F1
2 CA 32 bca
norosuo : -suolla
Entinen viljelyssuo.
- NOROTALLINMUTKA Kavattila V 8E2
2 CA 32 bba
norotallinmutka : -mutkassa
Pelto, joka sijaitsee jonkinlaisessa notkel-
massa.
- PILLINORO Kerkkola VIII 9H6
2 CA 53 bcb
pillinoro : -norossa
Notko metsässä.
Pilli = ruoko, kaisla tai muu onttovertainen
vesikasvi (SKES).
- PILLIPELTO Vierelä VIII 9H5
 2 CA 32 aab
 pillipelto : -pellolla
 Pelto lähellä *Pillinoroa*.
- PIRUNRYÖMI Toivila IV 7G1
2 CA 52 bd
pirurryöm : -ryömissä
Syvä rotko. Käytetään myös *Pirunryöni*-nimeä.
Ryömi = uoma, joki (SKES).
- PIRUNRYÖNI ks. *Pirunryömi*
- PISTOOLINNORO Sahlainen
II CA 52 abb
pistuolinnoro : -norossa
500 metriä pitkä noro, johon Pistuol-niminen
mies teki tallin.
Toinen nimi *Pistoolinnotko*.
- PISTOOLINNOTKO ks. *Pistoolinnoro*
- PITKÄNORO Toivila IV 8H3
2 CA 41 c
pitkänoro : -norossa
Notkossa oleva pelto metsän keskellä.

RANTALANALAJA Valkealuomi V 2H8
 1 C 32 aab
rantala''alaja : -alajalla
 Pelto, joka viettää *Pirttijärven* rantaan
 entisen *Rantalan* kohdalla.

- RANTALANVAINIO Valkealuomi V 2H7
 2 CA 32 aab
rantalavvainijo : -vainijolla
 Pelto entisen *Rantalan* kohdalla.

ROTTI Patala 223309:08/83-84
 1 C 45 bca
rotti : rotissa
 Notkopaikka *Töyrylän* luoteispuolella.

ROTTISUO Patala 223309:07/85 1
 2 CA 32 bca
rottisuo : -suolla
 Notkelmassa oleva suo.

SAHINNORO Sahloinen IX 3F10
 2 CA 32 bca
sahinnoro : -norossa
 Notko, jonka pohjoispään kohdalla *Koskelan-*
virrassa virtaavampi paikka, sahi.

SUORINNEAHO Kauhkiala VIII 3B2
 2 CA 32 bca
suorinne''aho : -aholla
 Metsittynyt aho *Vekurista* *Vekurinsuolle* las-
 keuduttaessa.

SUTTENSINAATTI Kauhkiala VIII 2D2
 1 C 54 bcc
suttensinaatti : -sinaatissa
 Korpinotko.

TERVÄNNORO Patala VI 3F7
 2 CA 00 bbd
tervannoro : -norossa
 Pelto.

TERVANORO Kauhkiala VIII 3I3
 2 CA 00 bbd
tervanoro : -norossa
 Notko metsässä.

TIPAKKA Kaipola V 6J13-14-15 - II 6A5
 1 C 00 -
tipakka : tipakassa
 Noin kilometrin mittainen notko, joka kulkee
 ensin metsässä, sitten *Hietakylän* vainioiden
 poikki *Lahnajärveen*.

- TIPAKANOJA Kaipola V 6J5 - II 6A5
2 CA 32 aaa
tipaka''oja : -ojassa
Tipakan loppupäässä virtaava, Lahnajärveen laskeva luonnonoja.
- TIPAKANPERÄ Kaipola V 6J13
2 CA 32 aaa
tipakamperä : -perällä
Tipakan metsäinen osa, jossa maa melko kosteaa.
- TIPAKANVAINIO Kaipola V 6J14
2 CA 32 aaa
tipakavvainijo : -vainijolla
Pelto Tipakassa ja sen molemmilla puolilla.

TUOMINORO Toivila IV 8H2
2 CA 53 bcb
tuomnoro : -norossa
Notko, jossa kasvaa tuomia.

VEITONALUKSENNIITTY Sahloinen IX 6H7
2 CA 32 aab
veito''alukseenniittu : -niitulla
Niitty Veitonmäen alla.

VESIJUOKSUNNIITTY Kaipola V 5J8
2 CA 53 bca
vesjuoksunniittu : -niitulla
Niitty alavalla, kevättulville alttiilla paikalla; sen halki juoksee luonnonoja.

VIERUAHO Viekansalmi IX 2J6
2 CA 45 c
vieruaho : -aholla
Metsittynyt aho. "Se on nin kauhiiv vieruva se moa siinä, nin kaltevata järveem päi."

VIERUPELLOT¹ Kalmavirta IX 2G4
2 CA 45 c
vierupellot : -pellolla
Pelto viettävässä rinteessä.

VIERUPELLOT² Kalmavirta VI 1A2
2 CA 45 c
vierupellot : -pellolla
Pelto.

VIERUPELLOT³ Jaatila VI 1H13
2 CA 45 c
vierupellot : -pellolla
Kaksi viettävää peltoa.

VIERUPELTO Moiskala 223309:09/83 6
2 CA 45 c
vierupelto : -pellolla
Mäensyrjään raivattu pelto.

VUORENALUSPELTO Moiskala VI 3B2
2 CA 32 bca
vuore''aluspelto : -pellolla
Pelto Soravuoren alla.

AAKKOSELLINEN NIMILUETTELO

Aidasmäki	Haukilampi
Aidasvuori	Haukinoro
Aittokallio	Heimala
Aittokangas	Heimalanmäki
Aittosuo	Heinäaho
Aittotalli	Heinäahonmäki
Akselinmäki	Heittiö
Ala-Porkkala	Helvetti
Ala(i)nensuo ¹	Herneaidanmäki
Ala(i)nensuo ²	Herneaita
Ala(i)nensuo ³	Hernesuo
Ala(i)nen Rapuusuo	Hernevuori
Alaja Pienpelto	Hevoshaanvuori
Alaja Suurpelto	Hietahaka
Alajaniitty	Hietahaka
Alajanmäki	Hietalahti
Alajansuo	Hietaniitty
Alajanvainio	Hietaoja
Alajapelto	Hietaojanmäki
Alakytö	Hiilihaudanmäki
Alamaa	Hoilo
Alamoisio	Hopeakangas
Alapelto	Hopeakankaanlähde
Alaportinniityt	Hopeavuori
Alasuo ¹	Huhankallio
Alasuo ²	Huhdanmäki
Alatalo	Hukkakarhu
Alavainio ¹	Huokosenmäenportti
Alavainio ²	Huokosenmäki
Alavainio ³	Hyrränmäki
Alavainio ⁴	Härkäkumpu
Anninvuori	Iso Hallinlammi
Blomminmäki	Iso Kalmasuo
Eeronmäki	Iso Koirajärvi
Haanjalka	Iso Kotisari
Hakaporttimäki	Iso Syrjäjärvi
Hallinlammet	Iso Viitakönnäs
Hallinmäki	Isomäki
Hallinvuori	Isoahonmäki
Hanhijärvi ¹	Isonkivenaho
Hanhijärvi ²	Isonkivenlahti
Hanhikivi	Joonaanvuori
Hanhioja	Jussila
Hanhivuori	Jussilanvuori
Harjunkynnäs	Jussinrinne
Harjupelto ¹	Jyrkätkalliot
Harjupelto ²	Jälkikallio
Harjusuo	Jänismäki
Harmaamäki	Jänissuo
	Järkäleenvainio

Jättiläiskivi
 Jättiläispelto
 Jäykkälä
 Jäykkävuori
 Kaakkovuori
 Kaakkuvuori
 Kaipolanvuori
 Kalliolahti¹
 Kalliolahti²
 Kallionaluspelto
 Kallioniemi¹
 Kallioniemi²
 Kalliopelto
 Kalliosaari
 Kalliotalli
 Kalmalahti¹
 Kalmalahti²
 Kalmalammet
 Kalmaoja
 Kalmasuot
 Kalmavesi
 Kalmavirta
 Kalmavuori
 Karhukorpi
 Karhukorvenlahti
 Karhukorvenmäki
 Karhunoro
 Karhunrekkaama
 Karnapinmäki
 Katinkultakivi
 Kaukalokorpi
 Keltakivi
 Keltalampi
 Keltasaari
 Keltasuo
 Keminmäki
 Keski¹smäki
 Kesuuskallio
 Kesämäki
 Kettukallio
 Kieromäki
 Kilkinmäki
 Kilpalampi
 Kilpaoja
 Kilpasuo¹
 Kilpasuo²
 Kilpavuori
 Kinnasmäki
 Kinnassuo
 Kirveslampi

Kirvesmäki
 Kirvessuo
 Kirvesvuori
 Kissakallio
 Kissämäki¹
 Kissämäki²
 Kivikallio
 Kivikolu¹
 Kivikolu²
 Kivisillanmäki
 Kivisillannotko
 Kivisillanoja
 Kivisilta¹
 Kivisilta²
 Kivistönmäki
 Koirajärvenoja
 Koirajärvi
 Koirakallio¹
 Koirakallio²
 Koirakallio³
 Koiralahti¹
 Koiralahti²
 Koirämäki¹
 Koirämäki²
 Koiranoro
 Koirasalmi
 Koivukumpu
 Koivula
 Koivulampi
 Koivulanmäki¹
 Koivulanmäki²
 Koivumäki
 Koivusuo¹
 Koivusuo²
 Konivuori
 Konttikivi
 Konttikorpi¹
 Konttikorpi²
 Konttikorvenmäki
 Kopisevanpökkö
 Korkea-aho
 Korkeasaari
 Korkeasuo¹
 Korkeasuo²
 Korkeatalli
 Kortesahi
 Korvaharju
 Korvaharjunkangas
 Kotiaho
 Kotilampi

Kotimäenniitty
 Kotioja
 Kotiojanlahti
 Kotisaaret
 Kotisuo
 Kotivuori
 Kujamäki
 Kukkaslahti
 Kukkasluoto
 Kukkasniemi
 Kukkassalmi
 Kukkasvuori
 Kukkula-aho
 Kukkulakallionaho
 Kukonmäki
 Kukonnotko
 Kukonoja
 Kukonpersiimäki
 Kukonvainio
 Kullinkallio
 Kuoppamäki
 Kuperkeikanmäki
 Kuppura
 Kuppuranpelto
 Kuppuransuo
 Kupura-aho
 Kurikkaoja
 Kurikkavuori
 Kuusanmäki
 Kuusela
 Kuuselanmäki
 Lammunvuori
 Lannonsuo
 Lanto
 Lautasillannotko
 Lautasillanvainio
 Lautasilta
 Lehmikallio
 Lepomäki
 Leppävieru
 Liiterimäki
 Lintumäki
 Lintupuro
 Lintusuo¹
 Lintusuo²
 Liuhakivi
 Lundberginmäki
 Luotokallio
 Lähdevuori
 Lähteenmäki

Lääni
 Lääninpolku
 Lääninrotti
 Läänintorppa
 Mallaskivi
 Marjovuori
 Maurulanmäki
 Metsisianmäki
 Metsisikatönnäs
 Metsomäenpelto
 Metsomäki
 Multamäki¹
 Multamäki²
 Multanotko
 Multasillannotko
 Multavierunmäki
 Multavuori
 Mummunkallio
 Munkkila
 Munkkivuori
 Murronmäki
 Mustalaislahti
 Mustalaisvuori
 Mustikkamäki
 Mykypelto
 Myllyrinne
 Mäenaluspelto¹
 Mäenaluspelto²
 Mäenalussuo
 Mäkelä
 Mäkelänmäki
 Mäkikylät
 Mäkipellot¹
 Mäkipellot²
 Mäkipelto¹
 Mäkipelto²
 Mäkipelto³
 Mäkipelto⁴
 Mäkipelto⁵
 Mäkipelto⁶
 Mäkipelto⁷
 Mäkipelto⁸
 Mäkipelto⁹
 Mäkipelto¹⁰
 Mäkipelto¹¹
 Mäkipelto¹²
 Mäkipolku
 Mäkisuo
 Mäkivainio¹
 Mäkivainio²

Mämmikallio
 Mämminvainio
 Mäntymäki
 Möntölänmäki
 Nappikallio
 Nivumäki
 Nokanmäki
 Norokytömaa
 Norosuo
 Norotallinmutka
 Nousiaiskivi
 Nousiaismäki
 Nousiaissuo
 Ohra-aho
 Ohravuori
 Otsalampi
 Otsavuori
 Paalumäki¹
 Paalumäki²
 Pajakallio
 Pajamäki¹
 Pajamäki²
 Pajaranta
 Pajikkoniitty
 Pajikonoja
 Pajikonvuori
 Pankkosensuo
 Papinhiekka
 Papinvuori
 Paska-aho
 Paskurimäki
 Patikkamäki
 Patikkasuo
 Peltoniemi
 Peltovuori
 Pienet Kivikalliot
 Pieni Kalmasuo
 Pieni Kotisaari
 Pieni Lintumäki
 Pieni Syrjäjärvi
 Pieni Viherysvuori
 Pieni Viitakönnäs
 Piikamäki
 Piikapetäjänmäki
 Pikku Kuppura
 Pillinoro
 Pillipelto
 Pirttikallio
 Pirttimäki
 Pirttivuori
 Pirulankases

Pirulanvuori
 Pirunpesämäki
 Pirunpesävuori
 Pirunryömi
 Pirunryöni
 Pirunvuori¹
 Pirunvuori²
 Pistoolinoro
 Pistoolinnotko
 Pitkämäki
 Pitkänoro
 Pitkänsillanmäki
 Porkkakylät
 Porkkamäki
 Potaskavuori
 Potkaisukallio
 Pujokallio
 Pujomäki
 Pujopelto
 Pukkikallio
 Pukkivuori
 Punaisenportinmäki
 Puolivälinmäki
 Puuranmutka
 Pykälistönmäki
 Pykälistönpolku
 Pärehöylänmäki¹
 Pärehöylänmäki²
 Raitämäki
 Raitarinne
 Rantalanalaja
 Rantalanvainio
 Rantavuori
 Rantomäki¹
 Rantomäki²
 Rantovuori
 Rappukallio
 Rasikangas
 Rasimäki¹
 Rasimäki²
 Rasimäki³
 Rasirinne
 Rautavuori
 Riihikallio
 Rinnepelto
 Ristikivi
 Risula
 Risulanniitty
 Risumäki
 Risuvuori

Riutanvuori
 Rotinmäki¹
 Rotinmäki²
 Rotinpelto
 Rotinsuo
 Rotti
 Rottisuo
 Runo
 Runo (n) virta
 Runo (n) vuori
 Runonlahti
 Runovuori
 Ruukinmäki
 Ruukinniitty
 Ruukinranta
 Ryntty-Eevan pelto
 Räiskynmäki
 Räyhälä
 Räyhälänmäki
 Sadanmarkankallio
 Sahila
 Sahinmäki
 Sahinnoro
 Sahinoja
 Sahinsilta
 Salahakkuunmäki
 Salmenkalliot
 Salmenmäki
 Salmijärvi
 Salmikorpi
 Salmimäki
 Salmioja
 Salmisuo
 Sammalkallio¹
 Sammalkallio²
 Santerintarha
 Santerinvuori
 Satulakivi
 Satulaniitty
 Saunamäki
 Saunasuo
 Saunasuonvuori
 Sepänmäki
 Sepänsuo
 Sikotönnäs
 Sinaatinkallio
 Siniäinen
 Siniäisenjärvi
 Siniänlahti
 Siniänlampi

Siniänmäki
 Siniänniitty
 Siniänvirta
 Siniävirta
 Soidinmäki
 Soidinsuo¹
 Soidinsuo²
 Sompakivi
 Sompamäki
 Soppinen
 Soppisenaho
 Soppisenkangas
 Soppisenmäki
 Soppisenpäänniitty
 Soppilampi
 Soppismäki
 Soppisvuori
 Sorala
 Soravuori
 Sorronmäki
 Suorinneaho
 Sutkanvuori
 Suttensinaatti
 Suutarinkivi
 Syrjäharju
 Syrjäjärvet
 Syrjälammet
 Särkänhaka
 Särkänmäki
 Särkänöja
 Särkänportti
 Särkänvainio
 Talaskallio
 Talasniemi
 Tallimäki
 Tapaninmäki
 Tapaninpelto
 Tapaninsuo
 Tapaninvuori
 Tervalampi
 Tervämäki
 Tervannoro
 Tervanoro
 Tervasuo
 Tervatönnäs
 Tervatöyry
 Tervavuori
 Tienyläpelto
 Tiirinlampi

Tiirinmäki	Vihatinkangas
Tiirinsuo	Vihatinmäki
Tipakanoja	Vihatti
Tipakanperä	Viheryskorpi
Tipakanvainio	Viherysmäki
Tipakka	Viherysvuori
Tohmo	Viidanmäki
Tohmonkangas	Viitakönnäs
Tohmonlahti	Vilhelminmäki
Tohmonmäki	Villanmäki
Tohmensuu	Vilus
Touvinmäki	Vilusjärvi
Tuominoro	Viluskorpi
Tönnäspelto	Vilusletto
Töyrypelto ¹	Vilusmäki
Töyrypelto ²	Vilusoja
Töyrypelto ³	Viluspelto
Töyrypelto ⁴	Vilusviita
Töyrypelto ⁵	Vilusvuori
Uittimensalmi	Virsuvarvi
Uittimenvuori	Vuorenaluspelto
Vaarinmäki	Vuori
Vaihvuori	Vuoripelto ¹
Vaivuori	Vuoripelto ²
Valavuori	Vähä Hallinlammi
Vanhantalaankallio	Ylä-Porkkala
Vanhantallinmäki	Yläinen Rapuusuo
Varismäki ¹	Yläinensuo ¹
Varismäki ²	Yläinensuo ²
Varpusvuori	Yläkytö
Vehmaanmäki	Ylämoisio
Vehmaanniitty	Ylänen
Veitonaluksenniitty	Ylä-Niinimäki
Vesijuoksenniitty	Yläpelto
Vieruaho	Yläsenmäki ¹
Vierupellot ¹	Yläsenmäki ²
Vierupellot ²	Ylätalo
Vierupellot ³	Ökkösensuo
Vierupelto	Ökönkivi